LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs. Eßlingen/N. Breite Str. 6—5. Printer: Ungeheuer & Ulmer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 11 (355)
Trešdien, 1950. g. 8. febr:
Iznāk trešdienās un sestdienās
Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M Culītis. Redaktori: A Bolšteina. Fr. Igals. J. Jēkabsons. B Ķisels. H Mindenbergs. S Raisters. L. Švarca. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—5, telefons 17339.

Vairāk nekā pusei amerikāņu joslas DP izredzes izceļot

Repatriēties pieteikušies tikai 0,12 proc. — Grūtības ar DP pārskaitīšanu vācu saimniecībā

IRO sakarnieku sanāksmes Minchenē un Bad Kisingenā

Kārtējās amerikāņu joslas IRO sakarnieku sanāksmēs Minchenē un Bad Kisingenā, kur latviešus pārstāvēja LCK priekšsēdis H· Klarks, apspriežu galvenais temats bija IRO darbības izbeigšanās un ar to saistītās pārmaiņas. Raksturīgu ainu par DP nākotnes nodomiem un izredzēm sniedza IRO jaunākie, aptaujās iegūtie dati, no kuriem redzams, ka samērā liels skaits pārvietoto personu vai nu izceļos, vai jau nodrošinājuši sev eksistenci vācu saimniecībā·

31. janvārī amerikāņu joslas nometnēs aprūpē bijuši 111.585 DP. No tiem 155 pieteikušies repatriācijai, 3676 izteikuši vēlēšanos pāriet vācu saimniecībā, jo viņiem jau pasākti uzņēmumi, ir darba saistības utt., 73.742 atzīti par tādiem, kam izredzes izceļot, 16.821 pēc pašreizējiem noteikumiem nav izredžu izceļot, bet viņi varētu paši sevi apgādāt, 5617 ilgāku laiku atrodas sanatorijās, slimnīcās uc., 461 atteicies pieņemt jebkādu lēmumu vai IRO priekšlikumu, līdz ar to atsakoties no IRO atbalsta. 11.113 nometnēs dzīvojošie DP vēl jāiztaujā.

Ārpus nometnēm 31. janvārī dzīvojis 71.061 DP, no kuriem 67 pieteikušies repatriācijai, 16.661 atzīti par tādiem, kam izredzes izceļot, 1775 paši iekļaujas vācu saimniecībā, 1545 nav izredžu izceļot, 194 atteikušies pieņemt jebkādu lēmumu, 4519 atzīti par tiesīgiem tikai uz tiesisko aizsardzību, 242 ilgstoši atrodas slimnīcās, bet 46.665 ārpusnometņu DP vēl jāiztaujā.

Ievērojot neilgo laiku, kas vēl atlicis IRO darbībai līdzšinējā veidā, jau tagad intensīvi strādā, lai atrisinātu Vācijā palicēju problēmas un novērstu ar IRO darbības izbeigšanu saistītas pārejas laika grūtības. Šajā sakarā arī izdarīts pirmais mēģinājums, visu Ārolsenas strādātāju nometni vienlaicīgi pārskaitīt vācu saimniecībā, un bija paredzēts, ka pakāpeniski līdzīga rīcība sekos arī citur. Tomēr prakse rādījusi, ka šāda akcija ir ļoti sarežģīta, un jau pirmajā mēģinājumā atklājušās daudzas grūtības un netaisnības, kas smagi skārušas ne vien DP, bet arī IRO darbu. Sakarnieku konference tādēļ pārrunāja kā rīkoties, lai šādas grūtības novērstu turpmāk, un līdz šo jautājumu labvēlīgam atrisinājumam nav paredzēts, ka februārī vēl varētu notikt veselu DP grupu pārskaitīšana vācu saimniecībā.

Nometņu slēgšana februārī tomēr turpināsies, jo armijas un IRO vadība prasa likvidēt visas nometnes, kas paredzētas armijas plānos, un kamēr citās nometnēs vēl ir brīvas

(Turpinājums 2. lpp.)

Zviedrija uzņems 150 slimus DP

Ženēva (D). — IRO galvenā mītne ziņo, ka Zviedrija izteikusi gatavību uzņemt 150 pārvietoto personu, kas slimo ar tuberkulozi un kurām nav izredžu izceļot citur. Kopā ar slimajiem uz Zviedriju varēs doties arī viņu ģimeņu piederīgie. Par katru slimnieku IRO ar mieru zviedriem maksāt 1000 dolaru, bet par katru ģimenes locekli — 250 dolaru. Zviedrija ir otra valsts, kas vēlas dot patvērumu arī tādām pārvietotām personām, ko citas valstis nevēlas uzņemt. Kā zināms, nelielu skaitu neredzīgu DP solās aprūpēt Norvēģija.

Mūsu redakcija ziņo no Kanberas, ka Sidnejā šinīs dienās ieradās kāds augsts IRO pārstāvis — sērs Artūrs Rekers (Arthur Rucker), lai ievadītu sarunas ar Austrālijas valdību par slimo un grūti izvietojamo DP uzņemšanu. Preses pārstāvjiem sērs Rekers izteicās, ka Eiropā ir ap 200.000 DP, ko neviena valsts nevēlas. Sevišķi tas attiecas uz neredzīgajiem. Šis ir jau trešais gadījums, kad Austrālijā ierodas kāds IRO pārstāvis, kas apellē neaizmirst tās pārvietotās personas, kas pēc 1950. gada jūlija paliks Eiropā. Austrālijas valdības atbilde sēram Rekeram pagaidām nav zināma.

DP likums kļuvis par līdzekli izraidīto vāciešu atbalstīšanai, saka tā autors

MEKKERANS ATGRIEŽAS PIE VECIEM AIZSPRIEDUMIEM

Ņujorka (A). — DP likuma papildinājumu senātors Mekkerans par jaunu aizkavējis uz nenoteiktu laiku. 3. februārī United Press ziņoja: „ASV senāta juridiskās komisijas priekšsēdis demokratu senātors Pets Mekkerans vakar iesniedza senātam DP likuma projektam jaunu papildinājumu, lai aizkavētu tālāku pārvietoto personu ielaišanu Savienotajās valstīs, jo bezdarbnieku skaits ASV pašreiz jau sasniedzis 4 miljonus. Mekkerans papildinājumā prasa, lai neielaiž ASV nevienu DP ārpus jau esošā likuma, kamēr ir tik liels bezdarbnieku skaits un kamēr vairāk nekā 2 milj. ģimeņu jādalās dzīvoklī ar citiem. Šos savus papildinājumus Mekkerans apzīmēja par „minimālo piesardzību pašu ASV pilsoņu tiesību aizsargāšanai". Senātors piebilda, ka viņš kopā ar pagājušajā nedēļā pieņemto DP likumprojekta papildinājumu, ko senāta juridiskā komisija atrada par tālāk virzāmu, debatēs arī par tālāku ierobežojumu klauzulu nepieciešamību.

DP likuma papildinājuma projekta autors demokratu deputāts Sellers izteicies, ka senāta juridiskā komisija „iznīcinājusi" DP likumu, pārvēršot to par līdzekli „izraidīto vāciešu atbalstīšanai".

Komisijas sagrozītais projekts esot „gudri uzrakstīts, lai radītu iespaidu, ka tas tiešām domāts ielaižamo DP skaita palielināšanai, bet īstenībā atstājot neskaidru centrālo problēmu, t. i. DP nometņu iztukšošanu". Papildus noteikumi par priekšrocībām lauksaimniekiem un iespēju uzņemt arī vācu tautības personas „praktiski noslēdz durvis tiem, kas vēl mīt DP nometnēs" (senāta juridiskās komisijas ieteiktie grozījumi likumprojekta noteikumos par DP kandidātu izraudzīšanu tiešām paredz, ka personas, kas citādi atzītas par derīgām iecelošanai, bet ir vācu tautības, šī iemesla dēļ vien nav noraidāmas, un ka priekšroka līdz 30 proc. kandidātu izvēlē jādod laukstrādniekiem, nosakot, ka trešā daļa no vīzām izdodama tikai tādiem kandidātiem, kas vismaz 2 gadus strādājuši lauku darbus. Red.).

Esot jācer, nobeidz Sellers, ka senāts izlabos „postījumus", ko nodarījusi juridiskā komisija.

BĪSKAPS B. SLOSKĀNS PIE EIRES VALSTS PREZIDENTA

Latvijas korespondenta vēstule no Beļģijas

Bīskapu B. Sloskānu Dublinas lidostā apsveic Eires valsts prezidenta adjutants O'Karols. No bīskapa pa kreisi kardināļa Grifina brālis prāvests Grifins, kas Sloskānu pavadīja ceļojumā no Lielbritānijas uz Eiri.

No apmeklējuma Lielbritānijā un vizītes pie Eires valsts prezidenta Luvenā, šinīs dienās atgriezās bīskaps B. Sloskāns· Sekojot Notinghamas bīskapa Ellisa ielūgumam, kas ir katoļu garīgās aprūpes pārzinis Lielbritānijā un latviešu bīskapu trimdā Antonija Urbša un Jāzepa Rancāna ierosinājumam, Sloskāns janvāra sākumā ieradās Anglijā, lai iepazītos ar latviešu dzīvi un garīgās aprūpes darba iekārtojumu. Bīskaps apmeklēja arī latviešu hosteļus un atsevišķas ģimenes Anglijas vidienā, ziemeļos un dienvidos.

Plašu rakstu ar bīskapa Sloskāna fotografiju un ziņām par viņa pieredzējumiem koncentrācijas nometnēs publicēja Vidusanglijā izplatītais nedēļas laikraksts Coventry Standart. Katoļu laikraksti Birmingham Post, Coventry Telegraph, Nottinham Guardian uc· izcilā vietā atreferēja Sloskāna viesošanos pie Anglijas latviešiem un sīki aprakstīja viņa dzīvi Pad. Savienībā, atzīmējot arī mūsu likteņa traģiku un to, ka Lielbritānija un ASV joprojām atzīst Latvijas neatkarību. Daži laikraksti atzīmēja arī bīskapa Sloskāna braucienu uz Romu Svētajā 1933· g., kad Pāvests Pijs XI Vatikānā viņu apkampa un aicināja asistēt pie Svēto durvju atvēršanas.

Anglijā bīskaps Sloskāns apmeklēja Vestminsteras archibīskapu kardinālu Grifinu, apustulisko delegātu archibīskapu Džefriju (Geoffrey), Birminghamas archibīskapu Mastersonu un katoļu garīgās aprūpes pārzini Lielbritānijā — bīskapu Ellisu, pārrunājot latviešu katoļu garīgās aprūpes uc. problēmas· Kardināls Grifins devis solījumu sagādāt studiju iespējas 1 latviešu katoļu semināristam. Par saviem vērojumiem bīskaps Sloskāns Latvijas korespondentam izteicās:

„Lielbritānija latviešiem izrādījusi

(Turpinājums 4. lpp.).

Nams Rīgā, Kirova ielā 36

„MANI VARĒJA PAZĪT PĒC PELĒKA MĒTEĻA..."

Latviešu partizāna atklāta vēstule MDV un Rīgas radiofonam

Sniedzam lasītājiem kāda latviešu partizāna atklātu vēstuli sarkanajiem varasvīriem Latvijā. Vēstules autors, kas oktobra sākumā atstājis Latviju un ieradies rietumos, lieku reizi atsedz Rīgas radiofona parasto melu propagandu, ziņojot konkrētus faktus no paša novērojumiem un pieredzes.

Rīgas radiofons aizrautīgi stāsta latviešiem ārzemēs par „jaunceltniecību dzimtenē, par nepiedzīvotu saimniecisku uzplaukumu, kolhozu skaistumu, tautas sveicieniem Staļinam" un par to, cik „laimīgi" kļuvuši cilvēki pēc Latvijas neatkarības sagraušanas. Kārtējā melu raidījumā 15. janvārī un divas reizes pēc tam, aicinot latviešus atgriezties no svešuma, radio teicēji apgalvoja: „Mēs saprotam, ka atgriezties jūs baida latviešu ķengu lapeles publicētie šausmu stāsti par postu dzimtenē, deportācijām un partizānu cīņām. Neticiet tam visam, tie ir meli! Latvijā nav neviena partizāna, un nav arī nekādu cīņu! Brauciet! Dzimtene jūs sauc!"

Bet radiofona „biedriem" nebija ne vārdiņa, ar ko pierādīt savus apgalvojumus, it kā Latvijā vairs nenotiktu masu deportācijas un tur vairs nebūtu partizānu. Bet vēl 21. janvārī Minskas raidītājs ziņoja par lielām sadursmēm starp sarkanarmijas daļām un lietuviešu „fašistiskajiem" prtizāniem. Rīgas radiofona un MVD biedri, vai varat man atbildēt uz dažiem jautājumiem?

Kāpēc MVD izsūtīja 2000 bijušo latviešu karavīru no Meža parka koncentrācijas nometnes uz koncentrācijas nometnēm pie Maskavas un Kalugas? Viņi taču bija piespiedu kārtā mobilizēti, tāpat kā to darāt jūs paši. Vai gribēsit to noliegt? Tad man būtu sīki jāizklāsta, kā šos nelaimīgos nogādāja Rīgas preču stacijā, kad un kā notika viņu „iekraušana" vagonos utt.

Kāpēc Viesītes technikumā septembra beigās apcietināja 7 skolniekus un kāpēc pirms sadzīšanas automobilī šu MVD vīrs vienu no viņiem tik nežēlīgi sita un spārdīja kājām? Kāpēc Skrīveru zootechnikumā un citās skolās notika līdzīgas apcietināšanas? Vai tāpēc, ka šiem bērniem un jauniešiem gribējās dziedāt dziesmas par brīvību, ko arī jūs savos raidījumos tā cildināt, jeb varbūt šos nelaimīgos 27. un 28. septembrī līdz zobiem apbruņotu MVD apsargu pavadībā sūtīja „izpriecas braucienā"?

Trešais vaicājums attiecas uz jūsu sludināto „cilvēka individuālo brīvību un dzimtenes mīlestību".

(Turpinājums 4. lappusē).

Laiks spiež izšķirties

IRO brīdina:

Vairs tikai 20 nedēļas

palikušas līdz 30. jūnijam, kad izbeidzas aprūpe DP nometnēs. Tāpēc lai ikviens jau šodien, kad IRO ierēdņiem vēl iespējams palīdzēt, izšķiras un sāk gatavoties

tālākai emigrācijai

vai

palikšanai uz dzīvi Vācijā

Abos gadījumos nekavējoties jāsāk kārtot vajadzīgās formālitātes, jo vilcināšanās un gaidīšana uz pēdējo kuģi vai minūti var beigties ļoti kļūmīgi.

Aicinājums ziedot mūsu cīņai

DAUGAVAS VANAGI!

Pirms 31 gada mūsu tauta un jaunā valsts pārdzīvoja smagas dienas. Lielākā zemes daļa bija komūnistu okupēta, un tikai neliels Kurzemes stūris ap Liepāju bija vēl brīvs, bet arī tur Latvijas valdībai visāda veida grūtības sagādāja vācieši. No visām pusēm spaidīti, daudzi zaudēja ticību taisnības uzvarai un mūsu zemes atbrīvošanai.

Tikai neliels pulks drosmīgu vīru plkv. **O. Kalpaka** vadībā nezaudēja ticību Latvijai. Viņiem bija tikai viena doma un viena apņemšanās — **cīnīties un uzvarēt.** Uzvarēt var tikai cīņā, un tādēļ arī 1919. g. 3. martā kalpakieši no aizstāvēšanās pārgāja uzbrukumā un, nāvi un ienaidnieka pārspēku nicinādami, guva uzvaras, kurām bija izšķirēja nozīme tālākā Lavijas atbrīvošanā. 6. martā krita Kalpaks, bet viņa varoņgars iemiesojās dzīvajos. Tie uzvarēja un atbrīvoja Latviju.

Arī šodien mūsu tauta pārdzīvo bezgala smagas dienas. Nav brīvas ne pēdas latvju zemes. Važās kalta latvju tauta, tūkstošiem smok cietumos un vergu nometnēs, tūkstošiem klīst svešās malās, un daudzi zaudējuši ticību mūsu atbrīvošanai un Latvijas atdzimšanai. Bet latvju tauta gadu tūkstošiem dzīvojusi un cīnījusies par savu zemi pie Baltijas jūras, kādēļ arī tagad mēs nedrīkstam lielo cīņu pamest. Svēto mantojumu nedrīkstam atdot svešām tautām un ļaunām varām. Vēl Latvijas mežos par savu zemi varonīgi cīnās latvju vīri. Nav saualzts vēl viņu cīņas spars un dzīvs viņos Kalpaka varoņgars.

Daugavas Vanagi, kas vēl dzīvi un brīvi — neatstāsim savus draugus un cīņu biedrus starplaukā. Sardzes pienākums mūs sauc un mums atgādina — **vēl cīņa nav beigusies.**

Zobena vietā ir citi ieroči, ko šodien ar sekmēm varam lietā likt. Ar patiesu vārdu un krietniem darbiem iziesim cīņā svešajās zemēs. Ar krietniem darbiem iemantosim uzticību, bet ar patieso vārdu pacelsim dzelzs priekškaru, norausim melu plīvuru un parādīsim brīvai pasaulei asiņaino komūnisma diktātūru viņas atbaidošā kailumā.

Neatteiksimies no šīs cīņas un līdzi aicināsim ikvienu latvieti, kam krūtīs pukst karsta sirds un kas nav aizmirsis, ka viņu dzemdējusi latvju māte. Ikviens, cik un kā spējam, piedalīsimies šinī cīņā ar darbiem, materiāliem līdzekļiem un labiem padomiem.

Kalpaka nāves un varonīgo cīņu dienu atceri šogad atzīmēsim ar ziedojumiem LCK Ārējās informācijas fondam. Ziedosim paši un aicināsim arī citus ziedot līdzekļus cīņai par Latviju! — Tēvuzemes mīlestību mēs ar darbiem rādīsim!
Daugavas Vanagi, sasauksimies!

DAUGAVAS VANAGU CENTRĀLĀ VALDE

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 11 (355) 1950. g. 8. februārī.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katra ziņā redakcijas domas

NERIMSIM!

Lai kāda bija DP nometņu maize un iekārojama dažkārt šķita siļķes kaste, viena mums tad netrūka — sapņu un cerību! Mūsu sirdīs vēl paloja dzīvas atmiņas, posta izrautā trimdas upe bija svaiga un rētas neapdziņušas. Pāri mānīgajiem uzvaras lozungiem savā vienreizībā milzīgs pacēlās sarkanā briesmoņa koloss, un uz Eiropas gruvešu fona tā nežēlīgie taustekļi bija pat aklajiem samanāmi. Savā prātā mēs nepieļāvām samierināšanos un par noziegumu uzskatījām šaubas. Vairākus gadus mēs nosēdējām uz saviem sapņu kalniem, zem „reālo" cerību ozoliem, par ko šobrīd var stāstīt vairs tikai baraku caurās sienas un pirmie trimdas izdevumi.

Bet laiks nestāv uz vietas, un pat dziļākās rētas pamazām pārvelkas ar krevi, lai cilvēks, vairs neizjuzdams viņu asumu, nemanot zaudētu sākotnējo nostāju pret brūču cirtējiem. Bet līdz ko cilvēks sāk ar savu nelaimi aprast un samierināties, viņa pretestības spējas zaudē cīņas jēgu un top par bezsaturīgu reklāmu, ko daudzi lasa, bet maz pārdomā. Te izsīkst arī visu nepelnītu un negandarītu ciešanu pamats: neaizmirst un nepiedot!

Un lai nu šis process attīstītos ātrāk, tad — vai nu tā ir mūsu „glābēju" gudrā ziņa, vai arī varbūt tikai saimnieciskо apstākļu prasība — dzīvā trimdas upe tiek sadalīta sīkās urdziņās pa kontinentiem un valstīm. Tur viņā pusē mēs iejūkam starp miljoniem, kam pagājušais karš gan radījis dažādas nepatikšanas, arī licis zaudēt tēvus vai dēlus, bet sveša vēl ir sajūta, ko pārdzīvo totālai iznīcībai nolemta tauta. Viņu ikdiena rit normālās kārtības zīmē, kur katrs svešs skarbums ierosina tikai drusciņ fantazijas un ziņkārības, lai nobeigtos saldā nopūtā: cik labi, ka pie mums tā nav!

Šī plašā pārticīgās pieticības straume nesaviļņodamās uzņem sīkos strautiņus no mūsu posta milzīgajiem paliem. Un te sākas mūsu patiesās izturības un vērtības pārbaudīšana. Ne tas bija grūtākais, ka tu, šausts un vajāts, ar zvērīgu niknumu cirties pretim savam mocītājam! Katrs kareivis zina, ka varonība bieži vien ir atkāpšanās iespēju trūkums. Arī ne tā bija pēdējā izšķiršanās, ka tu, svaigi asiņodams, zvērīji nepiekāpību un cīņu, kad vēl viss tavs pulks bija kopā vienā zemē — vienā apvāršņa lokā.

Nē! Mūsu īstās varonības laiks tikai nule sākas! Toreiz, kad mēs savās domās ik brīdi ciemojāmies dzimtenes ežmalās, bija viegli cerēt un solīties. Tagad daudzi jau sev vij jaunas lizdas. Vēl gan bieži lieto vārdiņu „pagaidu", jo cilvēkam, kas godīgā un sūrā darbā nopelna dzīvošanas tiesu, ir nepieciešams kaut kas tāds, ko dēvē par mājām, lai atpūtinātu rokas un sirdi. Bet cilvēka sirds nav akmens, kas katrā zemē iegūļ vietu pēc savas līdzības, pats nemainīdamies! Daudz biežāk zeme un apstākļi sirdi pārveido, un vēl talkā nāk laiks, kas ir tikpat viltīgs, cik neredzams!

Un pirmās pārvērtības zīmes jau skaidri redzamas, ja pārlasa daudzas vēstules mūsu laikrakstos. Tur vairs nerunā bezkompromisu cīnītāji un nešaubīgie ticētāji! Viņu sāpes vairs nav asas, bet tā drīzāk ir sentimentāla niezēšana, un vēl pēc gadiem pieciem daudziem izbeigsies arī tā.

Tādēļ, cik negudri tas arī izklausītos, un daudzi bijušie patrioti to nosauks par muļķīgu absurdu, **mūsu sirdis nedrīkst ne pārvērsties, ne sadzīt!** Viņām ir jāasiņo tik ilgi, kamēr vien Latvijas mežos būs dzīvs kaut viens vīrs ar ieroci, kamēr tālajās vergu nometnēs (ja tumsa pasaulē būs tik ilga) savas dvēseles izvaidēs pēdējā latviešu sieva un bērns! Tik ilgi — un arī vēl pēc tam. Šajā nemitīgajā asiņošanā mums būs jāatrod līdzekļi, kā likt sajust mūsu ienaidniekam nepatīkamo patiesību — **mēs nerimstam!** Ar iekšējas kārtības organu radīšanu un uz āru vērsto propagandu vēl visas iespējas nav izsmeltas. Pasaulē izkaisītiem, mums arī vēl ir dota varēšana (ja mēs to gribam!) bargi atcerēties un vaigā sastapt ļaunākos no ļaunajiem. Tikai gars lai neiemieg, lai sirdis nesadzīst pieticībā, un prāts lai patur sevī visu tikpat skaidri kā 14. jūnija rītā vai Kurzemes pēdējās dienās.

Mums nav jābaidās upuru, kaut nejēgas nicīgi smaidītu un starptautiskie miera spekulanti dažu labu no mums nosauktu par plānprātı vai nelieti. Mocekļi zina, ka viena no lielākajām nelietībām, ko atļāvās Kristus mācekļi, bija **aizmigšana Getzemanes dārzā.**

Valentīns Pelēcis

Izceļotāji demonstrē par transportu paātrināšanu

Zēdorfas transitnometnē pēdējais transports uz Italiju aizgāja 22. decembrī. Turpmāk paredzētos ešalonus nācās atlikt vairāku saslimšanas gadījumu dēļ ar šarlaku un masalām. Pagāja Ziemsvētki, Jaungads, nekas nemainījās. IRO informācijas stundās emigranti saņēma dažādas un dažkārt pat pretrunīgas atbildes. Tas radīja izceļotājos satraukumu un rūpes, ko vēl pavairoja uznākošais sals, kas prasīja papildu apkuri.

Saorganizējušies lielā skaitā, emigranti 12. janvārī devās uz IRO mītni, lai kopēji iegūtu skaidru informāciju par transportu turpmāko gaitu un runātu par apstākļu uzlabošanu nometnē pa transportu pārtraukuma laiku. **Kad no IRO puses noteiktas atbildes nebija, izceļotāju izraudzītie pārstāvji pieprasīja transporta sastādīšanu uz Italiju visdrīzākā laikā, pretējā gadījumā piedraudot ar bada streiku. Otrā dienā informācijas sapulcē IRO darbinieki paziņoja nākošo transportu — 17. janvārī. Turpmākie sekoja 24, 27. un 31. janvārī.**

Jāpiezīmē, ka dzīves apstākļi, iestājoties ziemai, nometnē visai nelabvēlīgi. Izsniegtais kurināmā daudzums ne tuvu nesedz patēriņu, bet **malku neizsniedz, tā ka tā pašiem** meklējama 3—4 km attālajos me**žos. Reti kad izsniedz arī drēbes vai** apavus, tā ka dažs labs Eiropu spiests atstāt diezgan bēdīgā pa**skatā.**

Pēc pēdējā transporta uz Italiju **31. janvārī Zēdorfa kā transitnomet**ne braucējiem uz Austrāliju tiek **slēgta. Atlikušos 1. un 2. februārī** pārcēla uz Delmenhorstu. Zēdorfa turpmāk paredzēta par palīgnometni braucējiem uz ASV. **P. S.**

Goslaras vīru paraugs

Ar pag. gada 11. novembrī Goslarā novietotie mūsu sardžu vīri uzņēmās aprūpi invalidiem un bij. karavīru atraitnēm un bāreņiem Vatenštetes nometnē. Vienības vīri ar DV nodaļas pārstāvju J. Leimaņa, J. Jaunsila un E. Šķiliņa starpniecību aprūpējamiem vairākkārt nodevuši gan saziedotos naudas līdzekļus, gan arī citas veltes. Arī 28. janvārī vienības pārstāvji apmeklēja savus aprūpējamos, izdalīdami invalidiem cigaretes uc. veltes. Par cēlo paraugu un sirsnīgo atbalstu Vatenštetes tautiešu vārdā Goslaras sardžu vīriem sirsnīgi pateicās nom. kom. priekšsēdis J. Kalniņš, kas pats ir invalīds.

Algas nodokļa atvieglinājumi

Neizmantota bezdarba pabalsta tiesību vienreizēja atlīdzināšana (Abgeltung vai Abfindung) tiek praktizēta dažās Vācijas federācijas valstīs. Lai šādu tiesību iegūtu, pretendentam jāgriežas ar lūgumu attiecīgā darba pārvaldē.

Atvieglinājumi algas nodokļa maksām arī atstāti federācijas valstu likumdošanām. Lielākā daļā atvieglinājumi pastāv bēgļu un DP tiesībā lūgt attiecīgo finanču pārvaldi atbrīvot no algas nodokļa aplikuma paušalsummu DM 40 neprecētiem un DM 50 precētiem mēnesī. Šī summa izlietojama drēbju un mājturības priekšmetu iegādei. Lūgumam jāpievieno pierādījumi par bēgļu resp. DP statūtu un ģimenes sastāvu. Lūguma iesniegšana terminēta: tā, piem., Ziemeļreinas - Vestfāles valstī lūgumi par 1950. g. summām iesniedzami līdz 30. aprīlim. Atpakaļejoši atvieglinājumi nav iespējami. (in)

Nometņu lasītavu un bibliotēku ievērībai

Eslingenas nometnes bibliotēka paziņo, ka nometņu lasītavas un bibliotēkas var saņemt amerikāņu armijas karavīru mācības grāmatas (angļu valodā) dažādās nozarēs: zīmēšanā, meteoroloģijā, galdniecībā, mašīnrakstīšanā, stenogrāfijā, biroju ierīkošanā, žurnālistikā, ASV tiesībās un valsts iekārtā, vēsturē, angļu valodā, polit. socioloģijā, tirdzniecības grāmatvedībā, fizikā, aritmētikā, algebrā, trigonometrijā, vistkopībā u. c. Šīs grāmatas ieteicamas īpaši pārskološanās vajadzībām. Grāmatas var saņemt, iepriekš pieteicot, Eslingenas latviešu nometnes bibliotēkā, Breite ielā 19.

Kā ārzemnieks var Francijā nodarboties ar tirdzniecību un rūpniecību

Francijas starpresoru komisija informē: Lai ārzemnieks varētu nodarboties Francijā ar tirdzniecību un rūpniecību, viņam vajadzīga atsevišķa franču iestāžu izdota ārzemnieku tirdzniecības un rūpniecības apliecība, kas ir derīga tikai kopā ar attiecīgu uzturēšanās apliecību Francijā. Ja viss tas ir, var iesniegt lūgumu nodarboties ar tirdzniecību un rūpniecību Francijā tā departamenta prefektūrai, kura robežās atradīsies uzņēmuma galvenais sēdeklis, izpildot attiecīgu aptauju. Lūdzējam jāpierāda, ka viņš pilda noteikumus, kādus prasa no pašiem frančiem, proti, ka viņš nav ticis notiesāts par zināmiem nelikumīgiem nodarījumiem un nav bankrotējis, kas ārzemniekam jāpierāda ar dokumentiem. Ja ārzemnieks bez pārtraukuma nodzīvojis Francijā 20 gadu, pierādījumi nav jāiesniedz. Kad ārzemnieks nodomājis dibināt jaunu uzņēmumu, vēl jāiesniedz otrs lūgums pēc atļaujas to dibināt.

Attiecīgas franču prefektūras sniedz ārzemniekam visas nepieciešamās ziņas, kādā kārtā viņš var dabūt atļauju darboties kā ārzemnieks tirgotājs vai rūpnieks Francijā.

Saņemama svarīga ziņa

Jānis Veidemanis no Rīgas, kas it kā esot Vācijā, un Šmita kundze vai jaunkundze, arī no Rīgas bet tagad Zviedrijā, var saņemt svarīgas ziņas. Pieteikties vai rakstīt mūsu redakcijai.

Uz Austrāliju viegli, uz ASV grūtāk

Dažas piezīmes par braucienu no Henigsenas līdz Ventorfai

Ka ar visiem izceļotājiem nometņu administrācija neapietas vienādi, nācās pieredzēt šinīs dienās, braucot uz transitnometni Ventorfā. Biju jau vērojis mūsu aprūpes iestāžu pūles nometņu iemītniekus lielāko tiesu novirzīt izceļošanai uz Austrāliju, kamēr pret citām izceļošanas akcijām bija manāma lielāka vai mazāka rezervētība. Šo pūļu rezultātā ap 80 DP no Henigsenas 31. janvārī devās uz Falingbostelu, lai dotos tālāk uz Austrāliju. Nelīdzēja nekādas ASV mācītāju vēstules, ka dažam labam afidevits jau nosūtīts uz Vašingtonu un kuru katru dienu gaidāms Eiropā.

Austrāliju šeit protežē arī citādā ziņā. Ja dodas uz Falingbostelu, DP turp noved ar visu bagāžu vai nu tieši uz transitnometni vai arī uz tuvāko Burgdorfas staciju, kamēr braucējiem uz ASV pašiem jāpieliek lielas pūles, lai šādas ērtības izkārtotu, kas ne vienmēr laimējas.

Arī es noliktajā dienā līdz vēlai pēcpusdienai veltīgi gaidīju transportu uz staciju un kad beidzot zvanīju uz savu DPACCSu, atbildēja, ka mani viņi pavisam piemirsuši. Bez tam šoferiem darba laiks esot beidzies. Vienīgi atsaucoties uz saviem mazgadīgajiem bērniem, izkaulēju mašīnu, kas noveda mūsu bagāžu uz staciju. Pašiem turp nokļūt otrā dienā ieteica par saviem līdzekļiem. Bet to man kā bezdarbniekam nebija. Stāvokli pavisam negaidot glāba vācu darba pārvalde, kurā man bija pienākušas 25 DM t. s. kartupeļu un ogļu nauda, ko kā Lejassaksijas valdības Ziemsvētku dāvanu saņēma visi apgabala bezdarbnieki. Tā varēju samaksāt savai ģimenei autobusu uz staciju, kas no nometnes atrodas 12 km.

Ventorfā esmu iejucis lielajā izceļotāju pulkā un gaidu pārbaužu sākšanos, lai varētu doties tālāk uz Gronu, ja laimētos. Te runā, ka visā drīzumā kuģi uz ASV sākšot iet arī no Hamburgas, kas būtu liels atvieglinājums britu joslas tautiešiem.

Otrs piemērs, ko šeit visi pārrunā, ir ASV senāta komisijas pieņemtais DP likuma papildinājums. Par to kādā sestdienā luterāņu draudzes sanāksmē referēja šejienes LWF vadītājs un sirsnīgais baltiešu draugs dānis Christiansens, norādīdams, ka pēc viņa rīcībā esošās informācijas, pēc jaunā likumprojekta uz ASV varēs tikt arī bij. karavīri, izņemot vienīgi, ja kāds būtu cīnījies pret un vienīgi pret amerikāņiem. Viņš arī norādīja, ka tiem, kas aizbrauks uz ASV, jādomā par palicējiem un steidzīgi jāmeklē arī viņiem iespējas sekot, sagādājot galvojumus.

Osvalds Akmentiņš.

Pārkārtojumi franču joslā

Patlaban franču joslā notiek privāti dzīvojošo DP koncentrēšana nometnēs. Tāpat atbrīvo dažus DP aizņemtos klosterus, iemītniekus pārvietojot uz bij. karagūstekņu un strādnieku nometnēm, kāda, piem., ir Tutlingena, ko patlaban remontē. Bez Tutlingenas nometnes vēl atradīsies Lindavā, Minsingenā, Biberachā un Bad-Zulcburgā. Ārpus nometnēm privāti varēs dzīvot vienīgi IRO un okupācijas iestādēs strādājošie, kas paši maksās par uzturu un dzīvokli. Pakāpeniski vācu saimniecībā pārskaitīs arī tos nometnēs dzīvojošos, kas neiesaistīsies nevienā izceļošanas akcijā.

Papildām pie iepriekšējā ziņojuma par franču joslu jāpiebilst, ka uz Austrāliju izceļot projektē prof. P. Jurevičs, bet uz ASV vēl glezn. Jānis Kalmīte un A. Eberšteins, rakstn. H. Puriņš, māc. Ed. Putniņš, senātors P. Stērste, tautskolu insp. T. Sīlis un dziedones Velta Ozola un Mirdza Sile.

Strauji samazinājies arī studējošo skaits. Freiburgā no 60 studentiem studijas turpina vairs tikai 12, bet Tibingenā no 80 — tikai 32, no kuriem faktiski tikai kādi 18 regulāri apmeklē lekcijas.

No Tutlingenas mums ziņo, ka sanitārie apstākļi šai baraku nometnē diezgan bēdīgi. Barakās trūkst ūdens, daļai ēku nav griestu, bet citās ieviesušās blaktis. Vissāpīgāk sajūtams mēbeļu trūkums. Administrācija izsniedz vienīgi gultas, papīra maisus un segas, bet nav ne galdu, ne krēslu. **T. un V.**

Rīkojums

par gala pārbaudījumiem tautskolās un ģimnazijās 1949./50. māc. gadā

Izglītības nozare nosaka 1949./50. māc. gadā šādus gala pārbaudījumus:

1) **Tautskolās:** a) latviešu valodā vārdos un rakstos, b) matēmatikā vārdos un rakstos; c) Latvijas vēsturē vārdos;

2) **Humanitārģimnazijās:** a) latviešu valodā vārdos un rakstos, b) angļu valodā vārdos un rakstos, c) latīņu valodā vārdos un rakstos, g) trigonometrijā vārdos un rakstos;

3) **Reālģimnazijās:** a) latviešu valodā vārdos un rakstos, b) angļu valodā vārdos un rakstos, c) analitiskā ģeometrijā vārdos un rakstos, d) algebras analizē vārdos un rakstos.

Pārceļot no klases klasē, ģimnazijās pārbaudījumi jānotur tanīs priekšmetos, kuri attiecīgā klasē tiek nobeigti, proti: humanitārā tipa 3. klasē — ķīmijā vārdos, dabzinātnēs — zooloģijā, botanikā un anatomijā, vārdos, ģeogrāfijā vārdos. 4. klasē — algebrā rakstos un vārdos; reālā tipa 3. klasē — ģeogrāfijā vārdos. 4. klasē — algebrā rakstos un vārdos, ģeometrijā rakstos un vārdos, dabzinātnēs (ieskaitot bioloģiju) vārdos un ķīmijā vārdos.

Augustdorfā, 1950. g. 16. janvārī.

V. Mālkalns,
LCK izgl. nozares vadītājs.

Jauns pārskološanās centrs

Vartā, starp Hanoveru un Osnabriku, iekārtots pārskološanās centrs angļu joslas tbc slimajiem. Kursu ilgums paredzēts līdz 6 mēneši, pēc kam sola labākās izredzes iesaistīties kādā no emigrācijas schēmām. No Šlēzvigholšteinas nometnēm uz pārskološanās centru jau devušies pirmie transporti, vairums vieninieku.

Britu iestāžu pārstāvji norāda, ka Vartā būs priekšzīmīgi iekārtota pārskološanās. Dzīves apstākļi ļoti labi. Arī ārstniecības lietās darīts viss nepieciešamais. Apkārtnes gaiss veselīgs, piemērots tbc slimajiem.

E. M.

Slimos DP koncentrēs

Tuvākā laikā paredzēts pārkārtot DP slimnīcas amerikāņu joslā. Plānā kā pirmos paredzēts koncentrēt un novietot chroniski slimos īpašās slimnīcās, kas it kā vēl pastāvēšot 2—3 gadus. Cik zināms, tā būšot Rēgensburgā, kurp novietos slimniekus no Augsburgas, Ansbachā un Heilbronnā.

Lai latvieši varētu pulcēties vienā vietā, Serv. Stifta slimnieki Augsburgā iesniedza lūgumu LCK darīt no savas puses visu iespējamo latviešu slimnieku sapulcēšanai vienkopus un novietošanai iespējami labākos klimatiskos apstākļos, kas ļoti svarīgi sirds un reimatisma slimniekiem.

M. K:

Viktoriju izūtrupēs

Londona (v). Bēgļu kuģi Viktoriju, kas izbrauca no Zviedrijas ar 354 pasažieriem un pārtrauca savu ceļojumu Īrijā, nodomāts izūtrupēt. Kuģa kapteinis nokļuvis lielos parādos un nespēj tos vairs samaksāt. Tagad galīgi noskaidrojies, ka Kanadas valdība iebraukšanas vīzas piešķīrusi 315 Viktorijas bēgļiem, un tikai 39 personas palikušas bez imigrācijas dokumentiem. Vai šīs 39 personas paliks uz dzīvi Skotijā, vai atgriezīsies Zviedrijā, par to pagaidām vēl nav skaidrības. Bēgļi, kas saņēmuši vīzas, turpinās ceļojumu uz Kanadu par personīgiem līdzekļiem. Pasažieru kuģis Frankonija, kas uztur kārtējo satiksmi starp Liverpuli un Kanadu, 7. janvārī izņēmuma kārtā iegriezās Korkas ostā, lai uzņemtu 45 bēgļus.

Vairāk nekā...

No 1. februāra nometnēs palielinātas pārtikas devas

(Turpinājums no 1. lpp.).

vietas. Kā jau ziņots, februārī paredzēts likvidēt Šleisheimas, Kleinkecas, Jaunfreimanes, Grīnvaldes un ja rastos brīvas telpas, iespējams, vēl arī kādas citas nometnes. Pašreiz visās amerikāņu joslas nometnēs pēc IRO aprēķina ir ap 19.000 neaizņemtu vietu.

Decembrī no amerikāņu joslas uz Gronas izceļotāju nometni izbraukuši 840 latvieši, 560 lietuvieši un 309 igauņi. DP sakarnieki atkārtoti lūdza IRO vadību gādāt, lai izceļotāji varētu ņemt līdzi kaut nelielas naudas summas. Izceļošanas norisē uz ASV pagaidām nekādu labvēlīgu pārmaiņu nav: vēl arvien neizkārtots bij. leģionāru jautājums un vēl arī nav aizpildīts iztrūkums laukstrādnieku kvotā; sakarā ar to beidzamajā nedēļā visā joslā izsniegtas tikai 374 vīzas.

Arī DP ieceļošanas likuma papildinājums, kas pašreiz ir tikai projektā un turpmākajās kongresa debatēs vēl var ievērojami grozīties, paredz, ka 30 proc. ieceļotāju jābūt laukstrādniekiem, kuriem pie tam prasa pierādījumus par 2 gadu praksi. Visumā likumprojekts vēl neskaidrs, bet, pēc IRO informācijas, dažas pazīmes rādot, ka tas var neattaisnot cerības, kādas uz to liek DP, jo tajā starp citu paredzēts, ka daļu no kvotas ļaus izmantot arī t.s. Volksdeutsche.

Plašākas pārrunas radīja latviešu jau agrāk ierosinātā kooperātivu organizēšana Vācijā palicējiem, lūdzot šiem pasākumiem IRO tiesisko un materiālo atbalstu; IRO pašr. stadija tos uzņem visai atsaucīgi. Pašreiz izstrādā konkrētus priekšlikumus. Nav cerību, ka uzlabosies skolotāju atalgošanas jautājums. Zināms atbalsts izglītībai gan būs 22.000 dažādas vārdnīcas, ko, cik paredzams, jau šajā nedēļā ar IRO bērnu aprūpes un labklājības ierēdņu starpniecību sadalīs pa novadiem.

No 1. februāra DP saņem pārtikas devas pēc jaunām normām. Emigrācijas procesā esošie turpmāk normālpatērētāju devu vietā saņems ievērojami lielākas jauniešu devas, bet nometnēs dzīvojošiem palielināta gaļas deva par 5—25 gr. dienā, tauku par 10—20 gr., cukura par 10 gr., saknes un augļi atkarībā no patērētāju grupas par 50—100 proc., un turpmāk visiem DP izsniegs arī zivis un olas. Veco ļaužu grupai vecuma robeža pārcelta no 70 uz 65 gadiem.

Konferences nobeigumā sakarnieki pārsprieda vajadzību nodrošināt nacionālo pārstāvību pastāvēšanu pēc IRO darbības izbeigšanās un jautājumu par iestāžu rīcību denunciāciju lietās.

Nākamā sakarnieku apspriede paredzēta 1. martā Bad Kisingenā.

VĒSTULES REDAKCIJAI

ĪSTENĪBA BEZ SAPŅIEM

Pēc ilga laika manās rokās bija nonācis Latvijas 5. novembra numurs, kurā E. Grundmanis izklāsta franču ārzemnieku leģiona vīru dzīves īstenību un sapņus. Vēstuli pārlasot, sadusmojos, par apstākļu nezinātāja iedomību nosaukt citus par meļiem un dezertieriem. Arī es esmu „balto ķepu" nēsātāju pulkā, bet tikai nepilnus 3 gadus. Esmu īstenībā, ne sapņos izbraukājis visas franču kolonijas Afrikā, izņemot Madagaskaru. Ceļā uz Indoķīnu 1949. g. maijā nebija nemaz jāklīst dezertierim, lai redzētu un pastaigātos pa Portsaidu, Kolombu un Singapuru. To varēju izdarīt godīgā kārtā ar bataljona komandieŗa parakstītu atvaļinājuma zīmi kabatā.

Veltīgi diskutēt par dēku mīlēšanu ar kungu Grundmani. Domāju, ka ne mazāk svarīgs par viņa ieteikto mierīgo darbu ir nomods pie sarkanās Ķīnas robežām.

Indoķīnā, janvārī.

Kramerovskis,
franču ārz. leģ. apakšvirsnieks.

VĒL PAR TANŽERU

Sakarā ar maniem rakstiem par Tanžeru, kas bija ievietoti jūsu laikrakstā, esmu saņēmis daudz vēstuļu no tautiešiem Anglijā un Zviedrijā, kurās viņi apvaicājas par darba un dzīves iespējām šeit. Visiem nevarēdams personīgi atbildēt, paskaidroju:

Lūgums iebraukšanas atļaujai jāiesniedz Directeur d'Administration de Tanger, pie kam tanī jāatzīmē, ka vēlas ierasties kā tūrists. Atļauju var saņemt pēc 2—3 nedēļām. Ar derīgām izbraukšanas vīzām tūristi Tanžerā var uzturēties ilgākais trīs mēnešus. Pretējā gadījumā jāiemaksā 50.000 marokāņu franku (1 dolars=400 fr) drošības naudas, ko atmaksā, Tanžeru atstājot. Pēc drošības naudas iemaksas izsniedz pagaidu pasi, kas pagarināma pēc katriem 6 mēnešiem. Pēc gada ir izredzes saņemt pastāvīgu uzturēšanās atļauju.

Tūlīt jāpiezīmē, ka tūristam nav tiesību pasākt kādu privātu uzņēmumu vai nodarboties kādā brīvā profesijā. Pēdējās uzrauga sevišķi stingri. Iesaistoties kādā citā darbā, nepieciešams pārvaldīt franču un spāņu valodas. Neskatoties uz visu to, ir veikli cilvēki, kas šeit ieradušies bez santīma un drīz vien kļuvuši bagāti. Katrā ziņā mūsu sešu cilvēku lielā kolonija priecātos būt vēl prāvāka. Eksistences izdevumi Tanžerā ir ap 80 dol. mēnesī vienai personai.

Edg. Rempe, Tanžerā.

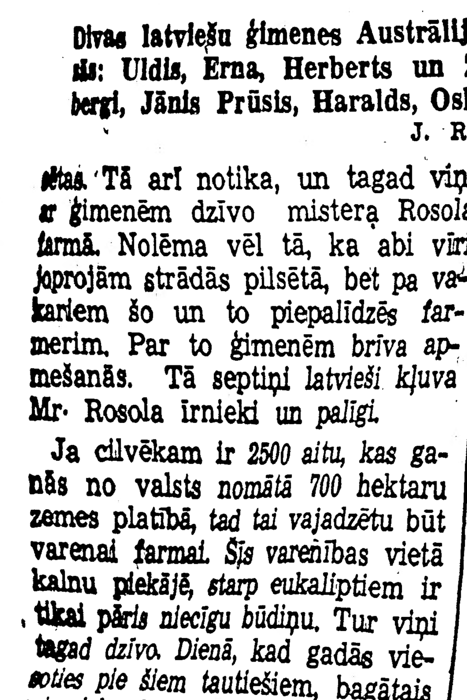

Arī bez Latvijas var izauklēt latviešu bērnus.

Satikšanās ar Švauksta krustdēlu zem Austrālijas eukaliptiem

TAUTIETE, KAS NEKAD NAV DZĪVOJUSI LATVIJĀ, BET TOMĒR MĪL ŠO ZEMI — MĒRNIEKU LAIKU LABĀS CŪCIŅAS UN 2500 AUSTRĀLIEŠU AITU

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Šodien viņi ir Austrālijas latvieši. Divas ģimenes: viena — Herberts Norenbergs ar sievu Ernu, 10 g. v. dēlu Zigmundu un 7 g. v. Uldi; otra — Haralds Bucis ar sievu Annu, 2½ g. v. dēlu Oskaru un sievastēvu Jāni Prūsi. Ģimenes cilvēkiem dzīvokļu jautājums nav tik vienkāršs, un abi draugi — Norenbergs ar Buci reiz sarunāja, ka jādodas ārā no pilsētas. Tā arī notika, un tagad viņi ar ģimenēm dzīvo mistera Rosola farmā. Nolēma vēl tā, ka abi vīri joprojām strādās pilsētā, bet pa vakariem šo un to piepalīdzēs farmerim. Par to ģimenēm brīva apmešanās. Tā septiņi latvieši kļuva Mr. Rosola īrnieki un palīgi.

Divas latviešu ģimenes Austrālijas farmā. No kreisās: Uldis, Erna, Herberts un Zigmunds Norenbergi, Jānis Prūsis, Haralds, Oskars un Anna Buči.
J. Rieksta uzņēmums.

Ja cilvēkam ir 2500 aitu, kas ganās no valsts nomātā 700 hektaru zemes platībā, tad tai vajadzētu būt varenai farmai. Šīs varenības vietā kalnu piekājē, starp eukaliptiem ir tikai pāris niecīgu būdiņu. Tur viņi tagad dzīvo. Dienā, kad gadās viesoties pie šiem tautiešiem, bagātais saimnieks, kam „nauda nāk pa visām malām", jau veselu mēnesi nav mājās, bet aizbraucis izklaidēties uz 200 jūdžu attālo Sidneju. Saimniecība pilnīgi uzticēta latviešiem, jo viņš ar tiem jau paspējis pamatīgi iepazīties un zina, ka viss būs kārtībā. Tā arī ir, kaut rīkošanās ar aitām nav nekāda joka lieta. Gadās dažādas nelaimes, piemēram, jāpotē pret slimībām, un spēcīgie auni ar saviem ragiem cilvēku tad tā apstrādā, ka tas otrā rītā netiek vairs laukā no gultas. Taču austrāliešu izdarībās ar aitām mūsu ļaudīm vairs nav nekādu noslēpumu. Saimnieks nezina vien kā uzslavēt latviešus, jo abi viņi ir arī pirmklasīgi automechaniķi. Šajā ziņā latviešu lietpratēju vārds jau zināms visā apkārtnē.

„Lūk, tā pelēkā mašīna nupat jāizremontē. Piecus vakarus pa stundiņai pastrādājot, 20 mārc. būs rokā, saka Norenbergs, — „jo naudiņa vajadzīga, mums taču abiem ar Buci drīz jātiek pašiem pie savām mājām." Farmā gandrīz katru vakaru viesojas arī latviešu puiši no tuvējās pilsētas. Tie sapirkuši auto un motociklus, bet jauniem braucējiem jau allaž kāda „ķibele". Tad pirmās valodas ir: „Ko citu darīt, jābrauc pie Herberta un Haralda."

Kā debess dāvana kādu dienu kokā pie farmas salaidās jauna bišu saime. Tai nu ir savs strops, un bitīties latviešiem čakli nes Austrālijas ziedu medu, bet tur, kur vēl pagājušajā vasarā bija zāle līdz krūtīm, tagad iekārtots sakņu dārziņš.

„Ar to dzīvošanu arī sākumā bija tā kā bija," pastāsta Norenbergs, — „tādēļ vienu būdiņu pats piebūvēju klāt, un nu ir labi." Cilvēkiem, kas nav izlutināti, te nav jāskumst. Varena šajos eukaliptiem apaugušajos kalnos ir brīvības sajūta. Grūti iedomāties tipiski austrāliskāku ainavu par šo, kapēc ir tāda dīvaina sajūta, ka mazajās istabiņās kaut kur redzami brāļu Kaudzīšu Mērnieku laiki vai arī J. Miesnieka Lībju gala soģis un dažādi latviski izšuvumi.

Mājas labais gars ir vecais tēvs Jānis Prūsis. Viņam jau 76 gadi, bet vēl ļoti žirgts. „Tas tāpēc, ka tēvs diezgan baroja ar labajām mērnieku laiku cūkām," joko pats sirmais latviešu Jānis, Vecpiebalgas cilvēks. Un stāsta: „Ak tie vecie, labie laiki! Mānu tēvu jau pazīst katrs latvietis: brāļi Kaudzīši savos Mērnieku laikos viņu nosaukuši par Prātnieku, bet gaisa grābslis Švauksts bija mans krusttēvs. Kā dzīvu vēl redzu arī Pietuku Krustiņu, mūsu veco drēbnieku Dreksbergi — visus, visus viņus . . ."

Un Švauksta krustdēls, kas gan nav mantojis nevienu no švaukstīgajām īpašībām, vienīgi dzīvu piebaldzēnu humoru, turpina: „Neviens cilvēks nekad nevar zināt, kur viņš pasaulē nonāks. Vai tad varēju iedomāties, ka no Vecpiebalgas bērziem reiz tikšu te, starp tiem eukaliptiem? Dieviņ, kā gan nav gājis! Pamatīgi izdienējos cara armijā — toreiz, kad vēl nebija Ļeņingradas, bet Svētā Pēterburga. Nupat aizviņu nakti veco caru redzēju vēl sapņos... Pēc dienesta izskolojos par agronomu. Lielā revolūcija mani pārsteidza pie Pleskavas, un nelaime izvērtās tik drūma, ka visu Latvijas brīvības laiku netiku atpakaļ dzimtenē — boļševiki nelaida. Ap Pleskavu vēl ilgi bija vesela latviešu kolonija. Reizēm braucu gan komandējumos uz Rīgu un Liepāju, kur iepirku vaislas lopus padomijai. Vēroju mūsu zemi, un dažkārt jau gribējās vairs nebraukt atpakaļ, bet tad zināju, kas sagaida ģimeni. Tik un tā tomēr vēlāk nokļuvu čekas pagrabu nāvinieku kamerā. Mani kopā ar ļoti daudz citiem latviešiem apcietināja 1939. gadā, kad boļševiki Baltijas valstīs iekārtoja bazes. Toreiz, piemēram, vilcienos aizturēja katru cilvēku, kam nebija krievisks uzvārds, lai būtu ķīlnieki tādam gadījumam, ja baltieši nogalinātu kādu sarkanarmieti. Necerēju vairs izglābties, bet tad sākās karš, ienāca vācieši, un tiku no cietuma laukā.

Jā, tikai 1943. gadā, izkalpojies par tulku vāciešiem, beidzot tiku dzimtenē, bet tad jau arī fronte arvien tuvojās, un bija jādomā atkal par bēgšanu. Tad nāca Vācija, Austrālija . . Lūk, un te nu esmu!"

Tēva stāstu pārtrauc viņa meita, tagad Buča kundze: „Briesmīga jau bija šī Krievijas dzīve, nemaz nerunājot par tiem laikiem, kad tēvs sēdēja čekas cietumā. Daudzkārt kāvāmies ar trūkumu. Nepiepildījās arī mani sapņi kādreiz dzīvot Latvijā. Mūsu zemi redzēju tikai no vagona logiem, kad vācieši mani nosūtīja darbos uz Vāciju. Braucu cauri Latvijai 3 dienas, un, cik spēju, ar acīm mēģināju tvert visu to, pēc kā tik ļoti biju ilgojusies kopš bērnības. Bet vēl jau ir cerības . . . Gribas, lai vismaz dēls izaug par Latvijas brīvības karotāju."

Šim nākamajam karavīram tagad tikai 2½ gadu, kamēr abi Norenberga zēni jau iet skolā, spēlē austrāliešu futbolu, bet tomēr uzcītīgi klausās vecāku stāstus par tālajām mājām.

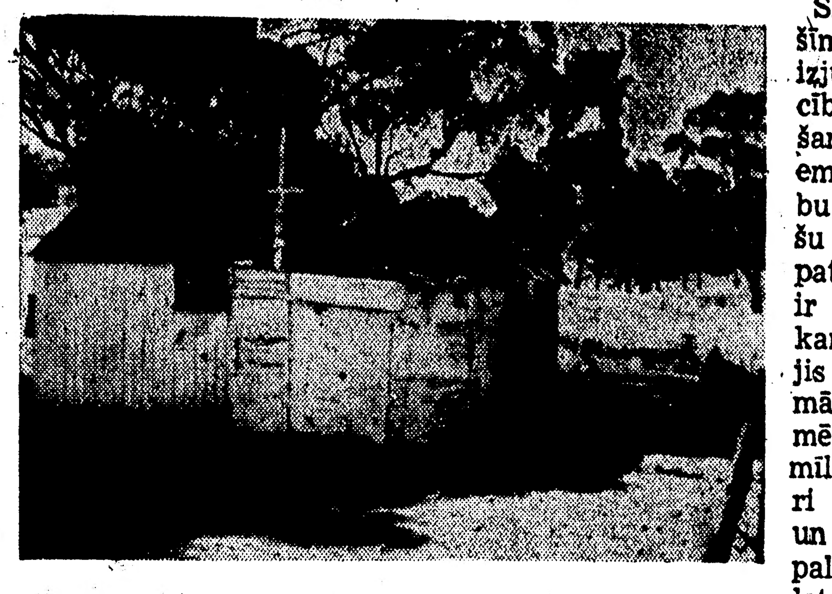

Ne varenas ēkas, bet sīkas būdiņas — tādas dažkārt izskatās ļoti bagātu austrāliešu farmas. Namiņā pa kreisi dzīvo latvieša Buča ģimene, bet pa labi — mūsu tautieši Norenbergi.
J. Rieksta uzņēmums.

Šķiroties no abām šīm ģimenēm, sirds izjūt nešaubīgu ticību, ka bez gaušanās, latvieši tālā emigrācijā ar darbu lauž sev drošu ceļu dzīvē. Un pats svarīgākais ir tas, ka cilvēks, kam nekad nav bijis lemts būt savā mātes zemē, tomēr prot to dziļi mīlēt, prot skaidri latviski runāt un domāt. Ja tādi paliks arī jaunie latvieši, kas tagad aug Austrālijā, Kanadā, ASV, Venecuelā, Čīlē un visur citur pasaulē, tad Latvijas nākotne nav zudusi. Bet, te vārds arī mūsu vecākiem. Viņiem jābūt kā tam 76 g. v. vīram no Mērnieku laiku puses, kas arī **bez Latvijas** izauklējis **latviešu bērnu.**

Kanbērā, februārī.

Arnolds Šmits

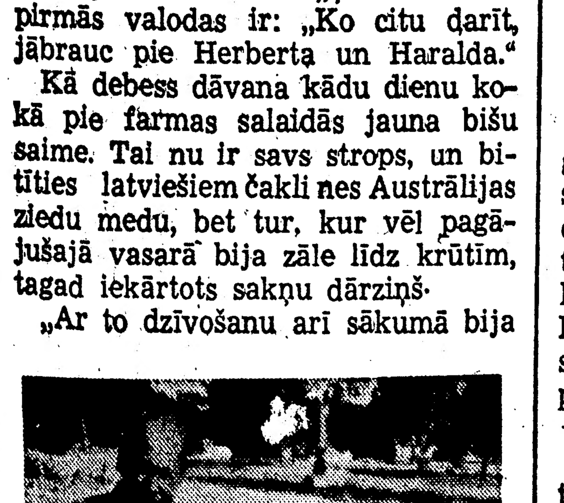

„Lūk, mana bišu saimīte," saka 76 g. v. tautietis Jānis Prūsis, kas no Piebalgas bērziem nokļuvis starp Austrālijas eukaliptiem
J. Rieksta uzņēmums.

Latvieši Indoķīnas lietū un dubļos

Ja vēl novembra sākumā it neganti cepināja saule, tad tagad apstākļi mainījušies. Kopš divām nedēļām nedūc vairs dzīvokļos ventilātori, un kafejnīcu apmeklētāji labprāt pasūtina kafiju ar rumu. Naktīs guļot labi noder silta vilnas sega, jo citādi salst, kaut gan temperātūra nav noslīdējusi zemāk par + 25 gradiem.

Indoķīnā ir iestājies gaidītais lietus periods. Līst. Līst dienām un naktīm, ja to maz par līšanu var saukt. Brīžam gan liekas, nupat šīm lietus gāzēm būtu jāizbeidzas, jo pamalē debesis jau gaišākas kļuvušas. Bet tas neturpinās ilgi — pēc nedaudz minūtēm atkal kļūst tumša gaišā pamale, un pārvelkas zemiem, jo zemiem lietus mākoņiem.

Apkārtnes daba mainījusi savu seju līdz nepazīšanai. Ja agrāk Mekonga gausi vēla savus duļķainos ūdeņus, un dažā labā vietā likās pat, it kā būtu jau aizsērējusi gultne, tad tagad tās straume rauj līdzi visu. Un tikai ar lielām grūtībām pret to cīnās pat vislabākās džonkas. Sen neredzami jau kļuvuši plašie rīsa lauki. Ir izveidojies viens vienīgs liels ezers, kura vidū vai kaut kur „krastmalā" kā biedēklis rēgojas cilvēka roku darinātais primitīvais apūdeņošanas rats. Tas brīžam vēl griežas. Tikai tagad dzinējspēks nav vis kailās iedzimto kāju pēdas, bet gan sakultie, duļķainie rīsa lauka ūdeņi. Pats rīsa lauka īpašnieks un tā apstrādātājs atpūšas un tikai paretam izlien ārā no savas būdas, uzmetis plecos dīvainu, no banānkoka lapām darinātu lietus mēteli, lai papriecātos par ūdens šaltīm. Būs labs mēslojums un veldze nākamai ražai! Reizē ar lietus izbeigšanos beigsies arī viņa atvaļinājums.

Ja pirmajās lietus dienās mēs kā jauni iebraucēji vēl priecājāmies par notikušo pārmaiņu, tad tagad mūsu prieki zuduši, jo nevienam netīk „ar pilnu apģērbu kāpt vannā". Katrs no mums ar ilgošanos gaida atkal sauli. Mūsu vienībai tomēr ir darba atliku likām. To sagādā ne tikai partizāni, bet arī pati daba. Straumes aizrautas celtuves un tilti, kilometriem garos rajonos pārpludinātas šosejas, ceļa dubļos un izskalotajās bedrēs iestigušas mašīnas, visur vajadzīga mūsu palīdzība. Posteņos novietotie karavīri sūdzas arī par citu nelaimi: no zemākiem, pārpludinātiem apgabaliem bēg čūskas un tāpēc, uzceļoties un ņemot no pagultes kurpes, vispirms jāapskatās, vai blakus neguļ saritinājies kāds no šiem rāpuļiem.

Līst — tomēr dzīve rit savu gaitu. Kafejnīcās, kā vienmēr, skan mūzika, dzirkst vīns glāzēs, uz parketa griežas dejotāji, un ļoti apmierināts ar savu dienas peļņu ir rikšas vīrs.

Turanē, decembrī.

H. Kauliņš

Daces cīņa ar telefonu

Vēstule Latvijai no Ņujorkas

Sauksim viņu par Daci. Dace strādāja par kalponi kādā amerikāņu ģimenē, jūrmalā. Viņa bija iebraukusi Ņujorkā, lai „iztērētu naudu" un, viesojoties pie mums, izstāstīja savas nedienas ar telefonu.

„Vai atļausit to pastāstīt tālāk „Latvijas" lasītājiem?" es jautāju, jo Daces cīņa ar telefonu mums visiem patika, un tā bija reizē arī pamācība. „Stāstait vien. Tikai, lūdzu, neminiet manu vārdu." Protams, ka es to apsolīju. Un te būs Daces stāsts.

„Apmēram pirms divi gadiem es atbraucu uz Ameriku. Domāju, ka protu pietiekami angliski. Vai tad nometnē nekalu? Un tiešām, ar kundzi sarunāties varēju, bet — ak, bēdas, — to nelaimi ar telefonu! Kad kungi bija mājās un telefons zvanīja, es vienkārši izskrēju no istabas, lai nebūtu jāatbild, bet kad kungi izbrauca (un tas gadījās bieži, es nevarēju nekur izbēgt, man bija jāiet pie telefona. Ja runātājs gribēja zināt vai kungi mājās, lieta bija vienkārša. Bet ne arvien ar to pietika. Taujāja vēl ko. Un šos „vēl ko" es nekad nesapratu. Atkārtoju kā muļķe, ka kungu nav mājās.

Pārbraukusi kundze vispirms jautāja, kas zvanījis. Es aizbildinājos, ka runātāji nekad man nesaka savu vārdu. Bet kundze pateiça: „Dace, prasi arvien, kas zvana." Tā nu es sāku prasīt pēc vārdiem. Protams, runātājs nosauca savu vārdu. Bet — vai manu! — es to nesapratu. Lūdzu, lai atkārto. Atkārtoja, bet es tomēr nesapratu. Visi tādi sveši vārdi... Kaut ko es tomēr paturēju prātā, un kad kungi pārbrauca, es nosaucu veselu rindu vārdu...

„Bill, vai tu pazīsti šīs personas?" kundze jautāja vīram. „Ne jausmas," tas smējās. „Jā, kopš Dace pie mums, nepazīstami cilvēki vien zvana," kundze pukojās... Nākošā dienā viņa man iedeva speciālu telefona piezīmju bloku. „Te, Dace, ja kāds piezvana, pieraksti viņa vārdu, piezīmē laiku, kad zvanījis, un uzraksti informāciju. Tā tev būs vieglāk."

O. K., es nu izgāju cīņā ar telefonu, apbruņota ar zīmuli un bloku. Tikko kāds piezvanīja, es lūdzu viņas vārdu. Esiet tik laipni, burtojiet," es lūdzu, kā to darīja kundze, sarunādamās pa telefonu ar nepazīstamiem cilvēkiem. Un te nu atkal sākās nedienas. Es nevarēju skaņas pārrakstīt burtos, sevišķi patskaņi juka. Iznāca atkal mistrojums. „Dace, man liekas, tu neproti alfabētu?" kundze teica. „Ar alfabētu ir O. K." es teicu, un noskaitīju no sākuma līdz beigām bez kļūdām. Alfabētam amerikāņi veltī lielu vērību. Mātes to māca bērniem, un jau 2 gadi vecs knauķis prot šļupstēt: „ei, bī, sī, dī..." Ko es nepratu — tā bija skaņu pārrakstīšana burtos. Tā nu es sāku ar visu sparu vingrināties šajā mākslā, un pēc pāris nedēļām lieta jau gāja. Bet ar to manas likstas vēl nebeidzās. Kādu rītu kundze, steigdamās uz vilcienu, man pusvārdos pateica: „Dace, ap plkst. 9 zvanīs kāds kungs par suni; tu viņam saki, ka mēs suni nepirksim. Tad zvanīs kāds cits par pīlēm, tam tu saki, ka mēs pīles pirksim." O. K. es tikai noteicu, bet sirds man nodrebēja, — kaut tik nu izietu labi...

Kā tad. Tieši pl. 9 kāds kungs zvana. Es saprotu, ka runā par „ducks" (pīlēm). Tā lieta skaidra. Un es pasaku, ka mēs pīles pērkam. Kungs nosaka O. K. un noliek klausuli. Nepaiet ne pusstunda, kad atkal zvana, otrs kungs. „Tas nu par to suni būs," es domāju, noceldama klausuli. Kā tad! Runā par „dogs" (suņiem). „No, no," es saucu un paskaidroju, ka kundze suni nepirks. Ar to lietas nokārtotas.

Vakarā pēkšņi pie mūsu mājas piestāj auto. Izkāpj kāds kungs un stiepj suni, — lielu, sarkanu plušķi. Es nobālu, un sirds vai apstājās. Es gribu protestēt, bet vīrs jau ievilcis suni dārzā un to piekēdē. Noprasa, kad kungi būs mājā, — viņš piezvanīšot — un aizbrauc. Pārbrauc mani kungi. „Kas tas par suni? Vai es neteicu, Dace, ka mēs suni nepirksim," kundze ir galīgi noskaitusies. Es gribu izstāstīt, kā tas viss gadījās, ka noticis liels pārpratums, jo „dogs" un „ducks" telefonā skan vienādi, ja amerikānis šos vārdus izrunā... Bet ko līdz mana taisnošanās!

Pinkainis rēja dārzā visu nakti, un mēs ne acu neaizvērām, līdz otrā rītā kundze zvanīja i par suni, i par pīlēm un pārpratumu nokārtoja. Atbrauca atkal vīrs ar auto, savāca suni, nikni rādamies uz mani, ka nejēdzot pat atšķirt suni no pīles.

Ko nu man bija darīt ar telefonu? Atteikties no cīņas? Ne prātā nenāk! Es iecirtos un turpināju šo cīņu vēl neatlaidīgāk. Sāku klausīties, kā kundze runā pa telefonu un pierakstīju viņas izteicienus. Amerikā, lūk, ir savi standarta izteicieni. Sāku iet uz kino, lai vingrinātu dzirdi. Es saņēmu dūšu un kļuvu drosmīgāka pie aparāta. Lūdzu zvanītāju runāt lēnāk un skaidrāk, atvainojos, ka esmu ārzemniece un neprotu vēl labi angliski. Tas līdzēja. Viņi atkārtoja tik ilgi, līdz es visu sapratu. Nu es tiešām sāku sarunāties pa telefonu angliski un biju lepna.

Arī kundze bija apmierināta ar mani un sāka man atļaut piezvanīt firmām dažādās saimniecības darīšanās. Bet atkal sākās negals. Amerikāņi lāga nesaprata, ko es saku, lai gan es runāju tik skaidri! Es nu izdomāju jaunu triku! Uzrakstīju to, kas man jāsaka, uz papīra, lietojot tādus pašus izteicienus kā kundze, iemācījos runājamo no galvas un tikai tad zvanīju. Tas lieliski palīdzēja. Mani sāka saprast. Bija tikai vēl viena klizma — es apjuku, sāku stostīties, tikko man jautāja kaut ko tādu, uz ko es nebiju sagatavota. Bet arī tam bij jātiek pāri. Un es tiku. Pirms kādā lietā zvanīju, es pārdomāju, ko man vēl varētu jautāt, un sagatavoju visas iespējamās atbildes. Tā es mācījos iedziļināties katrā jautājumā un pēc divi gadiem, lūk, nesen, kundze kādu dienu mani iesauca pie sevis: „Dace, es redzu, ka tu labāk par mani zini, kas darāms saimniecībā. Rīkojies nu no šīs dienas pēc savas saprašanas. Neprasi vairs man, kam un par ko jāzvana. Telefona grāmata tev ir, zvani un pasūti visu, kas vajadzīgs."

Ar to mana cīņa ar telefonu bija galā. Es tomēr uzvarēju. **Anita**

Latvieši visā pasaulē

Kanadas latviešu nacionālās apvienības grūtdieņu palīdzības nodaļa nosūtījusi uz Vāciju trūkumcietēju atbalstam 120 mārc. taukvielu 288 dol. vērtībā, kas sadalīti tbc slimniekiem, bāreņiem, invalidiem un darba nespējīgiem tautiešiem.

Lai veicinātu preses darbinieku savstarpējo sakaru izveidošanos, Toronto nodibināts Latviešu preses klubs. Tas centīsies rast kontaktu arī ar kanadiešu presi un sniegt palīdzīgu roku Vācijā palikušajiem preses darbiniekiem.

Sv. Jāņa latviešu draudze, kas pagaidām ir lielākā latviešu organizācija Toronto, 21. janv. pilnsapulcē nolēma nodibināt sevišķu pašpalīdzības fondu slimību un bēru gadījumiem. Draudzes pārvaldē ievēlēja Osv. Brenķi, Osk. Dzērvīti, V. Oslti, V. Timermani un J. Rolavu.

Lai dotu iespēju latviešu jaunatnei Anglijā paplašināt savu vispārīgo izglītību, Londonā nodibināta latviešu tautas augstskola. Tās padomes priekšsēža pienākumus uzņēmies prof. Dr. J. Alksnis. Padomes locekļi ir prof. V. Tone, prof. A. Apinis un J. Andrups. Par tautas augstskolas pirmo goda biedru ievēlēts sūtnis K. Zariņš. Augstskolas darbības svinīga atklāšana notiks 19. februārī Londonā.

Bīrlejā (Bearley), Anglijā, kur jau trešo gadu dzīvo pulciņš latviešu radies labs kontakts starp latviešiem un angļiem. Noorganizēti kopīgi sarīkojumi, valodu kursi un sporta spēles. Vietējā jaunatnes klubā angļi nesen uzveda 4 cēlienu lugu Bērni mežā, kam dekorācijas darināja Ludv. Zaķis, bet mūzikālos pavadījumus veica latviešu orķestra dalībnieki.

Pertā (Austrālijā) nodibināta latviešu bibliotēkas biedrība. Apm. 100 pilsētas latviešu 15. janv. ievēlēja biedrības pagaidu valdi. Bibliotēkas sākumam saziedots vairāk nekā 300 latviešu grāmatu un žurnālu, kā arī daži desmiti vācu grāmatu. Biedrībai telpas atvēlējis tautietis V. Lielmanis.

Pirmais latviešu dievkalpojums Norvēģijā notika 15. janvārī Margaretas baznīcā Oslo. Dievkalpojumu vadīja prāv. O. Sakārnis. Pavisam Norvēģijā pašlaik uzturas apm. 60 latviešu.

Mācītājs svešumā

Tikai trimdā, šķiet, var īsti apzināties, cik liela nozīme ir mācītāja darbam, un cik daudz ir iespēju, kā mācītājs var cilvēkiem darīt labu. Dzimtenē mēs ar saviem draudzes locekļiem sastapāmies galvenokārt tikai svētdienās. Svešumā tas ir citādi, te mums jādzīvo līdzi savu tautiešu ikdienas priekiem un bēdām. Vēlā vakarā pie tevis atnāk kāds vīrs, kas meklē naktsmājas. Otrā dienā tu palīdzi viņam atrast darbu un dzīvokli. Protams, daudziem arī palīdzēt nav iespējams, bet tad tu esi vismaz ieskatījies viņa ikdienā un pazīsti rūpes, kādas nospiež daudzu tautiešu sirdis.

Kad esi ticis galā ar veselajiem, tev jāiet apmeklēt slimos, jo gandrīz katrā slimnīcā tevi kāds gaida. Tur ir vīrs, kas jau vairākus mēnešus bez darba un kura sieva atkal auklē zem sirds jaunu dzīvību. Nezinādams, kā palīdzēt, tu sauc talkā citus tautiešus. Un, lūk, notiek brīnums: tie, kuriem varbūt pašiem salāpīts krekls mugurā, ķer kabatās, un katrs dod savu artavu. Ierodas arī sirsnīgais Latvijas goda konsuls Bralsons ar dāvanu saini padusē un promejot atstāj uz galda vēl 10 dolaru. Kopā ar tautiešu ziedojumu tā ir summa, no kuras, taupīgi dzīvojot, minētā ģimene var iztikt pāris nedēļas.

Turpat slimnīcā guļ bijušais karavīrs. Ārsti sākumā nedod nekādas cerības. Diagnoze: nedziedināma vaina mugurkaula smadzenēs. Paiet mēneši. Diagnoze izrādās kļūdaina, un tu esi tik priecīgs, it kā tu pats būtu kļuvis dziedināts.

Tā paiet dienas. Un dīvaini: vakarā tu vienmēr jūti, ka esi kaut ko padarījis. Senāk tas tā nebija. Man bija amats, bet nejutu, ka man būtu darbs. Tagad man ir darbs — un es nejūtu, ka tas būtu amats.

Katru rītu pasta vīrs atnes kaudzi vēstuļu. Gandrīz katrā no tām kāds sauc pēc palīdzības. Grūtāk palīdzēt tiem, kas meklē ieceļošanas iespējas. Darba devēju avoti pēdējā laikā izsīkuši. Raktuvju īpašnieki par DP darba spēku vairs negrib neko zināt, un arī šejienes lauksaimnieki turpmāk centīšoties iztikt bez Eiropas strādniekiem.

Šai ziņā bieži domāju par saviem amata brāļiem, kas strādā ASV. Apbrīnoju mācītāju Rūdolfu Kraftu, kas sākumā baroja vēršus kādā Dakotas farmā, bet tagad ir angļu draudzes mācītājs Onidā un, runādams Dienviddakotas baznīcās, savācis galvojumus vairākiem simtiem latviešu ģimeņu. Priecājos par māc. Edmundu Maču, kas, rokot grāvjus kādā Vašingtonas štata dārzniecībā, uztur savu sešu galvu lielo ģimeni un atradis vēl iespēju sameklēt galvojumus 36 ģimenēm! Man tādu panākumu nav. Katrā šejienes baznīcas laikraksta numurā saucu pēc palīdzības DP, bet grūti ir izkausēt ledu to cilvēku sirdīs, kas visu laiku dzīvojuši laimē un pārticībā. Dāvanas, jā, tās viņi ir ar mieru dot, bet darba un pajumtes garantiju — nē, to tik nē! Tas cilvēks taču var kļūt man par nastu, un — ko tad?

Izjūtot ikdienas skarbumu, īsti izjūt arī to, kas ir svētdiena. Mācītājs svešumā ir visur mīļi gaidīts un uzņemts viesis. Uz dievkalpojumu tautieši nāk kā uz svētkiem. Katru otru, vai, labāk sakot, brīvo svētdienu pošos ceļā un braucu uz zeltraču pilsētu Norandu, vai kādu citu vietu. Teiksim, tā ir St. Katarina, neliela pilsētiņa, kurā dzīvo apm. 80 tautiešu. Tie gandrīz visi ir baznīcā, un angļu draudzes mācītājs nevar noslēpt pārsteigumu un izbrīnu, kad viņš saka: „Bet klausaities, jūsu dievkalpojumā taču bija arī katoļi, baptisti un pareizticīgie!“ Un tu esi lepns sirdī, ka vari atbildēt: „Jā, tie visi bija latvieši!“ . . .

. . . Bet tad pienāk kāda klusa stunda, un tu sāc domāt. Domāt par to, kā palīdzēsi uzcelt latviešu baznīcu šeit svešumā. Lai cik dīvaini tas būtu — taisni baznīca šajā kontinentā izrāda vislielākās jaunatbraucēju amerikānizēšanas tieksmes. Diviem latviešu mācītājiem ASV vispār aizliegts vadīt dievkalpojumus latviešu valodā. Kādā baznīcas izdevumā ir piezīme, ka mūsu baznīcas oficiāla persona sūtīta uz H., lai turienes mācītājam palīdzētu viņa „amerikānizēšanas darbā pašu jaunatbraucēju interesēs“. Vairākiem latviešu mācītājiem jāiet 6 mēnešu ilgos „pārorientēšanās“ kursos. Citiem savukārt neatļauj nodibināt svētdienas skolu latviešu bērniem. Dažās latviešu draudzēs nodokļi jāmaksā nevis latviešu, bet angļu draudzes kasei. Cik ilgi tas tā turpināsies?

Līdz ar to rodas atziņa: grūtākais posms mācītāja darbam svešumā stāv vēl priekšā. Ja negribēsim vadīties no devīzes „kā maizi ēd, tā dziesmu dziedi“, — tad dažam labam no mums, mācītājiem, būs varbūt pēc gada, diviem vai trim jāņem rokā lāpsta un cirvis, lai nedzīvotu vairs no amata peļņas, bet paša roku darba. Un var būt, ka tā arī būtu labāk. Tad mums vairs nebūtu jāstrīdās arī par to, kuras sinodes algu sarakstā būtu jāieraksta latviešu mācītāju vārdi. Kanadā šis jautājums reiz bija sacēlis tādus putekļus, ka man vēl tagad reizēm jānošķaudās.

Mācītājs svešumā grib tomēr vēl par savu nacionālo lietu cīnīties. Mūsu baznīcas pārstāvis mācītājs Skr. pusotras stundas man lasīja savu garo memorandu Luterāņu pasaules apvienības izpildkomitejai. No amata brāļiem Savienotajās valstīs nāk vēstis, ka arī tie nedomā atsacīties no domas uzcelt svešumā latviešu draudzes un baznīcas. Pats ar savu sinodi esmu ticis skaidrībā: tās paspārnē ir izaugušas vecākās latviešu draudzes ASV (Čikagā un Filadelfijā), un tā arī turpmāk sola nacionālu neatkarību latviešu draudzēm un mācītājiem.

Toronto, janvārī.

Arnolds Lūsis

Bīskaps B. Sloskāns...

(Turpinājums no 1. lpp.).

lielu pretimnākšanu, būdama pirmā valsts, kas ļāva ieceļot ievērojamam skaitam DP. Latviešiem Anglijā tādēļ ir labākas iespējas nākotnē saglabāt savu latvietību, jo visi dzīvo sniedzamos attālumos un asimilēšanas politikai nav tik lielas iedarbības. Sāpīgs jautājums latviešu vīriešiem Anglijā ir ģimenes dzīves nodibināšana, jo vīrieši vieninieki ir vairākumā, bet latviešu sieviešu maz. Ne anglietes, ne īrietes nav piemērotas latviešu raksturam un jauktās laulības nebūtu laimīgas, kā to jau tagad rāda piemēri.“

Runājot par latviešu noskaņojumu un domām par nākotni, bīskaps izteicās: „Lielākā daļa no tiem, kas strādā un pelna, ir apmierināti ar savu stāvokli, jo zina, ka svešā zemē viņi nevar uzreiz meklēt priviliģētu stāvokli. Ir arī tādi, kas domā par izbraukšanu uz ASV un Kanadu, šķiet, divu iemeslu dēļ: pēc nostrādātā līguma laika tur viņiem būtu tiesība brīvi izvēlēties darbu, bez tam ir ziņas, ka izpeļņa tur vienā otrā nozarē esot lielāka.

Latviešu katoļus Lielbritānijā aprūpē trīs latviešu garīdznieki — katrs savā rajonā. Katoļu kopskaitu vērtē uz 4000 Aprūpes ziņā ļoti daudz darba veic Latviešu katoļu b-ba Lielbritānijā. Labs pasākums ir pie katoļu b-bas nodibinātais pašpalīdzības fonds, kas sniedz biedriem materiālu palīdzību nelaimes, slimības uc. gadījumos.“

Anglijas apmeklējuma laikā bīskaps Sloskāns saņēma ielūgumu no Eires valsts prezidenta O'Kellija viesoties Dublinā. 24. janvārī bīskaps ieradās Eirē. Dublinas lidostā viņu apsveica valsts prezidenta adjutants T. L. O' Kerols (O'Caroll), aizvedot bīskapu un viņa pavadoni — kardināla Grifina brāli prāv. Grifinu uz prezidenta pili, kur bīskaps Sloskāns kā Latvijas pārstāvis uzturējās divas dienas. Valsts prezidents rīkoja bīskapam Sloskānam par godu oficiālu pieņemšanu, kurā piedalījās Beļģijas sūtnis, vairāki Eires ministru kabineta locekļi, senātori uc. ievērojami īru sabiedrības pārstāvji. Īru laikraksti pirmajās lappusēs sniedza ziņu par bīskapa Sloskāna viesošanos. Arī Dublinā bīskaps apmeklēja apustulisko nunciju Īrijā un Dublinas archibīskapu.

Vizītes laikā bīskaps pārliecinājās par valsts prezidenta, ministru un citu diplomātu izpratni latviešu tautas traģiskajā liktenī. Runās vairākkārt apliecinātas neliekuļotas simpatijas un līdzjūtība Latvijai, bet diplomātu aprindās un presē jo bieži minēts mūsu tēvzemes vārds.

A. M.

Nams Rīgā, Kirova ielā...

„Mēs vēl parunāsimies kaulu zāģu valodā...“

(Turpinājums no 1. lpp.).

Kādēļ šī brīvība visās jūsu okupētās zemēs piešķirta vienīgi sarkanarmiešiem, bet pārējo tiesības un brīvība ierobežota līdz beidzamam? 1944. g. 23. augustā sarkanarmijas 116. pulka karavīri dzīrēs Seces aptiekā ar varu atveda 3 meitenes: Austru V., Rasmu P. un Emīliju P. Pēc karavīru „dzīrēm“ ar nelaimīgajām divas no viņām nošāva, bet trešai palaimējās izbēgt. Varbūt šis mans apgalvojums nav tiesa? Tad aizejiet aiz Seces aptiekas dzīvžoga, noskaitiet gar eglīšu žogu, rēķinot no pakalnē stāvošās baznīciņas puses, 36 soļus un duriet droši lāpstu zemē, — neko vairāk par 2 nošauto meiteņu skeletiem jūs tur neatradīsit.

Ne vien pieminētajā, bet arī daudzos citos gadījumos (Tukumā, Madonā, Cēsīs) sarkanarmieši „brīvības un tiesību“ vārdā izvarojuši un slepkavojuši sievietes un pat meitenes zem 14 gadiem. Latviešu tautas Bērtuļa naktī — 27. septembrī jūs apcietinājāt Irēnu Kalēju Daudzevas pagasta Klibānos Šī 24 g. v. sieviete nebija ne politiķe, nedz arī atbalstīja partizānus; partizānu tanī rajonā arī nebija. Viņas vienīgais „noziegums“ bija tas, ka viņa bija apprecējusies ar karavīru, kuram bija laimējies patverties ārzemēs. Jūs nošāvāt šo nelaimīgo, kad viņa pie Neretas-Daudzevas šaursliežu dzelzceļa pārbrauktuves izlēca no automašīnas, lai mēģinātu paslēpties mežā un glābties no baigā ceļa uz Sibiriju.

Varbūt jūs interesē, kas esmu es. Esmu viens no tiem vīriem, kas 27. septembra naktī uz Viesītes-Daudzevas ceļa sagādāja jums lielas nepatikšanas. Tur krita jūsu dižvīri, kad 14. km pie koka tiltiņa Viesītes kooperātīva smagā mašīna ar deportējamiem iegāzās grāvī, jo šoferis pēkšņi bija „aizmirsis elpot“. Jūs laikam arī vēl nebūsat aizmirsuši savu uzticamo ziņotāju Neldu Strombergu no Vējkalniem un Daudzevas milici ar bakurētaino seju, kas toreiz „palika pie mums“. Šie divi jums laikam bija daudz vērts, jo vai velti jūs būtu divas dienas pēc notikuma rībinājušies pa Kuces un Zalves siliem un baidījuši zaķus.

Es biju viens no tiem, ko jūs labi pazīstat un kuru pilni arī visi Lietuvas, Polijas un Baltkrievijas meži. Mani varēja pazīt pēc pelēkā mēteļa un vēl kādas zīmes. Varētu jums teikt arī savu vārdu, bet tam nebūtu nozīmes, jo man dzimtenē nav vairs neviena piederīgā, kam jūs varētu nodarīt postu par to, ka man izdevies izkļūt brīvībā no elles, ko jūs saucat par paradīzi.

Jūs radiofonā nemitīgi runājat par spodrību kolhozos un pilsētās. Bet izejiet, piemēram, tveicīgā jūnija dienā cauri kaut Rīgas rajonam no centrāltirgus līdz Kuzņecovam, vai uz otru pusi līdz 3 alusdarītavai. Tad tikai nepiemirstiet paņemt līdzi gāzmasku, jo smirdīgās sasluku kaudzes ielu malās bieži vien stāv vairākas nedēļas, atgādinot, ka kādreiz Rīgai bija netīrumu tvertnes un amfibusi. Ejot neaizmirstiet arī paņemt līdzi lietussargu, jo Maskavas priekšpilsētas vecajām mājām ne vienmēr ir kārtībā izlietnes un jūsu slavinātie kārtības mīļotāji — vissavienībnieki jeb, kā latvieši viņus sauc, „guškas“ visai bieži mēdz izliet samazgas uz ielas caur atvērtu logu. Parasti viņi arī aizmirst apskatīties, vai tai brīdī neiet garām kāds no „pasaules brīvākajiem cilvēkem“.

Sarkanarmijas, Frunzes, Kirova, Komsomoļecu ielā uz pagaidu dzīvi ierīkojušies jūsu „dižeņie“. Tas manāms jau iztālēm, jo nekur citur Rīgā pie namiem nestāv tik daudz vieglo automobiļu, nestreipuļo tik daudz ieskurbušo un nepārtraukti neskan klaigas un lamu vārdi. Šim rajonam cauri ejot, neieteicu apstāties pie Sporta kioska, jo diezin vai lietus ūdeņi būs paspējuši un maz spēs kādreiz nomazgāt no ietves tā sirmā zemnieka asinis, kuru jūs tur nošāvāt 1946. g 14. maijā, kad viņš mēģināja aizsargāt savu meitu pret diviem piedzērušiem sarkanarmiešiem.

Jo lielu līkumu ieteiktu mest apkārt pelēkajam Vaidu namam un Meža parkam. Tur karstās vasaras dienās mašīnu saceltā vēsma met gājēju sejā asins dvingu. Tās ir cilvēku asinis, kas tur, sajauktas ar benzīna un dīzeļeļļu izdedžiem, tvano gaisā. Šīs asinis lijušas par brīvību un tiesībām dzīvot pašu zemē.

Sarkandaugavas „kultūrļaudīm“ jūs garāmejot varētu pateikt, kādiem nolūkiem īsti kalpo klozeti. Tikai dariet to uzmanīgi, jo tur dzīvo arī ļoti daudzi sarkanarmijas virsnieki; viņi ātri apvainojas, un ikvienam no viņiem parasti ir līdzi divas pistoles (un 3 pulksteņi).

Man interesētu vēl daži jautājumi:

Kad reiz beigsies jūsu apdziedātā „tēvijas kara“ invalidu ubagošana Rīgas stacijās, pie tiltiem, krogu durvju priekšā un ielās? Invalidi viņi kļuva, cīnīdamies par vispasaules revolūciju un badu, un pašreiz saņem 120—200 rubļu mēnesī. Varbūt jūs parūpētos, lai viņi reiz šīs pensijas vietā ik rītus varētu saņemt pudeli piena un kilogramu maizes, bet pusdienās puslitru siltas viras, jo par 120—150 rubļiem viņi to nevar atļauties.

Man gribētos arī zināt, kā jums veicas ar pārbūves darbiem Rīgā, Kirova ielā 36? Dažs labs zina, ka šai celtnei būs sakars ar LPSR jūras karaskolu, bet mūs interesē, vai šajā jaunajā „kultūras namā“ latviešus uz aizsauli raidīs jūsu visuvarenais, ar māgas jēlumu slimais Jaunozols, Circenis, Špaļenkovs vai kāda jauna no Maskavas atsūtīta „zvaigzne“? Kāpēc jūs citu sasniegumu vidū ne reizi neminat stachanoviešus — čekistus? Arī tas var interesēt latviešus.

22. janvārī Rīgas radiofona teicējs ziņās pl. 20.15 plaši stāstīja par Rīgas 1. slimnīcas archīvā „atrastiem“ dokumentiem, kas nepārprotami liecinot, ka 1905 g. smagi ievainotie revolūcionāri izrakstīti no slimnīcas pirms izveseļošanās un nodoti policijas rīcībā. Personīgi par 1905. gadu neko nezinu, bet tik daudz man skaidrs, ka šodien kaut kas līdzīgs PSRS tiešām nevarētu notikt, jo uz Sibiriju un nāves soda vietām transportējamos neviens nedomā ārstēt.

Tajā pašā reizē arī pasakiet latviešiem ārzemēs, ka finanču komisāra brālis doc. Tabāks veselus trīs mēnešus urbās pa universitātes archīvu un meklēja kompromitējošus dokumentus. Rezultātā atrada dažas apliecības, ar kurām 1942./43. g. immatrikulējušies studenti pierādīja savu politisko nostāju un kādreizējo piederību pie nacionālo partizānu vienībām. Kara laika sajukumā daudzi šos dokumentus nepaspēja no kancelejas izņemt, un man jūsu vietā jāpasaka, ka apmēram 28 studentiem tas nozīmēja vispilnīgāko iepazīšanos ar Sarkanarmijas [illegible] centrālcietumu un ceļu uz Sarātovu.

Kāpēc jūs 1945./46. g. izmetāt no mājām latviešu lauksaimniekus, pēc tam viņus padzināt arī no kolhoziem un ar 1947. g. 12. maija dekrētu aizliedzāt „šādu kategoriju piederīgajiem Latvijas PSR dot jebkādu darbu“, aizlieguma neievērotājus pielīdzinot valsts kaitniekiem? Pat ārstu apmeklēšanai nepieciešamās apliecības viņiem neizsniedza ne MVD, ne milicijas iecirkņi.

Un ja jūs paši būtu pārliecināti, ka no visa radiofonā nolasītā nav 98 proc. melu, kādēļ aizliedzāt šos raidījumus klausīties latviešiem dzimtenē, vai kaut kur dziļi paslēpusies kauna sajūta jums lika 1948. g. 13. februārī izdot šādu rīkojumu?

Vismaz 1948. gadā Latvijas mežos par cirtējām un kokmateriālu izvedējām bija nodarbinātas arī visas 16—45 g. vecās sievietes. Kā tas tiešām tā bija un vēl šodien ir, varat pārliecināties Daudzevas, Taurkalnes, Dundagas un Alūksnes mežos.

Daudz slavina kolhozus, to bagātības un priekšzīmīgi iekārtotās mašīnu un traktoru stacijas. Arī man nācies šo to no šīs „bagātības“ novērot. Traktori un arkli tiešām ir, bet tajā pašā laikā Latvijas territorijā pašreiz ir vismaz 3 milj. iedzīvotāju un pilnīgi neatalgots darba spēks; jo par atalgojumu jūs taču nesauksit 1,5—2 kg labības dienā, kas 1938. g. maksāja 30—40 santimu. Un ko gan daudz dod traktori un arkli, ja labība jānopļauj gandrīz vienīgi ar izkaptīm un ja, samesta kaudzēs, tā nereti trūd līdz janvāra vidum, jo daudzos apgabalos ir tikai 1—2 kuļgarnitūras, piemēram, Neretā 2, Daudzevā 1, Secē 2, [illegible] 1. Kāpēc ļaudis kolhozos vienmēr redzami ģērbušies skrandās, sarkanarmiešu vecajos mēteļos un vācu karavīru pārkrāsotajos un pāršūdinātos svārkos? Lūk, tāpēc, ka šodien Latvijā iegādāties uzvalku vai kurpju pāri ir apmēram [illegible] pats kā laukstrādniekam 1938. g. par skaidru samaksu nopirkt VEF LUX radiouztvērēju.

Skaisti ir skaitļi, ar kuriem [illegible] teic fabriku strādnieku mēneša peļņu un, par kuras saņemšanu jā parakstās. Taču praktiski pēc atvilkumiem un vēlreiz atvilkumiem no tās paliek tikai niecīga daļa, un pat stachanovietis spiests dzīvot visi pieticīgākajos apstākļos, kas viņam liek atcerēties neatkarības laiku.

Atvadoties gribu jums vēl pateikt, ka neviens latvietis, kas dzīvo trimdā, neko savā mūžā tā nav nolādējis kā jūs. Tas jūsu privātai zināšanai. Mēs personīgi jau vēl satiksimies un pēc veca paraduma „parunāsimies“ kaulu zāģu valodā. Tie, kas kādreiz bijuši „paradīzē“, tur pavadīto laiku un turienes paziņas neaizmirst nekad!

Vīrs pelēkā mētelī

Lavīna satelitvalstīs veļas tālāk

Sofija (E). — Pagājušās nedēļas beigās par Bulgārijas ministru prezidentu „vienbalsīgi ievēlēja“ Vuļko Červenkovu. Augstajā amatā viņš nāca tikai piecas stundas vēlāk, kad no šīs pasaules bija šķīries Dimitrova pēcnieks Koļarovs. Bet jau pēc trīs dienām Vuļko Červenkovs bulgāru komūnistu partijas centrālkomitejas sēdē uzaicināja vislielāko rūpi turēt par „sociālistisko drošību, un, ja vajadzīgs, nodot policijai pat vistuvākos draugus.

„Nacionālās tendences ir visnāvīgākais komūnisma ienaidnieks,“ sauca Červenkovs centrālkomitejas sēdē. „Es prasu, lai mēs būtu modri pret imperiālistu uzbrukumiem. Īstam komūnistam jānodod pat savs vislabākais draugs, lai glābtu marksismu.“ Runas turpinājumā Červenkovs pieminēja Obriju Terpešovu, kas savā laikā bija iekšlietu ministrs un bulgāru komūnistu partijas centrālkomitejas loceklis. Viņš norādīja, ka pag. gada beigās uz nāvi notiesātais Dimitrova vietnieks Terpešovs neatmaskoja Kostovu, lai gan tas jau „ilgāku laiku bija imperiālistu spiegs“.

Červenkova runa rietumos nav radījusi tikpat kā nekādu ievērību. Savā laikā Koļarovs kopā ar Kostovu, Terpešovu un Jugovu piederēja varenākajiem Bulgārijas vīriem.

Tā lavīna, kas sākusi velties satelītvalstīs, laikam tik ātri neapstāsies. BBC ziņo, ka pēc Polijas kara prokurora pieprasījuma pag. sestdien poļu seims deputātu immūnitāti atņēma četriem vīriem — agrākajam zemkopības ministra biedram Kovaļevskim, bij. Mikolaičika zemnieku partijas loceklim Kovaļskim, Vronam un Knotam. Lai gan pret šiem cilvēkiem vēl nav publicēts apsūdzības raksts, informētas aprindas pārliecinātas, ka jau tuvākā nākotnē Varšavā gaidāma jauna politiska prāva, kad uz apsūdzības sola sēdēs arī bijušais poļu komūnistu partijas centrālkomitejas ģenerālsekretārs Vladislavs Gomulka.

ASV FILMA, KAS STIPRINA MŪSU CERĪBAS

Pašlaik ASV apceļo filma, kas atkal lieku reizi pierāda, cik bīstams latviešu trimdinieku stāvoklis patiesībā bijis 1945. g. Tā liecina, kāda milzu nozīme ir dažkārt mūsu aprindās nepietiekami nopietni novērtētam faktam, ka rietumu lielvalstis nav arī vēl šodien atzinušas Baltijas valstu inkorporāciju Pad. savienībā, resp. nav ietilpinājušas mūs padomju pilsoņu skaitā.

Filmas Sarkanā Donava darbība risinās Vīnē tūliņ pēc 2 pasaules kara. Galvenās lomās ir prominenti Holivūdas aktieri, un to ražojusi pazīstamā Metro Goldwin Mayer sabiedrība. Tema ir Pad. savienības pilsoņu, t. i. DP piespiedu repatriācija un tās metodes. Ja nekompetents skatītājs par galveno lomu šajā filmā saskata Volgas vāciešu meiteni, tad mūs visvairāk var interesēt angļu pulkvedis, kas kārto ar krieviem līgumu paragrafos noteiktās repatriācijas lietas.

Ir tiešām interesanti vērot, kā šis kaujās rūdītais un pavēlēm paklausīt radušais vīrs no pieredzes izveido savu uzskatu un pārliecību par komūnismu un tā īsto seju, ko tas līdz šim bija nojautis vienīgi zemapziņā. Viņš sāk pat jau zaudēt jēgu un cilvēcības sajūtu un vienīgi vēsturiskais Apvienoto nāciju lēmums par piespiedu repatriācijas izbeigšanu tam atkal atdod saturu un ticību turpmākai dzīvei.

Viszīmīgākā un spilgtākā vieta filmā ir badīgu un pusārprātīgu cilvēku transports uz Pad. savienību, kas kāda boļševiku manevra dēļ apstājies angļu okupācijas iestāžu pārzinātā Vīnes dzelzceļa stacijā. Šajā vietā patiesi pārsteidz amerikāņu režisora zināšanas par mums visiem tik labi pazīstamām krievu deportēšanas metodēm. Ja filmas sižets jau labi sen pieder pagātnei, šodien aktuāla ir tema par rietumu lielvalstu un bij. sabiedrotā attieksmju izveidošanos, kas, kaut arī lēni, tomēr vairs neapturami virzās pretī nenovēršamajam.

Sav. valstīs, februārī. **V. R.**

Arī „informācija“

Ņujorkā vācu valodā iznākošā dienas avīzē New Yorker Staats-Zeitung und Herold (27. 1.) lasītāju vēstuļu nodaļā publicēta sekojoša korespondence no Vīnes, ko, tās kuriozitātes dēļ, sniedzam burtiskā tulkojumā.

„Lietuva, Igaunija un Latvija paturējušas Ņujorkā pašas savus konsulātus. Šīs Baltijas zemes formāli ietilpinātas kā sociālistiskas republikas Padomju savienībā un kā tādas drīkstējušas paturēt konsulātus. Nav zināms nekāds sevišķs pamatojums, kas izskaidrotu šo izņēmuma veida apiešanos. Diplomātisku pārstāvniecību, ne arī vēstnieku Baltijas zemēm nav. Pieminētie informācijas biroji ir privāta rakstura, un tiem nav nekādas politiskas nozīmes. Bez tam trimdā atrodas atsevišķas baltiešu grupas.“

Ko īsti anonīmais korespondences autors ar šo juceklīgo un absurdo „informāciju“ gribējis pateikt, to laikam nebūs iespējams atšifrēt. Jābrīnās vienīgi, ka tā publicēta laikrakstā, kas iznāk jau kopš 1834 gada un, šķiet, varētu pretendēt uz drusku solidākiem informācijas avotiem un lielāku nopietnību.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Prof. P. Jurevičs

PILNVĒRTĪGA DZĪVE

Var teikt, ka, ja cilvēka dzīvei vispār ir kāda jēga, tad tā var būt tikai tāda, kuras atrašana un piepildīšana nav viss tikai kādu sevišķi mācītu vīru privilēģija, bet kas principā pieejama un reālizējama arī visvientiesīgākajam cilvēkam. Dzīves jēga, kas būtu pieejama tikai kādai privilēģētai, šaurai ļaužu šķirai. nozīmētu, ka milzīgā cilvēka vairuma dzīvei nav nekādas jēgas, nozīmētu tātad, ka vispār visai pasaulej tādas nav.

Cilvēka dzīves jēga tātad varētu būt tikai tāda, kas cilvēkā zināmā mērā ielikta, tā sakot, jau no pašas dabas. Lai ieskatītu, kāda šī jēga varētu būt, jāņem cilvēki, kas dzīvo pēc iespējas dabai vistuvāko dzīvi. Mēs tanī varam atrast trīs vērā ņemamus momentus. Dabisko cilvēku saista pie dzīves, pirmkārt, viņa paša elementāro individuālo tieksmju apmierināšana, tādu kā ēšanas, dzeršanas, erotikas, rotaļas, mākslas, konstruktīvas darbības.

Tomēr šo individuālo tieksmju apmierināšana ir vēl tikai maza daļa no viņa dzīves. Dabiskais cilvēks sevi kā indivīdu īsti labi nemaz neapzinās: viņš dzīvo pilnīgi iesaistīts savas cilts dzīvē, kā daļa no tās, un viņa dzīves galvenais saturs ir pildīt visu, ko šīs saistības prasa, — ko visu viņš uzņem kā pašu par sevi saprotamu, pat ja tam jāupurē sevi: dzīve ārpus šīs saistības ar saviem asinsradiniekiem tam būtu bezjēdzīga, tā būtu bites dzīve ārpus bišu saimes. Tā tad otrs moments, kas noteic dabiskā cilvēka dzīves jēgu, ir saistība ar cilti.

Bet arī tas vēl nav viss. Cilts dzīve savukārt pilnīgi iesaistīta pārdabīgā garu un dievu pasaules dzīvē. Dabas cilvēkam ir spilgta izjūta, ka visa pasaule ir pilna garu, resp., garīgu spēku, kas to valda un vada, un ka cilvēkiem jādzīvo saskaņā ar tiem, pildot viņu noliktos, kaut arī nesaprotamos kosmiskos uzdevumus. Viņa uzskati šai ziņā savā konkrētā izpausmē no mūsu viedokļa, bez šaubām, ir naivi un nekritiski, tomēr savā būtībā tie vienmēr izteic kādu permanentu un nenoliedzamu pusi pasaules struktūrā.

Dzīvošana šiem trim dabiskās cilvēku dzīves uzdevumiem, proti, — sev, savai ciltij un dievišķīgai pasaulei, tad arī konstituē pilnīgo dzīves jēgu, un dabas cilvēku tad arī nekad nenomāc doma par dzīves tukšumu un bezjēdzību. Gluži līdzīgu pilnīgās dzīves struktūru vērojam vēl arī tagad tanīs kultūras tautu slāņos, kas dzīvo vēl tuvu dabai, tātad it sevišķi zemniekos: tie dzīvo gan savām interesēm, bet reizē arī kopībai un tiem ir arī nojauta par pasaulīgo kārtību: baznīca te vēl stipri ietekmē dzīvi. Šie cilvēki tad arī visās zemēs ir krietnākie un garīgi veselīgākie mūsu laikmeta cilvēki: to dzīve vienmēr ir saturīga, jēgas pilna, un viņu dvēselēm nekad nav jāreibst tukšuma bezdibens priekšā.

Dabisko cilts saišu izjaukšana, sablīvēšanās lielpilsētās, kur cilvēki cits citam sveši, apdullinošais modernās kultūras baudu piedāvājums, praktiskā saprāta pāraugšana pāri dziļākā prāta klusākiem paudumiem, — viss tas ir izjaucis pirmatnējās cilvēku struktūras daudzpusību un viņa dabas dažādo daļu harmoniju un pareizo sakārtojumu. Paklaudamies skaļākiem modernās lielpilsētas dzīves aicinājumiem, naivi visur tiekdamies pēc spīdīgākām un šķietami tiešākām vērtībām, cilvēks nomācis savas dabas daudzpusību, amputējis sev tieši savas visdziļākās tieksmes un pārvērtis sevi par kroplīgu būtni, kas vairs lec tikai uz savas vienīgās personīgo interešu kājas. Un tad, saprotams, ka tiklīdz pirmās alkas apmierinātas vai cietušas neveiksmi, ka tad cilvēka priekšā atveras tukšības bezdibens un viņa dzīve iegrūst tanī. Daļa franču tautas, kas nodevusi sevi aprēķinājošā intellekta kalpībā, non kusi pie vienīgi personīgo, tīri egoistīgo interešu kulta, un ar to radījusi visai valstij chaosa un sairuma draudus. Instinktiem bagātie vācieši atkal Hitlera laikā metās vienīgi uz ciltisko saistību izkopšanu, aizmirsdami kā individuālās, tā dievišķās pasaules cieņu, un tagad maksā par to bargu soda naudu.

Tā izrādās, ka ja dabiskā stāvoklī cilvēkam dzīves jēga garantēta, tad kultūras apstākļos tā lielā mērā apdraudēta. Te tad gan atklājas, ka šīs jēgas atjaunošana tiem, kam dabiska izjūta par to zudusi, prasa jau lielāku gudrību. Tiešām, labā un ļaunā atzīšanas ābolam ir savāda īpašība, tā pirmais kumoss vienmēr ir indīgs: šis ābols ir jāapēd līdz pēdējai sēkliņai, vienīgi tad ir cerība, ka ēdējā izveidosies arī glābēja pretinde. Kad pirmā dabiskā nevainīgā harmonija zaudēta, tad tā restaurējama tikai ar dziļākas refleksijas un prāta izkopšanas palīdzību.

Visām šīm pārdomām mums, latviešiem, nav tikai teorētiska nozīme, bet ar tām saistās mūsu dzīvības jautājums. Maz starp mums tādu, kas būtu saglabājuši pirmo neaptumšoto dzīves skatījumu, vairums ir tieši tādu, kas nokoduši tieši tikai pirmo indīgo gudrības ābola kumosu, bet to, kas tikuši tālāk, nav daudz. Līdz šim fiziskais tuvums nometnēs palīdzēja uzturēt vēl dzīvu apziņu par visu tautas locekļu saistību. Izklīstot tagad pa visām pasaules malām, apziņa par šīm saitēm var kļūt ļoti apdraudēta. Sevišķi bīstami var kļūt lielpilsētas kultūras vizuļi, kas naivās dvēseles var viegli apreibināt, likt aizmirst visas dabiskās saistības un pārvērst cilvēku par izolētu vienīgi personīgām interesēm pievērstu īpatni, — kā to, piem., attēlo Poruks savā „Puteklītī". Tur viņš tad arī rādījis, ka tas var sagādāt tikai vilšanos un dzīves jēgas zaudējumu.

Bet kā paturēt saistību, kad esi viens pats aizmests kādā pasaules malā tālu no savas tautas? Tas nav neiespējami: fiziskā šķirtība tam nav kavēklis, jo visas saistības vienmēr ir garīga rakstura — tās izteicas domu un jūtu ievirzē, rūpēs. Tāpat svešās zemes nevar aizkavēt vispār padziļināt sevi un uzturēt dzīvas arī tās saites, kas cilvēku iekļauj kosma dzīvē: tādā kārtā dzīves jēga var tikt saglabāta arī visgrūtākos apstākļos. Visrupjākā kļūda ir pazemot sevi vienīgi par fizisku būtni, kas spēj atzīt par vērtību vienīgi to, ko var apēst vai iebāzt kabatā. Cilvēka būtību galu galā tomēr veido gars, un tā izpaušanās veids ir dzīvo sakaru aptveršana un uzturēšana gan ar cilvēcīgo, gan pārcilvēcīgo reālitāti: tikai šo sakaru apzināšanās un dzīvošana tanīs padara cilvēku par pilnīgi esošu būtni un tās dzīvi par jēdzīgu un pilnvērtīgu.

JŪRNIEKS, KAS NEATROD OSTU

Vēstule Latvijai no Anglijas

Jūrasbraucējs zina — viņš var desmit reižu apkuģot pasauli, tomēr arvien jāatgriežas ostā, no kuras izbraucis. Gadās tomēr, ka jūrnieks vairs neatrod savu ostu.

Satiku vienu tādu pasaules apbraucēju, un tas bija latviešu jūrnieks. Viņš bija sirms, vēju un viļņu rūdīts, bet viņa domas bija jaunas un viņa sirds pukstēja dzimtenei, ko meklēja jau desmit gadu. Viņš nebija visu zaudējis kā mēs dažs labais. Viņam bija palikusi ticība savam darbam un viņam bija kuģis, kas nesa latviešu vārdu. Uz kuģa bija latviešu apkalpe, Latvijas standarts stāvēja uz galda viņa kajītē, kaut kuģis brauca zem sveša karoga. Uz kuģa skanēja latviešu valoda, skanēja dziesmas, tur mājoja latviešu viesmīlība, un tomēr viņš bija un palika pasaules apbraucējs, kas nevar atgriezties mājās. Tajā vakarā bijām viņa viesi. Nākošā dienā kuģim vajadzēja iziet jūrā. Jūrnieks pildīja mums glāzes, klāja galdu, rūpējās par mums kā par bērniem, viņa valoda mūs loloja un glāstīja, viņa laipnība sildīja. Mēs jutāmies kā sen gadus pazīstami bijuši.

Viņa piemīlīgais siltums rosināja valodas. Viskijs kvēlināja kā Sachāras saule. Kapteinis stāstīja par jaunības gaitām tālajās eksotiskajās jūrās, par Ķīnu, Ceilonu, Madagaskaru. Viesošanās ieilga, likās jau — viss būtu parādīts un pateikts. Mājas tēvam tomēr vēl likās kaut kas uz sirds. Viņš piepildīja vēlreiz glāzes ar franču konjaku un tad atraisīja uzņēmumus, kas sasieti maigu saiti bija atlikti rakstāmgalda atvilktnē savrūp. Viņa sejā dusēja dziļa nopietnība.

„Te ir Rīga!"

Mēs apklusām. Patiešām tur bija dažādi amatieru uzņēmumi, daži skati Rīgas ostā, muitas dārzā, Rīgas apstādījumos. Citi uzņemti valsts pēdējos gados. Kas ar mums notika? Vai viņš vairs negribēja raisīt valodas? Atmiņas ir nelīdzīga lieta! Uzņēmumi bija neskaitāmas reizes turēti rokās, vietām izbalējuši. „Tā ir Rīga!" jūrnieks atkārtoja, valdot jūtas. Šo ostu mēs visi meklējam, tā ir labākā pasaulē, mierīgākas nav. Nepateicieties man par viesmīlību. Tā nav viesmīlība, ko jums šovakar rādu, bet patmīlība. Neba jūsu dēļ es jūs uzlūdzu viesos, bet pats sevis dēļ. Es gribēju būt jūsu vidū, es vēlējos būt ostā, kuru neatrodu. Gribēju sevi uz dažām stundām piekrāpt. Es meklēju latviešus, kuri izkaisīti pasaules lielceļos. Ja man būtu bazūnes, kas trīcināja Jērikas mūrus, gribētu viņus kopā sasaukt, lai pats justos uz ūdeņiem siltāk. Ir grūti dzīvot, ja nav kur domas piesiet. Es zinu, ka mēs esam viena no nesaticīgākām tautām, mēs esam cits cita velns, tomēr nevaru iztikt bez latviešiem. Mana gadu nasta smagi spiež plecus, bet gadu smagums ir nieks pret vientulības smagumu. Atrodoties nedēļām uz ūdeņiem man uzmācās bažas, vai mēs vispāri vairs sasniegsim savu zemi. Esmu daudz redzējis un daudz matījis Dieva gudrību un pasaules košumu, bet nevienu zemi es nemainītu pret latviešu zemi. Dzimteni nekas un nekad nevar aizstāt. Tā ir kā māte. Svešums ir un paliek tikai pamāte. Redziet, pat man, vecam zēnam, vēl vajadzīga māte. Tādēļ jūs aicināju viesos, lai justu atkal Latvijas elpu. Neņemiet ļaunā, es to darīju aiz tīrās savtības. Kad es tā vienu vakaru pavadu jūsu vidū, atkal ir vieglāk izturēt nedēļas un mēnešus uz ūdeņiem. Jā, jā, jūs to nesaprotat. Latvietis, dažkārt svešs cilvēks, man liekas tik mīļš kā varētu apkampt un nomutēt kā dēlu. Ak, bet nerunāsim, iztukšosim šo pudeli. Visu tik un tā nevar pateikt!"

Viņš lūkojās grīdā, pirksti taustīja glāzi.

Bija jau tuvu pusnaktij, kad šķīrāmies. Cauri miglai spīdēja mēness. „Piedodiet, ka aizkavēju jūsu dārgo laiku, laiks svešumā ir nauda. Bet visu ar naudu nevar nopirkt. Draudzība visdārgākā manta. Un to, lūk, nevar nopirkt."

Mēs kāpām lejā, viņš palika augšā uz klāja.

„Uz redzēšanos, un neņemiet ļaunā manu savtību," skanēja pār ostas ūdeņiem vecā jūras braucēja balss. Miglā un mēnesnīcā viņš atgādināja parādību. Vai tas nebija klejotājs holandietis laikmetīgā skatījumā? Tā viņš palika uz klāja, kailu galvu, vēja purinātiem sirmiem matiem. Viņa skats, mēs jutām, pavadīja mūs cauri tumsai.

Vai jūrnieki nav dīvaini cilvēki? Viņiem piemīt karavīra stiegrainība un bohēmieša bezbēdība, bet savu laipnību viņi dēvē par patmīlību. Tas bija jūras braucējs, kas neatrod ceļu uz mājām. Vai neesam viņam rada? Mūs var glābt tikai dzimtene.

L o n d o n ā, janvārī.

Pēteris Algars.

Demokratija vai diktatūra?

Contemporary Europe par autoritāriem režīmiem Baltijas valstīs

KNUTS LESIŅŠ

Pēdējā laikā pašu „sirdsapziņas noskaidrošanai" pulka vārdu tērēts, vai mēs — trimdinieki — esam savā gara satversmē demokrati vai autoritāra režīma resp. diktātūras piekritēji. Mūsu vēsturē it kā būtu kāds piecu gadu traips, ko dažī censas padarīt neredzamu ar spēcīgām dzēšamajām gumijām, citi, savukārt, liedami uz šo vietu viszilāko pelikāna tinti, kas, kā zināms, sastingstot kļūst melna.

Taisnība, kā tas reizēm gadās, ir vidū. Cik tālu mūsu vēsture sniedz, latviešu tautai gan nav bijusi izdevība izaugt demokratiskos režīmos; pēc pirmā pasaules kara tas šķita burvju vārds, tādu to mēģina padarīt arī tagad, par spīti tam, ka daudzas gudras galvas, ieskaitot Meterlinku, nav atzinušas šo iestādījumu par nevainīgu. Tāds tas arī nevar būt, jo matēmatiski rēķinot, 99 muļķi allaž pārbalsos vienu gudro, un ja simts Jāņu nobalso, ka Pēterim jāstaigā strīpainās biksēs, tad — lūdzu — kāds tam sakars ar demokratiju? Īstais demokratijas jēdziens, manuprāt, vairāk saistās ar to, ka Pēterim, par spīti simts Jāņiem, tomēr atļauts staigāt tādās biksēs, kādās viņš pats vēlas iekāpt. Bet ja nu viņa vēlēšanās iet tālāk un viņš sāk staigāt ar sarkanu karogu, kurā zīmēts sirpis un āmurs, tad izrādās, ka pat demokratijas viņam to aizliedz darīt. Dibināti, aiz pašaizsardzības instinkta. Tādā ziņā arī mūsu „autoritārās valdības" gadi, dzīvojot apdraudētā joslā, vairs neliksies tik pārmetami. Vājāku personālo sastāvu kā mūsu pēdējā Saeima bija grūti iedomāties, un tās būtu kļūdas, no kurām mums jāmācās. Jo — cik aplami — taisni labākie pilsoņi dažkārt neiet pie balsošanas urnām, sakot: „Ko nu es ar tiem muļķiem!"

Tad nav brīnums, ka muļķi (teorētiski) vien nobalso, un ka, sarkanarmijai ienākot, pat tie, kas sevi uzskatīja par gudriem, bija spiesti iet nobalsot. Krieviem ir sakāmvārds „moj durak, kuda hoču— tuda stavļu."(Mans muļķis, kur gribu, tur nolieku). Masu psīchologijas lietas ir pamaz pētītas, atskaitot Le Bona plāno grāmatiņu. Bet ir iespējams, ka arī parlamentos dažkārt izpaužas šīs mazatklātās psīchologijas ļaunākās puses. Pat labākie demokratiju valstsvīri nekad netiks vaļā no traipa, ka viņiem drusku jāzaudē no pašcieņas, lai tiktu tais amatos, kuros viņi domā darīt labu. Bet — par izlīdzinājumu — diktātūrās nav labāk, jo nobalsotāju pulka vietā jādabū tikpat liels pulks līdzbrēcēju. Tā nu jāsaka: kreklu otrādi neuzvilksi, ja negribi kaklasaiti siet pakausī.

Mūsu vēstures kļūdas ir mazas, rēķinot proporcionāli mūsu valsts teritorijai, salīdzinājumā ar lielvalstu kļūdām. Nebāzīsim galvu smiltīs un skatīsim savu vēsturi tādu, kāda viņa ir. Ģimenē, dažas trauku sasišanas lietas pārrunājot, strīdi dažkārt izvēršas asāki nekā trauki ir vērti. Trauku fabrikants uz tādām lietām skatās citādi. Un tā būtu vēsture.

Kādēļ tādas histēriskas cenšanās noskaidrot, vai Latvija tikusi okupēta Ulmaņa valdīšanas dēļ? Krieviem ir metafiziska tieksme iznesāt pa visu pasauli savu nelaimi, vāciešiem — savu labklājību. Ne viena, ne otra mums neder. Paldies Dievam, reizēm gadās ļaudis, kas saprot mūs labāk nekā mēs paši, tādēļ vēlos citēt 900 lappušu biezo Ņujorkā 1947. gadā izdoto grāmatu Contemporary Europe (Tagadnes Eiropa). Mūsu patmīlībai varētu glaimot, ka Padomju savienībai šai grāmatā veltītas 20 lappuses, bet Baltijas valstīm 23!

„Visas trīs valstis", teikts grāmatā, „pieņēma demokratisku konstitūciju, kas ietvēra pilsoņa tiesības, vispārīgu balsošanu, proporcionālu pārstāvniecību, likumdevējai iestādei atbildīgu valdību . . . Vairāk par citām tieši Vācijas Veimāras konstitūcija tika izlietota par paraugu, un, tāpat kā Vācijā, tā drīz parādīja savas vājās puses . . . 1925. g., piemēram, 28 partijas lika savas listes balsotājiem priekšā. Tas padarīja nepieciešamu koalīcijas kabinetu, savukārt atriebjoties ar biežām valdības maiņām un daudz laika patērējot partiju veikalošanai (bargaining). Bailes no stingras izpildvaras, kas Igaunijas konstitūcijā bija nospraustas ar valsts prezidenta amatu, noveda pie valdības nestabilitātes. Starp 1920. un 1934. gadu bija 8 valdības Igaunijā un 16 Latvijā . . . Par spīti šai sarežģītībai, ir iespējams zināmā mērā vispārināt partiju noskaņu visās trijās valstīs . . Agrāriešu partijas bija stiprākas skaitliskā ziņā. Tās bija uzsvērti nacionālas, tādēļ arī antikomūnistiskas. Viņu galvenais mērķis bija agrārā reforma, un, šo mērķi piepildot, viņas kļuva konservātīvas . . . Pēc Piļsudska „puča" Polijā 1926. gadā partijas ar diktātoriskām tieksmēm sāka parādīties Baltijas valstīs . . .

Latvijā pastāvēja sevišķa militāra organizācija „Aizsargi", organizēta 1918. g. kārtības uzturēšanai aizmugurē . . . Šī organizācija slēpa sevī fašisma dīgļus . . . Ap 1927. g. parādījās partijas ar fašistu iezīmēm. Tām pretstatā ar valdības atbalstu radās sociāldemokratu apbruņota un uniformēta sporta organizācija. Nacionālfašistu organizācija Pērkoņkrusts pamazām sāka iegūt vairāk ietekmes Politiskās pretešķības pieņēmās asumā. 1934. g. 15. maijā prezidents Ulmanis, zemnieku savienības vadonis, kurai allaž bija noteicējs iespaids valsts politikā, atlaida Saeimu un aizliedza visu partiju darbību. — Divus gadus vēlāk Ulmanis lika sevi ievēlēt par valsts prezidentu. Konstitūcijai nedarbojoties, likumdevēja un izpildvara koncentrējās Ulmaņa un viņa kabineta roks."

Sevišķa nodaļa: Diktātūra. „Neapšaubāmi citu valstu politisko pārvērtību ietekmēta, diktātūra Baltijas valstīs bija **mērena**. Nekādā ziņā to neietekmēja **kādas atsevišķas partijas ideoloģija** (pasv. mans). Autoritārā valdība izpauda savu ietekmi virzienā, ko varētu apzīmēt par valsts kapitālismu. Veltīja lielas pūles, lai saglabātu demokratiskas formas. Atsevišķi ministri tika nomai-

(Turpinājums 6. lpp.).

Drīzumā iznāks žurnāls par to, kas notiek Baltijas valstīs

Pirms astoņiem gadiem neliela latviešu grupa, kas sastāvēja no Latvijas armijas virsniekiem un studentiem, iesāka neatlaidīgu cīņu pret mūsu tautas apspiedējiem. Viņi klaudzināja pie brīvo tautu sirdsapziņas. Bija jāpārvar neiedomājami šķēršļi. Šī mērķa sekmēšanai upurēja pēdējos spēkus. Daudzi mēroja ceļu uz koncentrācijas nometnēm, no kurām vairs neatgriezās. Tomēr ziņas lidoja pāri okeanam un atpakaļ. Cīņa bija sākusies.

Cīņa turpinās arī tagad. Karam beidzoties, dažiem grupas locekļiem laimējās nokļūt rietumu pusē. Pulcējās kopā igauņi, latvieši un lietuvieši — „Brīvās dzimtenes cīnītāji". Tagad nepārtraukti pienāk ziņas no dzimtenē palikušiem cīnītājiem par turienes dzīvi un vispārējiem notikumiem.

Latviešu, igauņu un lietuviešu cīņas kopas dalībnieki pulcējās 14. un 15. janvārī Bernē, Šveicē. Sanāksmē apsprieda svarīgus jautājumus un noklausījās kāda rietumu pārstāvja ziņojumu par pašreizējo stāvokli un nākotnes izredzēm.

Sanāksmē piedalījās arī kāds pēc sešu mēnešu ilgas slapstīšanās cauri Polijai un Austrumvācijai no Latvijas pārnācis grupas loceklis. Viņš sniedza sīku informāciju par pašreizējo traģisko stāvokli Baltijas valstīs, sevišķi par Latviju. Viņam bija laimējies pārnest līdzi slepenās Maskavas pavēles. No tām redzams, ka draud pilnīga mūsu dzimtenes pārkrievošana.

Sanāksmes beigās vienojās izdot informācijas žurnālu angļu un franču valodā Kas bija un kas tagad ir Baltijas valstīs. Šī mērķa sekmēšanai sanāksmes dalībnieki katrs ziedoja ne mazāk ka 500 Šv. fr:, savācot 23.000. Grāmata iznāks tuvākos mēnešos.

Latviešu dalībnieki nolēma sadarboties ar LCK informācijas nozari Vācijā, kā arī katrs aprūpēt vienu invalidu, kas ir Daugavas Vanagu biedrs un vienu ģimeni, kam nav iespējas izceļot un kuras apgādnieks ziedojis savu dzīvību par dzimtenes brīvību.

Grupa „Brīvās dzimtenes cīnītāji" arī no jauna ievēlēja savu vadību, ar pārstāvjiem ASV, (Vašingtonā) Francijā, Itālijā, Vācijā un Austrijā.

A. M.

LŪDZ GRĀMATAS

Jaundibinātā Pertas latviešu bibliotēkas biedrība lūdz latviešu organizācijas, izdevējus un pārējos tautiešus ziedot bibliotēkai grāmatas un žurnālus. Eventuālie sūtījumi adresējami. Viljamam Lielmanim, 239 Charles Street, North Perth, W. Australia.

Slinkā sieva uz pēdējā ledus gabala

KONSTANCES MIĶELSONES LUGAS JAUNIESTUDĒJUMS ESLINGENAS LATVIEŠU TEĀTRĪ

Laiks tecēdams sien mezglus: paskaties atpakaļ — lūk Maskavas mazais teātris, lūk, tā direktors un režisors Sumbatovs-Južins un viņa cītīgā mācekle latviete. Kad tas bija? Toreiz, labajos laikos, kad aiz robežām gūtās zināšanas varēja vest mājup un likt lietā uz latviešu skatuvēm. Tā viņa arī darīja, Lilija Šengele: paskaties vēl — lūk Liepājas teātris, lūk, pati māksliniece un viņas režijā tapušās lugas. Vārdi, laiki un vietas, kas sienas kopā un pāri daudziem gadiem atved uz Eslingenas latviešu teātri.

Kad ziņkārais tagad pa vakara nokrēslī iezogas apgaismotajā zālē, viņš kļūst par liecinieku vēl vienam mezglam laika tecēšanā: ar muguru pret telpu, gluži pie pašas rampas krēslā vientuļi sēd režisore un uzmanīgi seko spraigajam dialogam uz skatuves. Kāda piezīme, kāds mājiens, kāda nozaudēta teksta atgādinājums — tie pēdējie papildinājumi, darbs lielos vilcienos jau veikts — top jauna luga, pēdējā Vācijas trimdā. Kāda? Kuŗa? —

Konstance Miķelsone — tā pati, kam tik pētīt cilvēku dvēseles tad, kad tās mīl, ir greizsirdīgas, viļ, nožēlo — viņa šo Slinko sievu uzrakstījusi vēl toreiz, kad Zemnieku drāma ciemojās vai ikkatrā Latvijas novadā un rādīja, kas no tā iznāk, kad pilsētniece — konservātoriste (Olga Ūdre — Anita) kļūst par lauku saimnieka sievu — tā sākot pārnāk no klavierēm pie govīm. Tā tiem, kam šī luga toreiz piebrauca pati klāt, tagad būs izdevība atkal ieraudzīt vecu paziņu. Bet visiem kopā, visiem tiem, kam teātris rūp, šī patiesi un neatsaucami būs pēdējā iespēja redzēt Eslingenas teātŗa izrādes — visam lielajam vairumam aktieŗu emigrācija jau tik tuvu, ka iestudējums vienkārši jāsteidz, lai pēkšņs aicinājums uz kuģi neaizrautu kādu no ansambļa. Bet tajā neviens vairs nedrīkst trūkt — jau tagad dzird čukstam, ka drāmaturga sasis zīmulis ņēmis dzīvību vienam Konstances Miķelsones tēlam. Kuram? Lilija Štengele domā, ka šīs krimināllietas noskaidrošana būtu atstājama V. Dārziņa recenzijā, citādi nez' ko sacīs publika.

Par spīti visām grūtībām luga top, un 11. februārī būs pirmizrāde. Tā nevarētu notikt, ja Eslingenas latviešu kolonijas pārvalde nebūtu radusi iespēju lugas iestudējumu materiāli atbalstīt. Tā teātŗa mīļotāji paliktu neziņā par to, kāds tagad uz skatuves izskatās A. Lindbergs, kas četros mēnešos kļuvis no komiķa par mīlētāju (Gāršu saimnieks), kā V. Streips kļūst par mūzikas profesoru Veldi un A. Rozīte par slinkās sievas vīramāti, un ko par visu to saka L. Štengele, S. Straumane un G. Vērenieks — Gāršu māju ļaudis.

Tiem, kas mīl mūziku, M. Millere-Grasmane, kas citkārt skandina arfas stīgas, tagad aiz kulisēm piesit klavieŗu kauliņus, bet visa izrāde norit prof. Kugas gleznotā lauku istabā ar verandu, no kuŗas atveŗas skats uz Latvijas ainavu. Par skatuves celtņu stabilitāti un kvalitāti rūpējies skatuves meistars A. Vilcāns, un lietpratēji bilst, ka viņš šinī mākā dažkārt pat pārspējot savu cienījamo skolotāju Ūdri. Bet arī viņam vairs nenākas viegli strādāt — dekorāciju audekli, kas trimdas gados savākti pa nometnēm un sašūti no UNRRAs dotiem maisiem, iet uz beigām. Viss dilst — būsim bez ilūzijām.

Lilijai Štengelei to nav — lai cik smagi būtu jānopūšas. Lūk, ko viņa saka: „Cilvēki uz ledus gabala — tā par trimdiniekiem teica Mārtiņš Zīverts, Eslingenā ciemodamies. Tā tagad kļuvusi īstenāka patiesība nekā toreiz. Pēdējā aktieŗu gvarde sanākusi kopā uz plaisājoša ledus gabala un paņēmuši tur līdzi Slinko sievu. Darbojošos personu skaits atļāva novietot uz tā septiņus cilvēkus un vēl instrumentu, jo slinkā sieva par visu vairāk mīl mūziku. Arī mūzikas profesoru paķērām līdz. Luga jau Latvijā ieguva laba skatuves darba slavu. Tema visiem tuva — autore saka: ceļš uz mīļotā cilvēka sirdi dažkārt iet ar līkumu, bet beidzot tomēr sasniedz to. Ceram, ka trimdas publika mūsu darbu novērtēs un atbalstīs — esam darījuši visu, kas iespējams, noturēdami mēģinājumus pat pie saslimušu aktieŗu gultām. Šī tad nu ir Eslingenas latviešu teātŗa gulbja dziesma: ledus plaisā un čirkst . . . Bet, kamēr vēl turamies — uz redzēšanos 11. februārī!"

Kad laika tecēšana sasies nākamo mezglu — un kur?

Severīns Dūms

Dievība, kas bankrotēja

GRĀMATA PAR PADOMJU SAVIENĪBAS DIVKOSĪBU UN MASKAVAS PROPAGANDAS MELĪGUMU

Ņujorkā nesen tirgū parādījusies grāmata ar nosaukumu Dievība, kas bankrotēja (The God that failed). Tās izdevējs ir britu publicists un apakšnama loceklis Ričards Krosmens, bet autori seši Eiropā un Amerikā pazīstami rakstnieki un publicisti — Nobeļa prēmijas laureāts Andrē Žids, itaļu romānists Ignacio Silone, amerikāņu rakstnieks nēģeris Ričards Raits (viņa populārākais darbs ir stāstu krājums Krusttēva Toma bērni), publicists un rakstnieks ar ungārisku izcelšanos Artūrs Kestlers, ASV žurnālists Luiss Fišers un britu jaunās paaudzes publicists un rakstnieks Stefans Spenders. Pēc savas garīgās konstitūcijas un pasaules uzskata visi seši autori lielā mērā atšķiŗas viens no otra. Tāpat dažādi ir arī ceļi, pa kuŗiem ejot viņi atšifrēja komūnisma patieso seju. Kopīgs vienīgi rezultāts — komūnisms arī viņu acīs tagad kļuvis par pasaules lielāko biedu un postu.

Grāmatas ievadā Krosmens raksta: „Neviens, kas nav tuvāk iepazinies ar komūnismu, nevar īsti novērtēt demokratiju. Eņģeli var pazīt tikai tas, kas redzējis velnu." Tālāk seko sešu autoru autobiografiskās skices. Komūnismam visus viņus pievilkusi ticība, ka ar šīs mācības palīdzību būs iespējams nodibināt pasaulē sociālo taisnību. Andrē Žids, kas simpatizēja Maskavai, ieradās Padomju savienībā 1936. gadā, paklausot Kremļa aicinājumam. Viņš apmeklēja padomju pilsētas, rūpnīcas, kolhozus un rakstnieku vakarus. Žids ar visu sirdi vēlējās ticēt, pa Padomju savienībā rakstnieks var brīvi paust savas domas, un to viņam vai ik uz soļa apliecināja arī krievu ideologi. Bet drīz vien sekoja vilšanās. Ļeņingradas rakstnieki uzaicināja Židu teikt runu kādā sanāksmē, bet viņa pavadoņi vēlējās redzēt šo runu iepriekš uzrakstītu. Nekā ļauna nedomādams, Žids to arī darīja, par galveno tezi ņemdams domu, ka rakstniekam jāļauj brīvi izteikt savas domas, kaut arī tās vērstos pret pastāvošo režīmu. Šī runa, protams, palika neteikta, jo tā nesaskanēja ar partijas ģenerāllīniju, kas nosaka arī rakstnieku domāšanu.

Pārbraucis mājās, Žids publicēja plaši pazīstamo grāmatu Atgriešanās no UdSSR, kas pierādīja, ka rakstnieks visu uzmanīgi vērojis un redzējis arī to, ko pavadoņi čekisti vēlējās noslēpt. Žids, piemēram, apraksta kādu epizodu Krievijas provinces pilsētā. Viņš vēlējies nosūtīt Staļinam telegrammu un uz blankas uzrakstījis „Biedram Josifam Staļinam, Maskavā, Kremlī". Telegrafa ierēdnis, bailēs ieplestām acīm, paskaidrojis, ka tādu telegrammu viņš nevarot pieņemt. Esot jāraksta „Visas pasaules strādnieku vadonim un tēvam biedram Josifam Visarionovičam Staļinam." Publicētās grāmatas dēļ padomju komūnisti ienīst Andrē Židu līdz nāvei vēl šodien. Par slavenā franču rakstnieka galvu toreiz nolīja vesela Maskavas propagandas samazgu jūra. Bet pats Andrē Žids nule izdotajā Ričarda Krosmena grāmatā raksta: „Es atgriezos no Padomju savienības kā no gara cietuma."

Ignacio Silone bija itaļu komūnistu partijas līdzdibinātājs un 20. g. sākumā vairākkārt ieradās Maskavā, lai piedalītos kominternes sēdēs. Itaļu rakstniekam acis atvēra krievu komūnistu lielā neiecietība pret citu domām un uzskatiem. Viņi tās vienkārši nevarēja saprast. „Man bija izdevība runāt ar kādu padomju apgāda vadītāju," raksta Silone. „Es viņam aizrādīju, ka padomju rakstnieki dzīvo mūžīgās bailēs no terrora, un ka tādos apstākļos nav iespējams radīt paliekamus darbus. Lai to novērstu, rakstniekam jāļauj brīvi izteikt savas domas, eksperimentēt un arī mazliet kļūdīties."

„Bet tā jau ir kontrrevolūcija!" pārbijies izsaucās krievu komūnists.

Iemesls Silones aiziešanai no komūnistu partijas bija kāds Maskavas oficiāls komunikē pēc vienas no kominternes sēdēm. Eiropas komūnistu vadoņus ataicināja uz Padomju savienību lai viņi pieņemtu rezolūciju, kas nosoda Trocka politiku. Šis ievērojamais boļševiks toreiz jau bija kritis nežēlastībā un izraidīts. Kremlim, laikam, bija ļoti svarīgi, lai viņa rīcību akceptētu arī pārējo valstu komūnistu vadoņi. Par to liecināja paša Staļina piedalīšanās jau pieminētajā kominternes sēdē. Kad sapulcē nolasīja priekšā jau gatavas rezolūcijas tekstu, Silone lūdza parādīt arī Trocka iesniegumu politbirojam, kuŗa dēļ vajadzēja viņu nosodīt. Toreizējais vācu komūnistu partijas ģenerālsekretārs Telmaņs, kas vadīja sēdi, pavisam vienaldzīgā balsī paskaidroja, ka arī viņš nav redzējis Trocka iesniegumu, bet tas neesot svarīgi. Silone katēgoriski atteicās balsot. Sēdi atlika uz nākamo dienu un krievi uzdeva bulgāru komūnistam Koļarovam Siloni pārliecināt.

„Nav svarīgi, vai Trockim taisnība, vai ne," teica bulgārs. „Te notiek cīņa par varu, un es balsoju kopā ar vairākumu." Nosodītāju rezolūciju tomēr nepieņēma arī nākamajā dienā. „Sev par lielu pārsteigumu," raksta Silone, „pēc kāda laika kominternes oficiālajā organā es lasīju, ka rezolūcija pieņemta vienbalsīgi. Šī Kremļa divkosība un tas apstāklis, ka krievi atļāva domāt citiem tikai to, ko lika Maskava, ir tie iegansti, kuŗu dēļ es pagriezu komūnismam muguru."

Amerikāņu žurnālists Luiss Fišers daudzus gadus nodzīvoja Padomju savienībā. Viņam pirmoreiz atvērās acis kollektīvizācijas laikā, kad miljoniem krievu zemnieku sadzina kolhozos, bet nepaklausīgos nosūtīja uz Sibirijas spaidu darbu nometnēm vai vienkārši nošāva. Melīgā Maskavas propaganda apgalvoja, ka zemnieki brīvprātīgi iestājas kollektīvajās saimniecībās, pie tam ar lielu sajūsmu. Atgriezies Savienotajās valstīs, Fišers publicēja veselu sēriju rakstu par šiem drausmīgajiem notikumiem Krievijā, bet toreiz viņam neviens lāga neticēja. Nule izdotajā grāmatā Fišers raksta: „Kollektīvizācija komūnistu partijai bija vajadzīga tāpēc, lai nodibinātu vispārēju verdzību un zemnieki būtu pilnīgi atkarīgi no valsts, jo vienīgi pēc Maskavas direktīvām izsniedza sēklu, mašīnas, lopus, lauksaimniecības inventāru un uzturu."

Artūru Kestleru atbaidīja komūnisma divkosība un briesmīgā nežēlība, ar kādu viņi iznīcināja miljoniem cilvēku, lai tikai reālizētu savus mērķus Uzaudzis ļoti nabadzīgā ģimenē un jaunībā bieži kaudamies ar badu un trūkumu, Kestlers 1928. gadā sāka strādāt pazīstamajā Ulšteina apgādā Berlīnē un drīz vien nodrošināja savu turpmāko karjēru. Kaut viņam tagad klājās labi, Kestlers tomēr 1931. gadā iestājās vācu komūnistu partijā, jo Vācijā tolaik valdīja bezdarbs un bija tik daudz nelaimīgu cilvēku. „Arī es jaunībā biju ļoti, ļoti nabags un akli ticēju, ka komūnisti aplaimos pasauli," raksta viņš.

Pirmā vilšanās sekoja drīz: uz politiskās skatuves parādījās nacionālsociālisms. Komūnisti kopā ar sociāldemokratiem sāka to apkaŗot, bet tad pēc kominternes pavēles bija spiesti atbalstīt Hitleru. 1932. gadā Kestlers devās uz Padomju savienību, cerēdams tur ieraudzīt strādnieku paradīzi, bet drīz vien bija spiests sev klusībā jautāt, „vai tiešām šis ir īstais ceļš uz sociālismu un taisnību?" 1936. un 1937. gada asiņainās tīrīšanas Krievijā vēl vairāk iedragāja Kestlera ticību, kam kroni uzlika Padomju savienības un Vācijas neuzbrukšanas un savstarpējās palīdzības līgums. Savas autobiografijas beigās Kestlers raksta: „Komūnisms nekautrēsies izliet asiņu upes, lai tikai paturētu varu."

Komentēdams Ričarda Krosmena izdoto grāmatu, Amerikas balss literātūras kritiķis Nazārovs saka, ka tā var dot vērtīgas atziņas kā vienkāršam lasītājam, tā gara darbiniekiem. Nav sen, kopš pagājuši tie laiki, kad Padomju savienību ideālizēja daudzi Amerikas un Eiropas rakstnieki, zinātnieki un gara darbinieki. Šie salona boļševiki neapjauda, ka skaistais Krievijā ir tikai vareni izbazūnēta fasāde, kas aizslēpj Kremļa varasvīru sadisko nežēlību un varas kāri. Rietumu pasaules ļaudis, iegrimuši savās idejās un paraduši ticēt rakstītam vārdam, domāja, ka arī Maskava saka un iespiež rakstos tikai patiesību. To labi zina politbirojs un tik pat labi prot šo atziņu arī izmantot.

LIETUVIEŠI PIEDALĀS SV. GADA IZSTĀDĒ

Starptautiskajā reliģiskās mākslas izstādē Romā, ko rīko sakarā ar Svēto Gadu, ar eksponātiem piedalās arī lietuvieši. Atsevišķu lietuviešu nodaļu Palaco Tolrano telpās iekārto prof. Tulubas un gleznotāji Kraulenas un Joninas. Uz izstādi nosūtīti jau 75 darbi. Izstādes laikā paredzēs izplatīt arī trimdinieku mākslas izdevumus. ek

Demokratija...

(Turpinājums no 5. lpp.)

nīti un reizēm viss valdības personāls mainīts, kaut gan jaunienācēji valdīja tāpat kā aizgājēji. Politisko partiju un brīvi vēlēto institūtu darbība bija apturēta. Parādījās tendence balstīties uz korporātīvām organizācijām (kameras). **Diktātūra Baltijas valstīs atšķirās no Vācijas un Italijas režīmiem ar to, ka nekādas jaunas partijas vai citi cilvēki nesagāza valdības** (pasv. mans). Petss Igaunijā, Ulmanis Latvijā, Smetona Lietuvā bija vadoņi **cīņā par brīvību un demokratiskās iekārtas izveidošanā,** taču viņi bija noteicēji (key men) **diktātoriskos režīmos.** Dažā ziņā to varētu uzskatīt kā „īsto vīru diktātūru", par cik diktātūra var vispār atbilst tādām prasībām."

Būtu diezgan muļķīgi domāt, ka Vakareiropas lielvalstīm, uzturot Rīgā tik lielu sūtniecību un konsulātu personālu, nebūtu skaidra ieskata par to, kas notika Rīgā 1934. g. 15. maijā (neminēšu — bet kādas demokratijas sūtniecības personāls aplaudēja Ulmanim par viņa drosmi!), un tāpat būtu muļķīgi domāt, ka Baltijas valstīs, kas bija zināmā mērā Vakareiropas diplomātu izglītošanās skola, būtu pagājis nemanīts mūsu demokratijas vājums un mūsu grūtības. — Pēc krievu bažu ierīkošanas Latvijā Pad. sav. — latviešu tuvināšanās biedrības sarīkojumi bija stāvgrūdām pilni, liekas — daudzi no šo sarīkojumu apmeklētājiem atrodas Sibirijā, citi — negribētu atcerēties savu muļķību, jo fraku un kokteiļu ietekme diplomātijā ir tikpat novecojušas lietas, kā ķēniņi ar bārdu. Bet personības nozīme vēsturē ir joprojām neizdzēšama, ja mēs vispār nedrībam sevi izdzēst no dzīves kā individuālu būtni. Francija joprojām tur cieņā Napoleonu, no Ulmaņa nav mums ko kaunēties. Lieliem cilvēkiem — lielas kļūdas! Tā teic sakāmvārds.

Cilvēkam, kas nodibinājis Latviju un reizē ar to aizgājis bojā, varētu piedot tādu kļūdu, ka viņš vēlētos, lai viņa nopelnus arī atzīst. Kā nu bez tā mēs katrs iztiksim?

Vēl var pieteikt darbus sakrālās mākslas izstādei Romā

Tie mākslinieki, kas vēlas piedalīties sakrālās mākslas izstādē Romā, var līdz 10. februārim nosūtīt izstādei domāto darbu foto reprodukcijas prelātam J. Čamanim, Via Corsica 1, Roma. Reprodukcijām jābūt no katra darba pa vienai, 18×24 cm formāta. Par to nosūtīšanu jāpaziņo dekānam Dr. Mūrniekam, (13b), Erding. Parkstrasse 1. Reprodukcijas Romā tiks novērtētas un rezultāti paziņoti darbu autoriem. Pozitīva lēmuma gadījumā darbu oriģināli jānosūta uz Mincheni, Deutsche Gesellschaft für christliche Kunst, Kaulbachstr. 63, ar atzīmi Lettische Künstlergrupe, no kurienes tos nogādās Romā.

Pieteikšanās minētai izstādei bija jau izsludināta pag. gada beigās, taču 15. janvārī Minchenē, sanākot žūrijas komisijai, kuŗā piedalījās arī ievērojamais vācu mākslinieks prof. F. Nolde, izrādījās, ka darbus iesūtījuši tikai nedaudzi no tiem, kas reģistrējušies. Izstādes atklāšana bija domāta gada sākumā, bet tagad streiku dēļ Italijā tā atlikta uz Lieldienām. Žūrijas komisija vadījās no Vatikāna norādījumiem, resp. vai darbi ir mākslinieciski augstvērtīgi un vai tie pauž katoļu garu un atbilst sakrālās mākslas tradicijām. Iesūtītie darbi visi bija augstas kvalitātes bet ne visi atbilda prasības otram nosacījumam, tādēļ daža glezna palika ārpusē. Par piemērotiem atzina J. Siroda darbus Sv Veronikas sviedrauts un Pietā, un J. Soikāna 6 linoleja griezumus no cikla Māras zemes lūgšana.

KULTURAS CHRONIKA

Londonas avīze raksta, ka Silvija Vilovbija, Viktorijas un Alberta mūzeja teātŗa nodaļas darbiniece, kas jau 1925. gadā noorganizēja Raiņa Jāzeps un viņa brāļi izrādes Londonā, tagad ķērusies pie Brigaderes Sprīdīša sagatavošanas angļu skatuvēm. Pasākumā ieinteresējusies arī Londonas pašvaldības izglītības daļa, kas vēlas lugu izrādīt Londonas skolu jaunatnei.

Spākenbergas veco ļaužu mītnē Altendorfā, mūsu bijušā prezidenta Kārļa Ulmaņa „Draudzīgā aicinājuma" 28. janvāŗa dienu atzīmēja ar literāri-mūzikālu vakaru, ko ievadīja skolotāja K. Grāvja uzruna. Savus jaunākos darbus lasīja: Olģerts Liepiņš, Pāvils Gruzna, dzejoļus deklamēja Marta Degaine. Mūzikālā daļā piedalījās soprānistes L. Galdiņa un H. Grāve ar latvju skaņražu darbiem skolotājas brīvmākslinieces Ainas Rubenes-Raites klavieŗu pavadījumā.

Ballaratā nesen referātu par latviešu un vispār Eiropas baletu nolasīja A. Fībigs, pēc referāta kopā ar Ainu Ezergaili demonstrēdams austrāliešu publikai vairākus klasiskā baleta paraugus.

KNUTS LESIŅŠ
Mūžības vīns

NOVELES. J. KADIĻA APGĀDS. 1948.

Ir patīkami satikties ar rakstnieku, kas neatkārtojas, kas, palikdams sev uzticīgs, tomēr izmainās — augdams un sevi noskaidrodams. Tāds ir Knuts Lesiņš. Viņš ir patiess mākslinieks vairākās nozīmēs, bet īpaši tajā, ka viņš tieši mākslu saprot kā cilvēka dzīves piepildījumu. Kādā apcerē viņš atzīst, ka tikai mākslā cilvēks „klauvē pie aizslēgtām durvīm", aiz kurām paglabāts cilvēka esmes noslēpums. Liekas, Lesiņš apzinās, ka durvis, pie kurām viņš klauvē, neatvērsies nekad. Viņš nekad neies pāri slieksnim, slieksnim, aiz kura „Dievs gudri noslēpis visu lietu galus." Viņš paliks šūpojoties starp divi straumēm, starp zemi un debesīm, starp reālo esmi un tās būtības noslēpumu, tā skatīdamies lielākajā dziļumā, bet neriskēdams ar iegūšanu pazaudēt visu.

Atbilstoša un secīga ir arī Lesiņa izteiksmes ievirze. Tās pazīme ir smaids. Lai gan viņam jārunā tikai par skumjām norisēm — nepiepildāmu mīlestību, neizdevušamies dzīrēm, noziegumiem un nāvi — viņš tās skata ar skumju prieku. Viņam ir it kā seja, ko izdaiļo asaras, vai kas arvien smaida caur asarām.

Lesiņa uzburto cilvēku īstā jēga ir ārpus viņu apziņas. Tie klīst kā mēnessērdzīgi vai dzīvo divi dzīves, nekad skaidri neatskārstami, kas viņi ir un kas viņiem pieder, bet būdami droši, ka tas viņiem neatņemami paliks. Liekas, ka šādu cilvēku tēls atradis beidzot visskaidrāko un pilnīgāko iemiesojumu novelē Dūja. Šķietami pasīvais dzīves klaidonis, kas „negribēja nekur apstāties, nekā ziedot," kas negrib un nedomā arī pretoties tām briesmām, kas izposta tautu un zemi, mūžus un vērtības, ir tomēr ar kaut ko bijis vienmēr aktīvs pretībnieks un sava ceļa gājējs. Viņš pats ar sevi ir protests pret baismo notikumu bezjēdzību, sevī viņš ir iznīcies; viņš ļauj plosīt sevi sāpēm par visu lietu zušanu, mūžīgo zušanu un aiziešanu, kas zvana ar savu „nekad, nekad vairs"; bet viņš zina, ka zemapziņa viņam pateiks reiz īsto un ka galā viņš kaut ko paturēs nezūdami. Pirmo reiz Lesiņš nevien sola, bet arī parāda, kas ir šis nezūdošais. Viņš liek varonim aiziet bojā ienaidnieku laupītāju nomaitātam tādēļ, ka tas aizsargā kādas mājas, kas tam nemaz nepieder. Bet tās ir vecās latviešu mājas, un patiesībā pasaules klaidonis ir vienmēr piederējis viņām. Tas atklājas tikai neskaidri, dažos aistētiski kāpinātos momentos — (bites un dūjas soļi) — un īsti to klaidonis uzzina tikai nāves brīdī. Bet kas var par kaut ko nomirt, tas ir dzīvojis. — Lai gan šis darbs nav visai mērķtiecīgi komponēts, tas tomēr pieder pilnīgākajam, ko Lesiņš radījis, un ir arī viens no skaistākajiem sasniegumiem latviešu liriskajā novelistikā vispār.

No sava īstā ceļa nomaldīties turpretī Lesiņš liek Jānim Nebēdam pasakā par Mūžības vīnu. Te Lesiņa zemapziņā drošais cilvēks sevi aizliedz, sevi pārkāpj, pārlēkdams apziņā un sākdams jautāt : „Kādēļ cilvēks dzīvo pasaulē?" Bet tā kā „Dievs gudri noslēpis visu lietu galus" un cilvēks tikai „ar saviem darbiem atbild uz minēto jautājumu, vēl nezinādams, savu mūžu dzīvojot, kāda sēkla kritīs viņa dzīves atstātajā vagā", tad tāda jautāšana ir nīcīga. Nebēda kļūst par Bēdu un pazaudē savu mūžu. Dzēris no mūžības vīna, viņš „pazaudējis savu laiku", nesaprot vairs prieka un nereibst no dzīves, kas ir dzīvojama, nevis jautājama. Novelei ir liels filozofisks dziļums.

Tuvāks Dūjai atrisinājums ir Pēdējā taisnībā un Atceļā.

Teicami sasniegumi šajā novelē ir Bimbaks un Riekstkoka mēbeles, kas met dziļu skatu mīlestības psicholoģijā. Te Lesiņš rāda, cik skops un konkrēts stāstītājs viņš spēj būt, un ka spēj iztikt arī bez sava smaida. Var būt, ka šajās novelētēs slēpjas mājieni Lesiņa tālākajam ceļam.

Garākais darbs — Ziemsvētki tēva mājās — turpretī rāda visamaržainākro mantiski noslēpumaino gaisotni, kādā mīt Lesiņa dzeja, ar likteņības, zušanas un mirkļa skaistuma akcentiem. Tas īpatnējs arī ar samērā lielo personāžu, kurā visi cilvēki parādīti neparasti plastiski. Šo noveli apvieno ar Dūju, Mūžības vīnu, Atceļu visa krājuma filozofiskā pamattema — „atceļš". Šis atceļš ir — ceļš uz tēva mājām.

Mazāk apmierina „Gauži vienkāršā lieta", kriminālstāsts, kura kompozicija intriģē, bet kas tomēr neatrisina problēmas, kādu netrūkst arī šajā stāstā. Īsti nepārliecina „Meistardarba" atrisinājums. Šajā novelē parādītais cilvēka tēls, variants Tēvocim (Atstaros), ieguvis dažus jaunus vaibstus. Novelē daudz stāstīts par mūziku un lietots arī kāds mūzikāls kompozicijas paņēmiens: temas spēlēšana vairākkārt (notikums ar sievieti un ar kaķi); kas novelei dod techniski stipru vienotību.

Mūžības vīns ir Lesiņa bagātākā grāmata. Tā parāda, cik liels ir sacerētāja kompozicijas paņēmienu krājums: mēs tajā atrodam lirisko monodiju (dūja), temu ar simbolisko variāciju (Meistardarbs), filozofisko pasaku, anekdotisko tautas nostāstu ar veikliem puantējumiem, stāstu vienaldzīgā vai līdzdalīgā vērotāja distancē, protokolisko stāstu, kas nobeidzas ar skaidri parādītu izšķirīgo situāciju. Tāpat redzams, cik nopietni Lesiņš apguvis izteiksmes paņēmienus. Paturēdams vienmēr **savu** izteiksmi, viņš prot to tagad pielāgot stāsta pamatsituācijai vai kompozicijas veidam. Pasakā var manīt latviskās pasaku valodas garu, nostāstā ir atkal nostāstu valodas īpatnības (Sieiņu taurē jūtams arī valodas vecišķīgums), stāstīdams par noziegumu autors turpretī tuvojas izmeklēšanas protokola lietišķībai un cietumam. Šī kompozicijas un izteiksmes paņēmienu bagātība rāda, ka Lesiņš tuvojas meistarībai.

Reizē Lesiņš parādās kā vecas tradicijas mantinieks un turpinātājs, kas arī viņam runā tikai par labu. Tā ir vecā un slavenā Vidzemes stāstniecības tradicija, kas pagaidām arī nozīmē latviešu stāsta pilnīgāko izpaudumu. Lesiņa cilvēku tēli — tie ir liriski filozofiski, dziļi sevī iegrimuši arvien ētiskas personības, kas pasauli turpretī redz aistētiskā tvērumā — tie ir nepārprotami līdzinieki Apsīša, Poruka un Blaumaņa vidzemniekiem. Lesiņam ir Poruka romantiski filozofiskais skats, bez Poruka traģisma, bet toties ar Ezeriņa gaišumu un ar kaut ko no Ezeriņa un Blaumaņa mērķtiecības. Mēs esam mierā novēlēt Lesiņam arī piedalīšanos visu pieminēto nemirstībā. No tās viņu vēl šķir krietns solis, bet ja viņš tagad ar vislielāko uzmanības spraigumu nodotos savam darbam, viņam šis solis varētu izdoties. Kā tas speŗams, to, protams, var nojaust tikai autors pats. Lielākās briesmas, kas viņam draudētu, būtu apreibināšanās ar stāstīšanas virtuozitāti. Bet taisni šī grāmata rāda, ka viņš no šīs kaites var arī izvairīties.

Vitauts Kalve

Trešdien, 1950. g. 8. februārī.

KNUTS LESIŅŠ „Mūžības vīns"

NOVELES. J. KADIĻA APGĀDS. 1948.

[illegible]

Vitauts Kalve

Sarkanā roka no Maskavas līdz DP nometnēm (5)

Igauņu majora traģiskā nāve un „spontānas" demonstrācijas Tallinā

KAĻIŅINS APBALVO ČEKISTUS PAR BALTIJAS VALSTU BRĪVIBAS IZNĪCINĀŠANU

Padomju tanku divīzijas komandieris deva pavēli. Sarkans karodziņš parādījās virs tanka kolonnas priekšgalā. Tai mirklī, kad gaisu sadrebināja iedarbināto motoru troksnis, es redzēju, ka igauņu kareivji, kas grupējās ap muitnīcas durvīm, pēkšņi metās uz iekšu. Kāds skriešus metās ap ēkas stūri un drīz vien atgriezās ar kādu vīru, kuŗa svārku piedurkni greznoja sarkanā krusta zīme. Es sapratu. Igauņu majors bija izdarījis to, ko man vajadzēja darīt jau sen pirms viņa.

Šodien es zinu, tā bija pirmā diena, kad neapmierinātības un šaubu vietā, kas līdz šim bija manī slēpušās, stājās naids un riebums. Vienīgi doma, ka man nav tiesību izpostīt dzīvi saviem vecākiem, sievai un mazajai dzīvībai, kuŗai drīzumā bija jānāk pasaulē, lika man vēl paciesties.

Es atgriezos Tallinā reizē ar centrālās pārvaldes darbiniekiem un Ļeņingradas administrāciju. Pie ieejas pilsētā mūs aizturēja sarkanarmiešu patruļas. Kamēr mēs mēģinājām sazināties ar sūtniecību, lai dabūtu atļauju iekļūt pilsētā, man bija izdevība noskatīties, kā organizē „strādnieku demonstrācijas". Visapkārt mums bija neiedomājams cilvēku sablīvējums, kuŗu apģērbs un izskats liecināja, ka tie nevar būt turienes iedzīvotāji. Brīdī, kad ļaužu pūlis virzījās man garām, es dzirdēju runājam krieviski.

„No kurienes jūs esat, labie ļaudis?" es jautāju.

„Mēs esam no Izborskas," vairākas balsis atbildēja.

Vēlāk es dabūju zināt, ka, izņemot dažus klaidoņus, kas bija sameklēti ostas rajona kafejnīcās un apcietinātos, ko izlaida no cietumiem, lielākā daļa manifestantu bija krievu zemnieki, kas dzīvoja Igaunijā gar Padomju savienības robežu. Viņus ielenca ap 200 Sāres komūnistu. Tālumā bija dzirdams šāvienu troksnis. Šķita, ka risinās smagi notikumi. Pēkšņi izborskieši, zaudējuši sajūsmu, sāka izklīst, krieviem sekoja tikai bijušie arestanti.

Iela, kuŗā apstādināja mūsu automobiļu kolonu, bija sarkanu karogu un Staļina ģīmetņu pieblīvēta. Sarkanarmieši aizturēja bēgošos manifestantus un ar varu spieda viņiem rokās karogus un ģīmetnes. Bet igauņi enerģiski pretojās.

Mazajā laukumā padomju sūtniecības priekšā viļņojās vesela ļaužu jūra. Ēkas balkonā es ieraudzīju Ždanovu, Sāri un viceadmirāli Tribucu. Tika pacelts sarkanais karogs. Te kāda neredzama roka no lejas parāva karogu un tas plīsa. Tai pašā brīdī kaimiņu ēkas logā parādījās melni-zili-baltais Igaunijas republikas karogs. Tas radīja negantu jucekli. Šur tur rībēja šāvieni. Ždanovs un viņa pavadoņi pazuda no balkona, bet kāda tuvumā novietotā padomju bruņumašīna sāka draudzīgi grozīt savu ieroču stobrus. Ar lielām pūlēm mums izdevās iekļūt sūtniecībā, kas tagad līdzinājās ielenktam cietoksnim. Galvenās ieejas priekšā bija nostādīts lielgabals un katru logu apsargāja sarkanarmieši patšautenēm rokās. Bet mūs sargāja Petsa rīkojums.

„Ā, biedrs Šubins!" priecājās Ždanovs, redzēdams ienākam reizē ar mani kādu ordeņiem greznotu čekistu. „Tu nāc īstā laikā. Tu taču redzi, kas še notiek. Ķeries pie darba bez kavēšanās. Mums būs jāizdara nopietna tīrīšana pirms demonstrāciju noorganizēšanas."

Laimīgā kārtā es Šubina tīrīšanas akcijā nepiedalījos. Dažas dienas vēlāk Ždanovs, beidzis savu misiju, atgriezās Maskavā.

Gadu vēlāk es devos uz fronti; mūsu vilciens, gaisa trauksmes pārsteigts, apstājās lauka vidū. Es pagāju dažus soļus sāņis un ieraudzīju veselu randu kapu ar rupji cirstiem krustiem. Uz dažiem no tiem varēja vēl saburtot ar tintes zīmuli rakstītus vārdus. Es lasīju „Salma Alaso no Tartu, Anne Pouşalu, Kārlis Tamms".

„Kas tie par cilvēkiem un kas ar viņiem gadījies?" es jautāju kādu ceļa gājēju. Viņš pacēla pret mani izbiedētas acis un aizgriezās.

„Nebīsties, vectētiņ! Es tev nedarīšu ļauna. Lūk, paņem cigareti."

Tad viņš negribīgi teica:

„Es lāga nezinu. Saka, ka tie esot igauņi. Pagājušā vasarā nakti un dienu viņus transportēja še garām. Ceļā daudzi nomira. Vilciens bija apstājies šai pašā vietā, no vagoniem iznesa kādus divdesmit mirušos. Lielāko tiesu tās bija labi ģērbušās sievietes un arī bērni. Tepat viņus apraka."

Kad es jau biju Vācijā, es dabūju zināt, ka Šubins bija atsācis savu uzdevumu, ko kaŗa laikā bija pārtraukusi vācu ofensīva.

*

Savā elegantajā Valsts drošības majora uniformā tērpies, es stāvēju kopā ar citiem biedriem ierindā iepretim sarkanu karogu apklātam galdam, pie kuŗa sēdēja Berija un augstākās padomes priekšsēdis Kaļiņins.

Mēs gaidījām apbalvošanu, jo bijām sekmīgi veikuši savu misiju — Baltijas valstis bija iekļautas brālīgo padomju republiku saimē. Kaļiņins, kas bija jau ļoti vecs, labsirdīgi mirkšķināja acis aiz acenēm zelta ietvaros. Aicināti mēs pēc kārtas tuvojamies galdam. Berija nosauca mūsu vārdus un Kaļiņins ar sekretāra palīdzību piesprauda ordeņus mums pie krūtīm.

„Nespiediet pārāk stipri Michaila Ivanoviča roku," mums pačukstēja sekretārs. Reizē ar Sarkanā karoga ordeni es saņēmu arī ceļa zīmi uz čekistu atpūtas namu Krimā, kur varēju pavadīt divus mēnešus.

Nākošā numurā lasiet:

SLEPENĀ NKVD INSTRUKCIJA PADOMJU REPATRIĀCIJAS VADĪTĀJIEM

RAIBĀ PASAULE

◆ **Hopfbachas pagasta valde Bavārijā nolēmusi aizliegt pagasta robežās „netikumīgās dejas" — rumbu, sambu un džiterbagu.**

◆ **Turīnā, Itālijā, naudas sodi par skūpstīšanos atklātībā ir paaugstināti no 10 lirām uz 5500 lirām.**

◆ **Ontario pilsonis Džeks Rankins gribēja zināt, ko vērsis darītu trauku veikalā. Viņš ieveda vērsi savā trauku tirgotavā, bet tas nesaplēsa nevienu trauku. Ziņkārīgie skatītāji, lai vērsi sakaitinātu, saplēsa traukus par 120 dolariem.**

◆ **Kāda sieviete, kas gribēja kļūt par rakstnieci, jautāja Bernhardam Šovam: „Kāds ir labākais veids, kā sākt rakstīt?" — „No kreisās uz labo pusi," atbildēja Šovs.**

◆ **Hamburgā tiesa par čeka viltošanu sodīja ar 30 dienām cietumā kādu kaŗa invalidu bez rokām. Čeku viņš viltojis, turot pildāmspalvu zobos.**

◆ **Kāds vīrs Teksarkanā sūdzējās laulības tiesā, ka viņa 15 g. v. sieva uzvedoties kā bērns. Četras nedēļas pēc laulībām kāds cits vīrs sūdzējās tiesā, ka viņam acenes neesot bijušas fokusā, kad viņš precējies, un lūdza šķirt laulību.**

BRĪVĀ MĪLA

Ratdžersas universitātes studentu biļetenā bija iespiests šāds paziņojums:

Dzimumi un brīvā mīla

Studenti aicināti rīt un parīt piedalīties nobalsošanā par grozījumu projektu studentu padomes satversmē. Grozījumi paredz jaunu kārtību padomes locekļu kandidātu izraudzīšanai. Nobalsot var studentu apvienībā no pl. 9—19. Tā kā jautājums skaŗ visus studentus, aicinām nobalsošanai veltīt vislielāko vērību un piedalīties pilnā skaitā.

(Lūdzam atvainot par šī raksta virsrakstu, bet paziņojums bija tik steidzams un svarīgs, ka biļetena redakcija vēlējās, lai to tiešām izlasītu visi studenti) (c)

Viesturieši uzvar Vācijas 1948. gada basketbola meistaru

Aizpagājušajā svētdienā sardžu vienības Viestura basketbolisti vācu vienības BC Degerloch sastāvā startēja Heidelbergā, kur guva 3 uzvaras, spraigā un visai asā cīņā ar 37-36 (21-17) pieveicot arī Vācijas 1948. g. meistarvienību TB Heidelberg.

Eksternajās sacīkstēs pirmais štutgartiešu pretinieks bija Vācijas 1949. g. jaunatnes meistarvienība, ko latviešu puiši uzvarēja 62-40 un tikpat viegli 57-29 tika galā arī ar TV Heidelberg. Vakarā, klātesot pilnai zālei skatītāju, vieši sastapās ar neseno Bāzeles universitātes basketbolistu pieveicēju TV Heidelberg, kas drīzāk bija starptautiska nekā vāciešu vienība, jo tās rindās spēlēja 2 Čechoslovakijas bij. izlases spēki un 2 amerikāņi. Heidelbergieši uzvaras gūšanai atļāvās visus paņēmienus, ko tiesneši — abi heidelbergieši — palaida garām nesodītus. Viesturiešu teicamākais spēlētājs Baikštis pat dabūja „nokautu": burzmā viņu vienlaicīgi trāpīja 2 sitieni — pa žokli un pa kaklu, un viņam kādu laiku bija jāatpūšas ārpus laukuma. Sacensībā no sākuma līdz beigām bija cīņa punktu pa punktam. Viesturieši, spēlējot ar milzīgu enerģiju un apņēmību uzvarēt, minūti pirms beigām guva grozu, un rezultāts teicās viņu labā 37-36, kad tiesneši gluži lieku sodu piešķīra Griezes aizstājējam vācietim. Saspringinātam klusumam valdot, skatītāji gaidīja izlīdzinājumu, bet heidelbergiešu spēlētājs sodu neiemeta. Uzvara bija latviešu! Punktus guva: Baikštis 14, Kozlovskis 7, Rops 8, Grieze 8 un Ansons 0, bet abi vācieši, kas tikai pāris minūtes bija uz laukuma—0. Labākie spēlētāji viesturiešu rindās bija vienības kapteinis Rops un Baikštis.

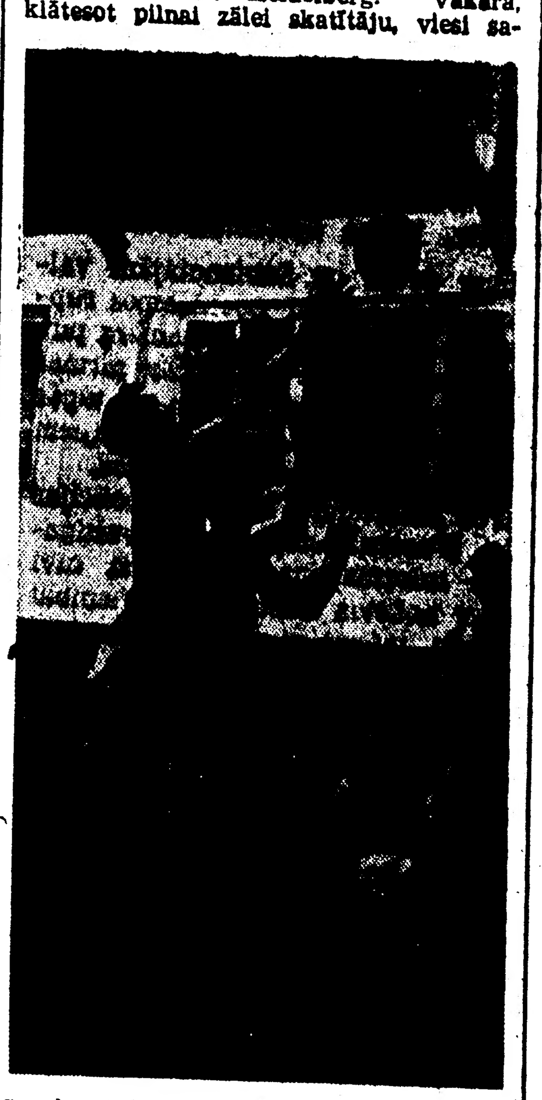

Spraigs brīdis pie groza Viestura vienības (BC Degerloch) sacensībā ar Vācijas 1948. . meistaru — TB Heidelberg. H. Bištēviņa uzņēmums.

Virtembergas prese šo „savu ļaužu" — BC Degerloch uzvaru atzīmē ar manāmu gandarījumu.

Lietuvietis Austrālijas valsts vienībā

Jaunās paaudzes lietuviešu basketbolists, jaunaustrālietis Vit. Sutas, kas savas spējas īsteni parādījis tikai pēdējā laikā, ierindots Austrālijas valsts vienībā, kas februārī piedalīsies Anglijas impērijas olimpiskajās spēlēs Jaunzēlandē. Austrālija paredzējusi uz tām sūtīt ap 400 dalībnieku, rēķinot pa 100 mārc. izdevumu katram; tālāk seko Anglija ar 100 un Kanada ar 60 dalibniekiem (ek)

Sardžu vīru turnīri Brigenē

Uz Holandes robežas, Reinzemes nomalē, jau ilgāku laiku atrodas kādas lielākas latviešu sardžu rotas novietojums. Cik sākumā šiem vīršu lauku vīriem ikdiena bija vienmuļa, tik tagad, kopš pagājušajā vasarā sāka darboties sportisti, tā ieguvusi jaunu spraigumu.

Vispirmie internās sacensības un draudzības spēles ar apkārtnes pilsētu vācu vienībām noorganizēja šachisti un galda tenisisti, bet vēlāk volejbolisti, taču visievērojamākās sekmes līdzšinējās spēlēs guvuši futbolisti; viņu vienība pēc lieliskajiem panākumiem pēdējās sacensībās nodrošinājuši vietu Reinzemes sargu un darba vienību meistarības finālā, kas notiks tuvākajās dienās Diseldorfā. Vienīgi basketbola spēles cienītājiem, kas pēdējie sāka organizēties, ieilgst gatavības posms, jo uz vietas nav piemērota laukuma treniņiem.

Nupat lielākais notikums bija brigeniešu rotas mazliet ieilgušais šacha turnīrs ar 20 dalībniekiem. Slimības dēļ pēc 8. uzvaras no sacensības izstājās E. Trucis, tādēļ nenotika gaidītā cīņa starp viņu un otru rotas talantīgāko šachistu A. Pērkonu. 1. v. ar 15,5 punktiem ieguva A. Pērkons, 2. v. ar 14,5 p. K. Trumps, 3. v. V. Neilands ar 13 p.

Pārsteigumiem bagāts izvērtās galda tenisa turnīrs, kurā iepriekšējā turnīra uzvarētājiem šoreiz pavisam neveicās, turpretī krietnas sekmes guva [illegible] un valdnīlieši. „A" klasē 1. v. O. Gotsons, 2. v. G. Robergs, 3. v. P. Ozoliņš; „B" klasē 1. S. Bražovskis, 2. A. Grāvītis. Divspēlē uzvarēja lietuvieši.

Abu turnīru beigšanas dienā brigeniešu kluba lielajā zālē, kuras sienas rotā mākslinieka M. Štrovalda dekoratīvie dzimtenes ainu gleznojumi, šījā risinājās sīvas galda tenisistu sacensības starp Brigenes un Firzenes sardžu rotu sastādītajām vienībām. Uzvarēja ar 5-4 brigenieši — O. Gotsons, A. Arājums, V. Sproģis. Firzenes komandā bija E. Auželis, O. Zeica, V. Grīķis.

Turnīrā uzvarētājiem rotas komandieris plkv. R. Kociņš pasniedza vienības dāvātos sudraba kausus un uzrunā aicināja vēl vairāk izkopt sekmīgi pasāktās sporta nodarbības. —la.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Latviešu sporta mēnešraksts tuvākajā laikā paredz izdot Latviešu sporta pārvalde Lielbritānijā; tas būs domāts visos kontinentos izkaisītajiem mūsu sportistiem. Sporta pārvalde bez tam domājusi arī par sporta literatūras apgādi, vispirms izdodot galda tenisa, vieglatlētikas un basketbola noteikumus.

Šķēpa metējs A. Hakelis ieradies Austrālijā un pagaidām strādās Betherstas imigrācijas centrā.

Šoziem paiet 10 gadi kopš pēdējās Latvijas valsts sacīkstes ledushokejā. 1940. gadā mūsu izlases vienība Lapainis, Vedējs, Bluķis, Paegle, A. Pētersons, Putniņš, Klāvs, Sulmanis un Vītoliņš Rīgā uzvarēja Igauniju 2-1.

Latvijas bij. vidējā svara meistars boksā A. Kleistbergs, kas tagad dzīvo Beļģijā, „pārskolojies" par futbolistu un ar labiem panākumiem spēlē S. C. Forchies vienībā.

Straumēnu YMCAs valdes priekšsēdis un sporta nozares vadītājs J. Tilibs, basketbolistu „dvēsele" A. Žaķis (bij. VEF) basketbolists un vieglatlēts—šķēpa metējs un vidusdistanču̧nieks H. Ramma un vairāki jaunākie sportisti devušies uz Austrāliju.

Lībekas latviešu YMCAs sportisti viesojās Špakenbergā, uzvarot turieniešus basketbolā 37-30. Pirmo reizi lībekiešu sastāvā darbojās no Ķīles pārnākušais bij. Rīgas ASK futbola vārtsargs R. Vītols.

Nometņu meistarsacīkstes galda tenisā pasaules YMCAs sarīkojumā nesen sākušās angļu joslā. Pašreiz risinās sacensības apakšgrupās.

Jaunais pasaules meistars Džo Maksims — amerikāņu cerība

Eiropa atkal zaudējusi vienu pasaules meistara godu boksā: amerikānis Džo Maksims 15 rondu cīņā Londonā ar nokautu 10. gājienā pieveica līdzšinējo pasaules pussmagā svara meistaru Fredu Milsu. Jau pirms cīņas lietpratēji sprieda, ka Milsam nav lielu cerību titulu paturēt, jo Maksims pēdējos četros gados zaudējis tikai vienu cīņu — pret tagadējo pasaules meistaru smagajā svarā Izardu Čarlzu, bet uzvarējis tādus vīrus kā Gasu Lesneviču un „ziemeļu lāci" zviedru Ole Tandbergu. Milsam zaudējums bija jāsamaksā ne vien ar meistartitulu, bet arī ar lauztu apakšžokli, piecām lauztām ribām un trim zobiem; eksmeistars, kas vēl pirms neilga laika bija angļu mīlulis, nodomājis ringam teikt ardievas.

Pēc uzvaras jaunais pasaules meistars saņēma vairākus izdevīgus cīņas piedāvājumus. Ļoti iespējams, ka ringā satiksies tagadējais pasaules smagā svara meistars nēģeris Čarlzs ar Maksimu. Amerikāņi nepacietīgi gaida kādu balto, kas spētu lauzt nēģeru kundzību smagajā svarā, jo taisni tādēļ amerikāņu karavīru acīs tik populārs ir Makss Šmelings, ka viņš ir vienīgais baltais, kas savā laikā spēja sist nokautā neuzvaramo Džo Luisu. (Ka)

Sakņu konservi un kaudze kaklasaišu — dāvanas latviešu sportistiem

NO KUĢA TAISNI UZ VOLEJBOLA SACĪKSTĒM

Pag. gada decembrī uz ASV izceļoja mūsu izlases basketbolists H. Igenbergs kopā ar Rēgensburgas YMCAs volejbolistu J. Rugāju. Pēdējais vēstulē pastāsta, kā viņi tūliņ pēc ierašanās Jaunajā pasaulē tīri amerikāniskā tempā iedzīti savas nākamās darba vietas volejbola vienībā un neēduši un negulējuši, piedalījušies sacensībās, bet vēlāk apveltīti ar īpatnējām dāvanām.

Bostonā, kur mūs izsēdināja no kuģa, sākās badošanās posms un nogurdinoša nīkšana. Visu dienu nedabūjam ne reizi ēst, bet vakarā bija jāsēžas speciālvilcienā, kas mūs caur Ņujorku aizrāva uz Čikagu. Ar negulēšanu un neēšanu kaudamies, iebraucām naktī pl. 2 Siuksfolsā, kur mūs sagaidīja pārstāvji no YMCAs. Sēdot mašīnā, mūs informēja, ka jau pl. 6, t. i. pēc 4 stundām, mums jābrauc līdzi YMCAs volejbolistiem uz 300 jūdžu attālu pilsētu Nebraskas štatā, kur nākamajā dienā pl. 12 notiks apkārtējo štatu volejbola turnīrs. Ko darīt? Redzēt gribējās, kā spēlē amerikāņi, un tādēļ neatteicām. Runājot par spēlēšanu līdzi, aizbildinājāmies, ka esam noguruši un nepazīstam šejienes spēles veidu.

Tikko 4 stundas nogulējušies, pl. 6.30 sēdāmies atkal mašīnā un pl. 11 bijām pie mērķa, pa ceļam izdzēruši tikai tasi kafijas. Izrādījās, ka arī mums bija paņemtas līdzi volejbola kurpes, un, nonākot sporta zālē, YMCAs pārstāvji pateica, ka arī Igenbergam un man jāspēlē. Spēlējām katrs savā Siuksfolsas vienībā, un bijām labākie gremdētāji. Pēc 8 setiem biju tā noguris, ka tikko spēju pakustēt. Labāk neklājās arī Igenbergam, taču viens apmierinājums—bijām ieguvuši vārdu un pazīšanos ar visu apkārtējo štatu volejbolistiem. Vakarā notika rauts, kur daudz cildināja mūsu vārdus, vēlēja laimes un katrs ar mums gribēja parunāties un spiest roku. Pārbraucām mājās pl. 2 rītā, pārguruši līdz nāvei.

Ļaudis šeit ļoti draudzīgi un sirsnīgi, bet viņu laipnība parasti izpaužas tikai vārdos un smaidā. Vairums šejieniešu ir pēcnācēji no zviedru un norvēģu ieceļotājiem un tāpēc, liekas, mūs saprot labāk. Es pats dzīvoju YMCAs mājā, lielā, modernā celtnē, kas izveidota un iekārtota speciāli visādām sporta vajadzībām un arī viesnīcai. Igenbergs dzīvo blakus mājā; darbs mums abiem šeit YMCĀ: viņam kā elektriķim un citu technisku darbu veicējam, bet galvenais basketbola un volejbola trenerim, man par fiziskās audzināšanas skolotāju YMCAs skolā un dažas stundas vēl citos papildu darbos. Vasarā mums paredzēts darbs YMCAs vasaras atpūtas un sporta nometnēs, kādas te visai populāras.

Pagājušo svētdienu bija pirmā eglīte visam YMCAs personālam. Katrs no viesiem bija atnesis līdzi dāvanu, kuras beigās visas pasniedza mums. Bet cita gan tur nekā nebija kā tikai konservētas saknes un dažas kārbas marmelādes. Visas gan glītos papīros iesaiņotas. Pēc dažām dienām bija liels bankets, ko rīkoja Dienviddakotas YMCAs ģenerālsekretārs, piedaloties arī YMCAs centra pārstāvim, kas bija apceļojis Eiropu un vairāk nekā stundu stāstīja par apstākļiem vecajā kontinentā, sevišķi Čechoslovakijā un Polijā. Mūs atkal izvirzīja uzmanības punktā, un tas pats YMCAs pārstāvis lūdza pārējos kungus noņemt savas kaklasaites un, tās savācis un kārtīgi salocījis, pasniedza mums kā dāvanu. Mums tā likās diezgan jocīga izdarība.

Šeit dzīvo arī kādreizējais Latvijas izlases slēpotājs Dr. Auškāps, kas arī taad ir YMCAS sastāvā un cītīgi trenējas. Tuvākajās dienās notiks volejbola sacīkste Latvija-Norvēģija, kurā sacentīsies jauktas vīriešu un sieviešu vienības. Mūsējā spēlēs Auškāps ar kundzi, Igenbergs ar kundzi un es, bet norvēģu pusē pats YMCAs „augstais gals".

Siuksfolsā, janvārī.

J. Rugājs.

Bilde bez vārdiem

Rīgas namsaimnieks

RŪDOLFS HĀGENS

dzimis 1875. g. 9. februārī Kliģenes Lējēnos, miris 1950. g. 25. janvārī Vilhelmshavenā, apglabāts Sengvardenas kapos.

Mīļā piemiņā paturēs Sengvardenas nom. komandants, nometnes komiteja un iedzīvotāji.

Lasiet izcilās latviešu esejistes

Dr. ZENTAS MAURIŅAS

jaunāko eseju krājumus:

Spīts . . . . . . Cena broš. DM 7.50, ies. „ 9.50

Sirds mozaika Cena broš. „ 4.00, ies. „ 5.30

Šinīs grāmatās autore mēģina atrast izskaidrojumu cilvēka ciešanām, tieksmei spītēt ciešanām un grūtībām un tādā veidā iziet no cīņas kā uzvarētājam.

Dodoties tālākās emigrācijas gaitās, neaizmirstiet ņemt līdzi:

1) Latvijas nacionālo standartiņu, izstrād. ar zelta bārkstīm, DM 3.50
2) Standartiņa statīvu ar pamatnei piestiprinātu Latvijas ģērboni, izgrieztu kokā . . „ 16.00

Grāmatas un standartiņi pieprasāmi

Daugavas Vanagu grāmatnīcā — Ulm/Donau, Boelcke-Kaserne, kā arī visās nometņu grāmatnīcās. (119)

Zivju konservu speciālists

no Baltijas valstīm vajadzīgs darbam Hamburgā. Rakstīt firmai Koritz un Krüger, (24a) Hamburg 21, Zimmerstr. 60. (126)

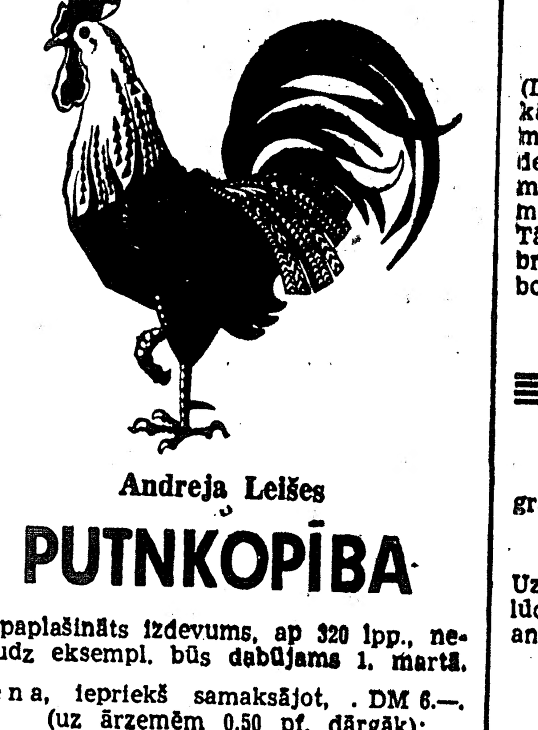

Andreja Leišes

PUTNKOPĪBA

4. paplašināts izdevums, ap 320 lpp., nedaudz eksempl. būs dabūjams 1. martā.

Cena, iepriekš samaksājot, . DM 6.—. (uz ārzemēm 0.50 pf. dārgāk); Pasūtinot pēcmaksā . . DM 7.—.

Tā ka pirmie 3 izdevumi izpārdoti iznākšanas dienā, arī 4. izdevums var apsīkt jau tūlīt pēc iznākšanas, kādēļ priekšroka tiem, kas izdarīs iepriekšēju iemaksu.

PĀRSTĀVJI:

ASV: Ed. Dobelis, 503, 2nd Street, Waverly, Iowa.

Kanadā: V. Ziediņš, 220. Lisgarstr., Toronto 3, Ont.

Anglijā: M. Fogts, 11, Wyresdale Rd., Bolton, Lancs.

Zviedrijā: Daugavas apgāds, Stockholm, Garvargatan 11.

Austrālijā: A. Strazdiņš, Wellington Hotel, Canberra, A. C. T., un Alb. Priedītis. 32, St. Mary Str., Comperdown, Sydney.

Lūdzu pieprasīt apgāda jaunāko katalogu.

L. Rumaka apgāds, (13a) Würzburg, Central DP Camp. (124)

ED. PAEGLES

Latvju rakstu ābecīte

(DM 5.—) un KRĀJA (DM 1.— pastmarkās) satur vairāk nekā 300 oriģinālzīmējumu pēc etnograf. materiāliem, kas der izšuvumiem, audumiem, ādas, koka, metalla uc. rokdarbiem. No atsauksmēm: „Ābecīte brīnišķīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizjūras braucējiem." — „A charming little book". — Izsūtu uz visām valstīm.

(17a) Karlsruhe, Forstner-Kaserne. (123)

UZMANĪBU,

grāmatu, žurnālu un laikrakstu izdevēji visos kontinentos!

Uzņemos pārstāvniecību Lielbritānijā, lūdzu sūtīt noteikumus un katalogus ar angļu kursa cenām.

A. Veinbergs, 41, Carysfort Rd., London N 16, GREAT BRITAIN. (86)

IRO STARPTAUTISKAIS MEKLĒŠANAS DIENESTS AROLSENĀ MEKLĒ:

Eliju un Hasiju Fraimani, dzim. Krievijā, dzīv. Rīgā, Ģertrūdes ielā 75, pēd. ziņas 1941. g.; Libu Fridbergu, dzim. 1858. g. Rīgā, dzīv. Rīgā, Gogoļa ielā 8/10—20, pēd. ziņas 1941. g.; Jēkabu Frīdmani, dzim. Latvijā, pēd. ziņas 1942. g. aprīlī; Jāni Homiču, dzim. 1912. g. 20. 10., Krapes pag., 1946. g. dzīv. Grosenbrodes DP nometnē, pēd. ziņas no Hamburgas; Valdemāru Iljinu, dzim. 1920. g. 28. 1. Rīgā, pēd. ziņas 1945. g. maijā no Kurzemes; Robertu Artūru Kohzeru, dz 1901. g. Rīgā, pēd. ziņas no Pozenes; Juri Segliņu, dz. 1922. g. 22. 6. Rīgā, pēd. ziņas no Kēnigsbergas; Viesturu Strīķi, dz. 1920.—1923. g. Liepājā, pēd. ziņas no Malnikas, Čechoslovakijā; Edgaru Zukovski, dz. 1907. g. 24. 4. Iecavā, pēd. ziņas 1944. g. 31. 8.

109 (125)

Vācijai nekad nebūs jaunas armijas, saka MEKKLOJS

Šūmachers prasa tankus, bet krievi izbeidz mazo blokādi

Štutgarte (E). — „Vācijai nekad nebūs jaunas armijas un aviācijas," pag. pirmdien teica ASV augstais komisārs Mekklojs, atklājot Štutgartā amerikāņu namu. Svinīgajā aktā, kas notika Virtembergas-Bādenes valsts operā, piedalījās augsti amerikāņu civilās un militārās pārvaldes ierēdņi un vadītāji politiķi. Runas turpinājumā Mekklojs paziņoja deviņu punktu programmu, ko ASV paredzējušas realizēt, lai Vāciju iekļautu Eiropas nāciju saimē.

„Tikai pašas vācu tautas rokās atrodas izšķiršanās par nākotni," teica amerikāņu augstais komisārs. „ASV rūpēsies, lai Vācija vairs nekad nevarētu apdraudēt Vecā kontinenta mieru. Mēs pūlēsimies nodibināt sociālu taisnību un pareizi noteikt attieksmes ražotāju un patērētāju starpā."

Mekkloja runai, ko vācu laikraksti ievietojuši pirmajās lappusēs, politiskās aprindas Vašingtonā, Londonā, Parīzē un Bonnā veltī lielu ievērību. Tā ir pirmā augstā komisāra uzstāšanās kopš vizītes pie prezidenta Trūmena un ārlietu ministra Ečesona. Ņujorkas laikraksti sevišķi pasvītro to runas daļu, kurā Mekklojs kategoriski iestājas par preses brīvību un asi norāda Virtembergas-Bādenes ministru prezidenta Maiera pieteiktos ierobežojumus, ko radīja Ludvigsburgas denacifikācijas kameras prezidenta Meija kukuļu afēra. Londonas prese vienbalsīgi raksta, ka Mekklojs savā runā pateicis to, ko domā arī angļi.

ASV augstā komisāra politiskās runas ietekmē gandrīz nemanot pagāja Berlīnes mazās blokādes atcelšana un vācu sociāldemokratu priekšsēža Dr. Šūmachera ierosinājums sabiedrotajiem „turēt gatavībā tankus, kad maijā Berlīnē notiks FDJ (Freie Deutsche Jugend) manifestācijas". Padomju joslas propagandas šefs Eis'ers pieteica 600.000 jauniešu soļošanu pa agrāko Vācijas galvaspilsētu. Tā eventuāli skartu arī rietumu sektorus.

Sūtnis Feldmanis piedalās pieņemšanā pie Ečesona kundzes

Īsi pirms redakcijas slēgšanas saņēmām informāciju no Vašingtonas, ka mūsu sūtnis J. Feldmanis 31. janvārī piedalījies pieņemšanā, ko rīkoja ASV ārlietu ministra Ečesona kundze. Šajā pieņemšanā, kur ieradās arī pats Ečesons, bija aicināti vienīgi diplomāti no tām zemēm, kas atrodas aiz dzelzs priekškara. Sūtnis Feldmanis nesen viesojās arī latviešu sarīkojumā Bostonā un Ņujorkā. Tuvāku informāciju par šiem notikumiem publicēsim nākamā numurā.

DAŽOS VĀRDOS

Tibetā cīnīsies līdz pēdējam asins pilienam. 48 stundu laikā vairākkārt noraidīja Lhasas radiofons. Šis Dalailamas izmisuma sauciens ir jo interesants tāpēc, ka pie Tibetas robežām pašreiz atrodas Maotsetunga armijas.

Diplomātiskās attieksmes Francijas un Padomju savienības starpā tomēr nepārtrūks, paskaidroja kāds franču ārlietu ministrijas pārstāvis sakarā ar Bogomolova atteikšanos nosūtīt protesta notu uz Maskavu. Lai gan arī ASV un Lielbritānija deklarēja, ka tā atzīs karaļa Baodaja režīmu, Parīzes demaršu, šķiet, varēs ierakstīt to zaudējumu kontā, ar ko tik bagāta rietumnieku bilance.

13 elektriskus krēslus Savienotajās valstīs pasūtinājis kādreizējais Grieķijas diktātors ģen. Pangaloss. Samaksu par šiem nāves rīkiem viņš lūdzis iekasēt no tām summām, kas grieķiem piešķirtas Maršala plāna ietvaros.

Streiku pret sambu pieteicis Vircburgas katoļu bīskaps Dr. Depfners. Pilsētā izlīmēti plakāti, kas aicina iedzīvotājus nedancot šo deju.

11. janvārī laupītāji iebrukuši Klīvlendas lietuviešu bankā un nolaupījuši 35.000 dolaru. Vēlāk viņi sagūstīti, bet tiem atņemti vairs tikai 7000 dol. Banka zaudējumus tomēr nav cietusi, jo iztrūkumu tai samaksājusi apdrošināšanas biedrība.

LIELBRITĀNIJAS ZINĀTNIEKS SPIEGOJIS PAR LABU KREMLIM

Amerikāņu slepenais dienests ierosina apcietināt vācu fiziķi

Lielākais skandāls kopš afēras Kanadā

Londona (E). — Aukstā kaŗa periodā, ko kopš dažām nedēļām sevišķi aktīvizēja Maskava, saspīlējumu austrumu un rietumu starpā vēl vairāk sakāpināja kāda jauna afēra, kas nule norisinājās Lielbritānijā. Pag. sestdienā amerikāņu ziņu aģentūra United Press publicēja īsu informāciju, ka piektdien Londonā apcietināts britu atompētnieks Klauss Emīls Jūlijs Fukss. Šī apcietināšana sekoja pēc amerikāņu slepenās policijas FBI pieprasījuma. Fuksu tiesās jau nākamo piektdien. Līdz šim nekādu oficiālu paskaidrojumu nav publicējusi ne britu iekšlietu ministrija, ne valdība un Skotlend Jards. Pat angļu radio sabiedrība BBC ne ar vārdu nav pieminējusi Dr. Fuksa apcietināšanu.

Spiegošana britu atomrūpnīcās uzskatāma par vienu no vislielākajām afērām, kāda norisinājās pēc otra pasaules kaŗa. Jau toreiz, kad 1946. g. vasarā pad. sūtniecības šifru nod. vadītājs Igors Gusenko ieradās iekšlietu ministrijā un paziņoja, ka Maskava noorganizējusi kolosālu spiegošanas afēru Jaunās pasaules ziemeļu daļā, pat piesardzīgais ministru prezidents Menzijs un kanadiešu karaliskā policija tam neticēja. Tikai pēc 24 stundām nelaimīgais padomju sūtniecības ierēdnis un viņa sieva, kas gaidīja bērnu, varēja pierādīt savu vārdu patiesību. Toreiz bez kanadiešiem apcietināja arī britu profesoru Meiju, kas jau vairākus gadus nodeva krieviem visslepenāko informāciju par kanadiešu un britu atompētniecību.

Dr. Fuksa gadījums ir otrs pēckaŗa spiegošanas afērā. Apcietinātais atomfiziķis, kas ir tikai 38 g. vecs, pēc izcelšanās ir vācietis. Vēl šodien viņa tēvs strādā par profesoru kādā austrumu joslas universitātē. Klauss Emīls Jūlijs 1936. gadā ieradās Londonā un iestājās turienes techniskajā augstskolā. Kopš 1942. gada viņš kļuva Lielbritānijas pavalstnieks, bet jau gadu vēlāk sāka strādāt visatbildīgākajās vietās atomu pētniecībā. 1943. gadā Dr. Fukss devās uz Savienotajām valstīm un kļuva par Los Alamos rūpnīcas vadītaja Dr. Openheimera pirmo palīgu. Viņš piedalījās pirmas atombumbas izgatavošanā un tāpēc bija informēts par visjaunākajiem sasniegumiem atomu pētniecībā.

Pēc amerikāņu slepenās policijas FBI (Federal Bureau of Investigation) informācijas, Dr. Fukss divi reizes nodevis Padomju savienībai slepenu informāciju par atomieročiem. Pirmoreiz tas notika 1945. gadā, kad viņš atradās Savienotajās valstīs. Otrreiz Klauss Emīls Jūlijs ar Maskavas aģentiem satikās 1947. gadā Lielbritānijā. Pagaidām vēl nevienam nav zināms, cik izsmelēji materiāli atrodas krievu rokās, ko viņiem piespēlējis Dr. Fukss. Informētas aprindas Vašingtonā tomēr nešaubās, ka tie ir pirmšķirīgi.

AP ziņu aģentūra tālāk vēsti, ka jau piektdien prezidents Trūmens Baltajā namā apspriedies ar saviem vistuvākajiem līdzstrādniekiem. Divi stundas vēlāk notika slepena kongresa atompētniecības komisijas sēde senatora Mekmehona vadībā. Tajā piedalījās arī ģenerālleitnants Grovs, kas vadīja atomieroču pētījumu apsargāšanu otra pasaules kaŗa laikā. Lai gan ne par vienu no šīm apspriedēm nav publicēts oficiāls paskaidrojums, informētas aprindas zina stāstīt, ka tajās pārrunātas sekas, kādas varētu būt Dr. Fuksa nodevībai. Kopš 1948. gada nevienas valsts zinātnieki bez speciālas Vašingtonas atļaujas vairs nevar apmeklēt amerikāņu atomieroču rūpnīcas. Bet ļoti iespējams, ka arī šī piesardzība nākusi par vēlu.

Skandāls, kas sākās pagājušo nedēļu ar atomfiziķa Fuksa apcietināšanu, turpina plesties tālāk. AP ziņo, ka amerikāņu drošības iestādes nolēmušas steidzami pārbaudīt visu to vācu zinātnieku uzticamību, kas pašreiz nodarbināti Savienoto valstu atomu rūpniecībā. Tādu ir ap 400. Fuksa nodevība izraisīja arī citas sekas — pēc Vašingtonas rīkojuma amerikāņi pēkšņi pārtrauca sarunas ar britiem un beļģiem par atompētniecības jautājumiem. Kongresa atomkomisijas priekšsēdis senātors Mekmehons preses pārstāvjiem paskaidroja, ka Dr. Fukss nodevis Padomju savienībai visu slepeno informāciju arī par ūdeņraža superatombumbu.

Vai tiešām krieviem jau eksplodējusi pirmā superatombumba

Londona (D). — Britu žurnāls Intelligence Digest, komentējot Dr. Fuksa apcietināšanu, ziņo, ka Padomju savienībā pirmā superatombumba jau uzbūvēta un eksplodējusi. Žurnāla izdevējs Kurrijs sakās zinām, ka krievi paguvuši izgatavot trīs ūdeņraža atombumbas. Nākamās eksplozijas sagaidāmas laikā no 3. līdz 4. martam. Šo sensācionālu apgalvojumu interesantāku padara tas apstāklis, ka Intelligence Digest jau pag. gadā pilnīgi pareizi noteica pirmās atombumbas eksploziju Padomju savienībā.

AP savukārt ziņo no Vašingtonas, ka amerikāņu zinātnieku apvienības priekšsēdis prof. Volfe ar īpašu rakstu uzaicinājis prezidentu Trūmenu darīt visu, lai varētu vienoties ar Maskavu par starptautiskas atomieroču kontroles nodibināšanu. Šo ierosinājumu atbalsta arī 159 ievērojami ASV profesori, juristi un mākslinieki, kas norāda, ka „līdzšinējā amerikāņu politika koncentrēta galvenokārt uz komūnisma apkaŗošanu. Nākotnē tai jādara viss, lai uzturētu mieru pasaulē.

Informētas aprindas Vašingtonā domā, ka šādus priekšlikumus nekādos apstākļos nevarētu ierosināt krievu zinātnieki.

Ar visiem slepeniem kodiem

uz Londonu aizmucis Ungārijas sūtnis Stokholmā Šeflins. Informētas aprindas izsakās, ka viņš paņēmis līdz arī svarīgus dokumentus, kas raksturo pašreizējo ungāru komūnistisko režīmu. Zviedru iestādes domā, ka Šeflina aizbēgšanas dēļ patvēruma tiesības būs spiests lūgt viss Ungārijas sūtniecības personāls, jo atgriešanās Budapeštā nozīmētu drošu nāvi.

INGRĪDAI BERGMANEI PIEDZIMIS DĒLS

Roma (C). — Pagājušo piektdien kādā Romas klīnikā piedzima dēls pazīstamajai amerikāņu kino aktrisei Ingrīdai Bergmanei. Šī sensācionālā ziņa radīja lielu ievērību visā Italijā un Savienotajās valstīs. Jau dažas stundas pēc dzemdībām italiešu kino režisors Roselini paskaidroja preses pārstāvjiem, ka viņš ir bērna tēvs. Mazo puisīti saukšot par Roberto. Notikums Romā radījis tik lielu satraukumu tāpēc, ka Ingrīdas Bergmanes laulība ar zviedru ārstu Lindstremu vēl joprojām nav šķirta. Roselini pašreiz ir brīvs, jo viņa laulību par neesošu pasludināja kāda austriešu tiesa, ko vēlāk apstiprināja arī apellācijas iestāde Milānā, neraugoties uz pāvesta protestiem.

15. februārī notiks Bergmanes un Roselini jaunās filmas Stromboli pirmizrāde.

No Holivudas ziņo, ka RAC sabiedrība saņēmusi brīdinājumus no daudzām provinces pilsētiņām, ka tās nevēlas Bergmanes jauno filmu izrādīt, jo aktrises dzīves veids neesot savienojams ar amerikāņu morāli. Viņai sevišķi pārmet, ka tā savu 11 gadus veco meitu Piju atstājusi vīram, atsakoties no viņas par labu Roselini.

Kā UNRRA izspiegoja pārvietotās personas

Sava laikraksta šinī numurā beidzam iespiest krievu drošības ministrijas (MGB) majora X. informāciju par to, kā notika Baltijas valstu sovjetizēšana. Šis čekas majors pārbēga uz rietumiem pēc tam, kad Padomju savienībā nomira viņa tēvs un māte un kādā vācu aviācijas uzlidojumā 1942 g. vasarā Kaukazā aizgāja bojā arī X. sieva ar dēlu. Nākamajā numurā sāksim iespiest bij. čekista atmiņu 2. sēriju, kas veltīta Maskavas spiegošanai UNRRā un skrīningiem.

SS pulkvedis vadīs drošības ministriju Austrumvācijā

Vācu un sarkanarmijas pagrīdes kustība sagādā bezmiega naktis Berijam

Berlīne (D). — Latvijas slejās nesen publicējām informāciju, ka Austrumvācijas valsts prezidents Pīks savām četrpadsmit ministrijām pievienojis piecpadsmito, kas saucas Valsts drošības ministrija. Aiz šī šķietami nevainīgā nosaukuma īstenībā slēpjas visas tās šausmas, mocības un vajāšanas, ko Trešajā valstī izveidoja Eiropas bende Himlers un kas līdz „zinātniskai pilnībai" attīstījies Padomju savienībā. Arī Austrumvācijas drošības ministrijas dibinātājs un organizētājs ir Berijas tuvākais līdzstrādnieks ģenerālis Merkulovs, kas, pēc vācu laikraksta Der Abend informācijas, atkal ieradies Berlīnē.

Tad, kad SED politiskais birojs publicēja pirmo oficiālo paziņojumu par drošības ministrijas dibināšanu Austrumvācijā, tas atsaucās galvenokārt uz daudzajiem sabotāžas aktiem, kas it kā notiek padomju joslā. Drošības ministrija solījās cīnīties arī pret spiegošanu. Interesantākais šajā paziņojumā ir apstāklis, kas tā pirmā daļā ir pilnīgi pareiza. Austrumu joslā deg fabrikas, gaisā uzsprāgst dzelzceļa tilti un vilcieni, un vainīgos gandrīz nekad neizdodas uziet. Domas par drošības ministrijas dibināšanu Austrumvācijā pirmoreiz Kremlim ienāca prātā pēc tam, kad Karlshorstā eksplodēja sprāgstbumba. 3 nedēļas vēlāk ar Maskavas speciālā lidmašīnā Berlīnē ieradās Berijas pirmais palīgs ģen. Merkulovs, lai uzņemtos izmeklēšanas vadību. Viņa darba rezultāti tomēr bija gaužam niecīgi — MGB (ministerstvo gosudarstvennoi bezopasnosti) izdevās apcietināt tikai trīs padomju leitnantus. Divpadsmit stundas vēlāk pašam Merkulovam kāda noslēpumaina persona piezvanīja pa telefonu un perfektā krievu valodā ieteica apcietinātos atbrīvot, pretējā gadījumā piedraudot uzspridzināt gaisā vairākus dzelzceļa tiltus. Leitnantus neatbrīvoja, bet pēc 48 stundām uzsprāga gaisā dzelzceļa tilts pāri Neisei pie Forstas un Oderas tilts pie Frankfurtes.

Par Austrumvācijas drošības ministru prezidents Pīks iecēla policijas priekšnieku Dr. honoris causae Fišeru un par viņa pirmo palīgu agrāko ģenerālfeldmaršala Paulusa adjutantu plkv. Adamu. Patiesībā šīs personas ir vienīgi lelles atklātības priekšā. Drošības policijas īstais vadītājs ir agrākais tautskolotājs un SS pulkvedis Adalberts Beimlers. Ievērību Hitlera laikā viņš izpelnījās pēc Polijas kapitulācijas, kad Himlers to nosūtīja uz Varšavu ar „speciāliem uzdevumiem". Šie speciālie uzdevumi bija Polijas žīdu un poļu inteliģences likvidēšana. Vēl šodien SS pulkvedis Beimlers figurē Polijas sarakstos kā kaŗa noziedznieks. Bet arī šis apstāklis Kremļa acīs ir nenozīmīgs. Jau 1949. gada 21. oktobrī apspriedē Karlshorstā ģen. Merkulovs paziņoja, ka no „Padomju savienības drīz ieradīsies kāds spējīgs cilvēks, kas noorganizēs drošības policiju Austrumvācijā". Nākamajā konferencē, kas notika turpat Karlshorstā 26. oktobrī pl. 11.30, Merkulovs iepazīstināja tās dalībniekus ar kādu liesu vīru, kam pāri kreisajam vaigam stiepās divi iev[illegible]uma svītras. Tas bija agrākais tautskolotājs SS pulkv. Adalberts Beimlers.

Par lielu nepatiku iekšlietu ministram Dr. Šteinhofam jaunais varasvīrs pieprasīja asignēt drošības ministrijai 5 milj. austrumu marku un pus miljonu DM spiegu tīkla izveidošanai Rietumvācijā. Ģen. Merkulovs šīs prasības, divdomīgi smīnēdams, apstiprināja.

Labi informētais vācu žurnāls Der Spiegel sakās zinām, ka drošības ministriju Austrumvācijā Kremlis izšķīrās nodibināt divu iegansu dēļ: pirmkārt, padomju joslā aizvien vairāk pieaug vācu pagrīdes kustība un, otrkārt, arī sarkanarmija tik tālu saindēta, ka Maskava vairs nevar uzticēties ne vien virsniekiem un kareivjiem, bet pat MGB vīriem. Jaunās drošības ministrijas pirmais uzdevums būs likvidēt vācu pagrīdes kustības vadītāju Leipcigas skroderi Frici Henzeli, ko Karlshorstas K 5 nodaļas vadītājs Grimms nosaucis par „bīstamāko tautas demokratijas ienaidnieku". Savu organizāciju Henzelis nodibināja 1946. gadā. Drīz pēc tam izcēlās ugunsgrēks Baucenes auto parkā un uzlidoja gaisā Groičas dzirnavas un Kiršmēzeres dzelzs rūpnīca. MGB apcietināja Henzeļa sievu un 8 gadus veco dēlu, ko ievietoja [illegible]chaikenas koncentrācijas nometnē. Atbilde bija īsa un iedarbīga — Henzeļa organizācija uzspridzināja vairākus tiltus un piecus vilcienus ar visām lokomotīvēm un vagoniem.

Padomju okupācijas iestādes gandrīz zaudēja prātu. Vēl ļaunāks stāvoklis likās tāpēc, ka Henzelis bija paguvis nodibināt attieksmes ar Polijas pagrīdes kustību. Pāri Neisei plūda ieroči, munīcija un radio raidītāji. MGB pēc ilgām pūlēm šos transportus atklāja. Tad Henzelis izvēlējās ceļus pāri Oderai. Kādu dienu Karlshorsta saņēma ziņojumu, ka Henzeļa organizācija sūtīs poļu pagrīdniekiem īsviļņu raidītāju. Bija zināms, ka pāri Oderai pie Frankfurtes to nogādās kāds „vīrs zilā mētelī, brūnu koferi rokās". Čekisti veltīgi kontrolēja ļaudis trīs dienas no [illegible]. Vīra ar brūno koferi nebija. Tikai vēlāk noskaidrojās, ka īsviļņu raidītāju poļiem nodeva pie Hofas, jo Henzeļa organizāciju par nodevību brīdināja kāds MGB ierēdnis.

Šis ir otrs fakts, kāpēc ģen. Merkulovs ieradās Berlīnē. Izrādās, ka Austrumvācijā jau kopš pāris gadiem darbojas arī padomju okupācijas armijas pagrīdes organizācija MTS. Šie trīs burti ņemti no senslavu valodas un krieviski nozīmē Nesi smertj tirannam (Nesi nāvi tiranniem). Katru nakti pie visām sarkanarmijas kazarmām izlīmēti uzsaukumi, kas aicina sacelties pret Krievijas apspiedējiem un varmākām. Gandrīz katru dienu padomju okupācijas iestāžu visslepenākie rīkojumi un pavēles nonāk rietumos. Un tik pat bieži arī Henzeļa pagrīdes organizācija saņem brīdinājumus no NTS, jo tur darbojas arī augsti MGB ierēdņi.

Ģenerāļa Merkulova pūles līdz šim izrādījās bez panākumiem. 1948. gadā uz Austrumvāciju Berija atsūtīja vienu no saviem labākajiem palīgiem pulkvedi Voroņinu. Pēc ilgām pūlēm viņam beidzot izdevās apcietināt dažus Henzeļa līdzstrādniekus. Bet jau pēc dažiem mēnešiem Leipcigas skrodeŗa vīri padomju čekistu nošāva ceļā no Brandenburgas uz Berlīni. Par Henzeļa galvu izsolīti 25.000 austrumu marku. Tas oficiāli dokumentēts SED politbiroja 1949. gada 16. jūnija apkārtrakstā Nr. R. III/129. Līdz šim tomēr Henzelis nav apcietināts. Vai tas izdosies jaunajai drošības ministrijai, to pagaidām nevar zināt.

Padomju karavīr, atskaties atpakaļ!

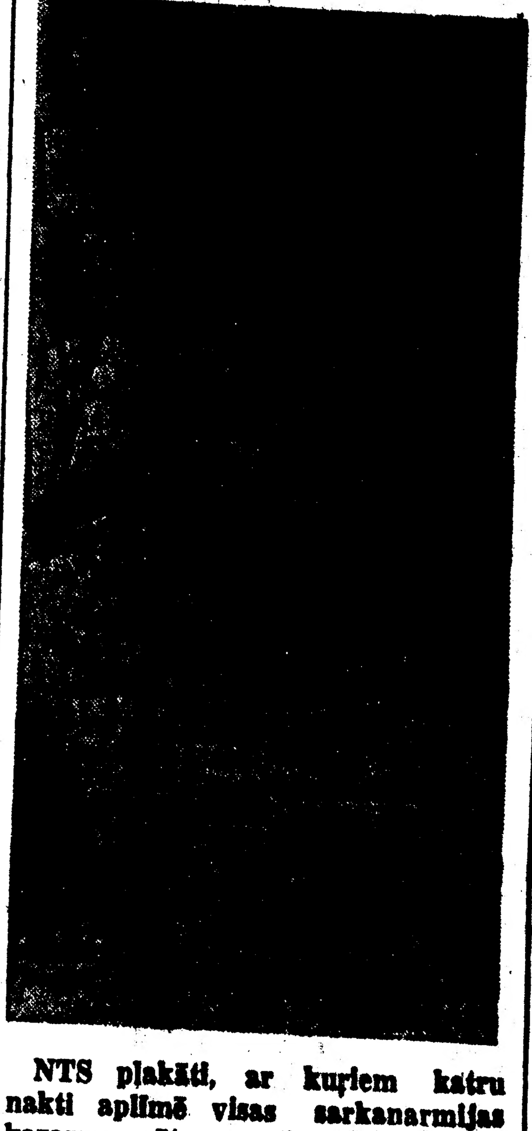

NTS plakāti, ar kuriem katru nakti aplīmē visas sarkanarmijas kazarmu sētas un žogus Austrumvācijā. Šo plakātu teksts ir īss un visiem saprotams. Tas skan apmēram šādi:

Kas tu esi? Boļševiku vergs vai Krievijas, tavas dzimtenes, uzticams dēls. Par ko tu stāvi? Par boļševiku kolhozu sistēmu, koncentrācijas nometnēm, varu un bailēm vai par solidaritāti, tiesībām un patiesību mūsu dzimtenē. Ar ko tu ej? Ar krāpniekiem, karjēristiem un Krievijas apspiedējiem boļševikiem vai ar tiem, kas cīnās par mūsu dzimtenes labāku nākotni.

Cīņa par tēvzemes brīvību izplešas! Cīņa par brīvību beigsies ar uzvaru!